SÂNGE PE RÂUL DOAMNEI

MIHAI RĂDULESCU

MIHAI RĂDULESCU

Haritina

SÂNGE PE RÂUL DOAMNEI

♦ PÂNĂ CÂND ATÂTA SUFERINȚĂ ?

EDITURA RAMIDA
BUCUREȘTI
1992

COLECȚIA DEMNITATE ROMÂNEASCĂ - 3

Această colecție a fost fondată de MIHAI RĂDULESCU în anul 1990

Coperta: ELENA - LILIANA VASILESCU

ISBN 973-95742-6-2

Aceste pagini sunt închinate domniei sale domnului dr.ing. Barbu Pițigoi, pentru generozitatea cu care a pus la dispoziția autorului casetele video realizate pe locurile tulburătoarei epopei cuprinse în cele ce urmează.

Haritina

SÂNGE PE RÂUL DOAMNEI

ÎN MAI 1958, la Leagănul de copii din Câmpulung a fost predată o fetiță în vârstă de doi ani. O lună-două mai târziu, s-a depus și certificatul ei de naștere, deși procedura nu era regulamentară. L-a adus o persoană care nu-i era copilului nici rudă, nici apropiată în vreun fel.

În 1990, o tânără de treizeci și patru de ani intră în același leagăn. Vine din Capitală. Este o profesionistă a viorii; de frunte. Poartă pe chip semnele muncii îndârjite ("Familie numeroasă, într-o casă mică. Exersam în baie, să nu le fac viața imposibilă celorlalți").

Bălaie și cu apele irisurilor de culoarea seninului, liniștea fetei îi este din când în când tulburată. Anumite reflexe ce-i străbat fără veste luminile ochilor evocă, în umbrele minții privitorului, învolburarea înspumată a torenților. În alte momente ele se condensează până la concentrarea orbitoare a metalului topit. La prima vedere, gingașă, păstrează ceva din blândețea și dulceața laptelui matern ce a hrănit-o cândva. Totuși, trăsăturile sale acuză o încrâncenare a voinței, precum și neacceptarea cedării. Îmbrăcămintea, a cărei eleganță se prefiră din adoptarea nonșalantă a spiritului sportiv, îi accentuează vâna unei decențe ireductibile. Ceea ce nu înseamnă că nu simți în unele dintre mișcările sale, acelea poetizate de lentoare, pulsând forțele unei substanțe incandescente bine tăinuită. Și impulsurile aceleiași.

Ascunsă îndărătul tăcerii, sapă cu niște căutături lungi și

pătrunzătoare în semenul confruntat cu ea, își face loc fără putință de ferire și-l cântărește adânc. Aceste săgetări contrastează cu structura trupului ce-i susține capul prelung; deoarece corpul îi este înzestrat cu moliciuni, atât cât să-i vestească feminitatea și latura sufletească înclinată spre visare și melancolie. Dacă și-ar fi strunit mușchii în direcția efortului fizic și al exercițiului constant și ritmic, ar fi putut înfățișa astăzi deplinătatea frumuseții clasice și a sănătății explozive. Sugestia că nu puțini ar fi fost, în acest caz, sculptorii care s-o roage a le fi model pentru o Diană modernă poate grăi cititorului despre sentimentul că te ațintește cu arcul întins, gata să asmută oarecari ogari misterioși lăuntrici asupra ideilor ce ți-ar scăpa nechibzuit. Iar zvâcnetul reținut al pomeților, sub cămașa subțire a pielii, dezvăluiește o împletire din duhul său dintre căutarea teluricului cu a spiritualului, între care ai crede că domină cea dintâi. Dar viața o împinge pe căi rătăcite, în labirinte de penumbre. Tot înaintând printre lațuri și dileme, printre dorințe și capcane, călăuzită doar de necesitatea îndărătnică de a ajunge la adevăr, de a-l transubstanțializa după canoanele creației artistice mature și de a-l exprima în fața omenirii cu glasurile viorii, trăsăturilor sale li s-a adăugat și un aer al așteptării, al temerii, al incertitudinii. A deschis ușa Leagănului pentru a-și căuta obârșiile. În mod curios, vocea îi sună și limpede și încețoșat. Pe cât de de-a dreptul îi zboară silabele către țintă, pe atâta o învăluiesc. Solicită fără ocoliș; totuși ezită. Este întruparea omului trezit față-n față cu misterul, dar și a Oțelului presimțind Focul ce-l așteaptă să-l înconjoare hulpav și necruțător în a-i supune firea. Și mai este, tânăra acum sosită, Frăgezimea plantei pure și delicate amenințată când de viscole, când de secetă.

delicate amenințată când de viscole, când de secetă.

- Certificatul dumneavoastră, despre care vorbim, constituie al doilea act de acest fel pe care l-am îndosariat. Nu corespunde cu cel dintâi, care era... un proces-verbal, i-a răspuns cineva, amintindu-și de aducerea ei aici, în urmă cu treizeci și doi de ani.

- În ce fel se deosebesc cele două?

- De fapt, aveți tată. Vreau să spun că numele lui era consemnat în procesul-verbal; stați să-mi amintesc...

Încerc să-mi închipui cum arăta femeia în halat alb cu care vorbea tânăra. Nu mi-a menționat nimic despre înfățișarea acelei moașe a noii sale identități (căci vizita pomenită i-a negat identitatea cunoscută până-n în acea clipă), a identității sale autentice. Mă străduiesc să-i compun salariatei o față de ființă cumsecade, compătimitoare, cu acel ceva în timbru atât de rar întâlnit astăzi: inflexiunile solidarității omenești. Oare frumusețea tinereții persista pe obrazul său? Era albită? Era îmbrăcată în chip căutat? Avea solicitanta înainte-i o învinsă, o învingătoare? Ce însemnătate să aibă? E foarte potrivit că nu știu cum arăta: Moira n-are chip.

- Da, știu: se numea Arnăuțoiu...

- Și mai cum ?

- Asta nu vă pot spune. Am auzit și niște vorbe despre tatăl dumitale... Erau doi frați. Au fost condamnați la moarte din pricini politice, nu știu dacă mă-nțelegeți...

- Și mama ?

- Maria Plop, așa cum scrie în certificatul ce v-a fost înmânat.

Iscodirea arsă de nerăbdare a bucureștencei insistă fără cuvinte.

- A fost şi ea arestată, îi înţelege cealaltă setea de a afla. De aia v-au trimis aici când aveaţi doi ani. Asta-i tot ce ţin minte. Ah, ia staţi! Există cineva în târg care ar putea să...

Îi dictează un nume şi o adresă.

- Dar procesul-verbal, acela conform cu adevărul, unde-l pot găsi ?

- Va să zică ăla...?

Puţină neîncredere; puţină frică; puţină îndoială:

- Cred c-a fost distrus. În dosar n-a rămas decât până ne-au dat certificatul de era falsificat. Ce să vă zic...

- Pot vedea dosarul?

Dosarul dispăruse.

Privi încă o dată - a câta oară? - actul pe care îl ţinea în mână, în care vârsta mamei era înscrisă greşit: cu doi ani mai mulţi apăreau .

"REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ
Sfatul Popular al Oraşului Piteşti
Starea civilă
CERTIFICAT DE NAŞTERE
seria N.S. nr.249560
Numele: PLOP
Prenumele: IOANA
Sexul: FEMEIESC

Data naşterii: Anul 1956 (una mie nouă sute cincizeci şi şase)
Luna: Mai
Ziua: 22 (douăzeci şi doi)
PĂRINŢII
Numele tatălui...
Prenumele tatălui...
Numele mamei: PLOP

Prenumele mamei: MARIA
Vîrsta mamei: 31 ani
Locul naşterii copilului:
Localitatea: Piteşti
Raionul:Piteşti
Eliberat astăzi 9 iunie 1958
cu nr. 2535
Semnătura
ss.Indescifrabil
L.S.
pt. conformitate
ss. Indescifrabil

Naşterea a fost trecută în registrul Stării Civile la nr.354, din anul 1958, luna iunie, ziua 9".

2

SUNT COPILUL CĂRUIA DINTRE CEI DOI FRAŢI?, se adresă tânăra bărbatului în vârstă către care fusese îndrumată.

- Al lui Tomiţă. Toma Arnăuţoiu. Locotenentul de cavalerie.

Află că tatăl său, unul dintre cei cinci copii ai lui Iancu (Ioan) Arnăuţoiu. directorul şcolii din Nucşoara, la

absolvirea Şcolii Militare, în 1944, fusese trimis pe frontul din apus, în Ungaria. La capătul celei dintâi luni petrecute în prima linie, primise Coroana României cu Spadă şi Panglica de Virtute Militară. Grav rănit de inamic, la 26 decembrie, expediat în ţară, i-a fost necesară o îndelungată spitalizare. După restabilire, transferat în Regimentul de Gardă, unde a slujit vreo şase luni, mutat în altă parte, şi-a continuat cariera militară până prin 1946, când a fost deblocat.

În anul 1949, împreună cu fratele său mai mic - Petrică (Petre), cu Virgil Marinescu, cu fiul acestuia, Ion - medicinist în anul VI, cu Constantin Popescu, cu Titus, Elisabeta şi fiul lor Tică Jubleanu, Benone Milea, Maria Plop, Ioan Chircă - zis "Dezertorul"-, cu soţia acestuia, Marina, cu fiul lor, cu colonelul Gheoghe Arsenescu şi cu adjunctul său, plutonierul Gheorghe Mămăligă, cu Nicolae Ciolan, Aurica Costea şi alţii, printre care se crede că s-au numărat Nicolae Samoilă, Gheorghe Rizea, Luca Suţu, - majoritatea din Nucşoara, iar câţiva din Domneşti sau de aiurea - şi cu cine ştie câţi, persoana cu care stătea de vorbă nu aflase chiar toate detaliile, întemeiaseră un grup pe care-l denumiseră, după unii: *Haiducii Muscelului*, după cei mai mulţi: *Partizanii Libertăţii*, în scopul eliberării patriei de trupele sovietice şi de regimul comunist. Grupul era afiliat la *Mişcarea Naţională de Rezistenţă*, extinsă în toţi munţii României.

Depuseră jurământul în faţa preotului Ioan Drăgoi, în Nucşoara.

- Trăiau prin bordeie. Numai viaţă nu-i aia. Hăituiţi. Nesiguri nici pe ceasul următor. Mâncau ce

puteau. Se-mbrăcau cum apucau. Aprindeau focul pe feritelea, preferând hrana rece, să nu le divulge fumul prezenţa.

- Ca să sfârşească-n închisoare... şi-n faţa plutonului de execuţie, trase concluzia vizitatoarea, cu inima sfâşiată.

- Vorbeşti cu păcat, domnişoară. Dacă li s-ar fi alăturat şi alţii, dacă se ridica lumea alături de dânşii...

- Nu le-a venit nimeni în ajutor ?

- Nimeni?! Cum aşa?! Peste o sută treizeci au fost judecaţi şi ăştia n-au fost toţi! din opt sate! Dintre care numai o parte am fost lăsaţi în viaţă.

- Iar ceilalţi ?

- Executaţi, decedaţi în puşcărie ori din cauza ei.

Mai târziu, alergând din om în om pe urma informaţiilor, primise de la Nea Nae (Nicolae) Ionescu, cel mai frământat dintre toţi colegii tatălui ei să nu le piară memoria, nişte file cuprinzând o listă:

MIŞCAREA NAŢIONALĂ DE REZISTENŢĂ VALEA RÂUL DOAMNEI "HAIDUCII MUSCELULUI" ("PARTIZANII LIBERTĂŢII")

EXECUTAŢI

1. ARNĂUŢOIU PETRE (Nucşoara); 2. Locotenent ARNĂUŢOIU TOMA (idem; iniţiator şi şef al grupului); 3. Pr. ANDREESCU NICOLAE (Poenărei); 4. BĂŞOIU

NICOLAE (Stăneşti); 5.Pr. CONSTANTINESCU ION (Poenărei); 6. Pr. DRĂGOI ION (Nucşoara); 7. JUBLEANU TITUS (idem); 8. MICA ION (Poenărei); 9. MILEA BENONE (Nucşoara); 10. Învăţător MOLDOVEANU ALEXANDRU (idem); 11. Învăţător NIŢU NICOLAE (Petroşani); 12. POPESCU CONSTANTIN (Nucşoara); 13. Învăţător POPESCU GHEORGHE (Poenărei); 14. SĂNDOIU ION (Nucşoara); 15. SORESCU NICOLAE (Poenărei); 16. TOMECI GHEORGHE (Galeş).

MORŢI PE MUNTE

17. CHIRCA ELENA (Nucşoara); 18. CHIRCA ION (idem); 19. JUBLEANU MARIA (idem); 20. JUBLEANU TICĂ (idem); 21. Plutonier MĂMĂLIGĂ (?); 22. Student medicinist MARINESCU ION (Nucşoara).

MORŢI ÎN ÎNCHISOARE

23. ARDEI GHEORGHE (la Canal; Domneşti); 24. ARNĂUŢOIU IOAN (Nucşoara); 25. ARNĂUŢOIU LAURENŢIA (idem); 26. COMĂNDĂŞESCU JUSTINA (Stăneşti); 27. COMĂNDĂŞESCU MUCENIC (idem); 28. GRIGORE NICOLAE (Domneşti); 29. Preot MĂNESCU NICOLAE (Nucşoara); 30. PLOP MARIA (la Miercurea Ciuc; idem); 31. ŞOFAN ION (în anchetă, la Securitatea Piteşti; idem); 32. ŞUŞALĂ GHEORGHE (în anchetă, la Securitatea Piteşti; Domneşti); 33. TOMECI ELISABETA (Galeş).

MORŢI DUPĂ ELIBERARE

34. ARNĂUŢOIU (NĂSTASE) VICTORIA (Nucşoara); 35. GRIGORE ION (LEPĂRĂU);(Domneşti); 36. VIŞOIANU IOSIF (idem).

VII

37. ADĂMOIU NICOLAE (Nucşoara); 38. ALECU EUGEN (Galeş); 39. ALECU ION (idem); 40. ANDREESCU IOAN (Poenărei); 41. ANDREESCU MARIA (idem); 42. ARNĂUŢOIU ANTON (Nucşoara); 43. Colonel ARSENESCU GHEORGHE (dispărut; Câmpulung); 44. Dr. BĂNĂŢEANU (?); 45. BĂNCESCU VERONA (Slatina); 46. BĂŞOIU FILOFTEIA (Stăneşti); 47. BĂŞOIU GHEORGHE (idem); 48. BELU GHEORGHE-BUIZET (Brădet); 49. BELU ION (Nucşoara); 50. BELU LAURENŢIA (măritată RIZEA; Nucşoara); 51. BELU VASILE (idem); 52. BEREVOIANU TITEL (Slatina); 53. BEREVOIANU VICTOR (idem); 54. BERJA PETRE (Nucşoara); 55. BUTA GHEORGHE (idem); 56. CHIRCA AUREL (idem); 57. CHIRCA EUGEN (idem); 58. CHIRCA GHEORGHE (idem); 59. CHIRCA ION (idem); 60. CHIRCA MARINA (idem); 61. CHIRCA NICOLAE (idem); 62. CIOLAN NICOLAE (Petroşani); 63. COMAN VICTORIA (Nucşoara); 64. CONSTANTINESCU JUSTINA (Poenărei); 65. COSTEA AURICA (Slatina); 66. CUJBESCU TOMA (Nucşoara); 67. DERIOIU SIMION (idem); 68. DIACONESCU ANDREI (idem); 69. DIACONESCU NICOLAE (idem); 70. DIACONU ION (Poenărei); 71. Pr. DRAGOMIRESCU ILIE (Câmpulung); 72. DRĂGOI CORNELIU (Nucşoara); 73. DUMITRESCU LUCA (idem); 74. DUMITRESCU MIHAIL (Corbi); 75.

ENESCU NICOLAE (Petreşti); 76. GRIGORE ION-PODEA (Domneşti); 77. IACOBESCU NICOLAE (Petroşani); 78. ILIESCU NICOLAE (Poenărei); 79. ION ELENA (FLOREA; născută ARNĂUŢOIU; Câmpulung); 80. ION FLOREA (FLOREA ION; idem); 81. Plutonier IONESCU NICOLAE (Nucşoara); 82. IONESCU NICOLAE (Domneşti); 83. JUBLEANU ION (Nucşoara); 84. LEMNARU ELENA (idem); 85. LEMNARU ION (idem); 86. LEMNARU IULIA (idem); 87. LUCA PETRICĂ (Domneşti); 88. MANOLESCU NELA (Nucşoara); 89. MANOLESCU VIRGIL (idem); 90. MARINESCU ALEXANDRU (idem); 91. MARINESCU ECATERINA (idem); 92. MARINESCU VIRGIL (idem); 93. MATEI CONSTANŢA (idem); 94. MICA ELENA (Corbi); 95. MILEA NICOLAE (Nucşoara); 96. MIHAI GHEORGHE (idem); 97. NĂSTASE ECATERINA (Stăneşti); 98. NIŢU IOSIF (Petroşani); 100. OPROIU ION (Nucşoara);101. PASCU VASILE (Slatina); 102. PAŞOL CONSTANTIN (Nucşoara); 103. PATICU GHEORGHE (idem); 104. PATICU NICOLAE (idem); 105. PAUL GHEORGHE (Brăduleţ); 106. PAUL PAUL (Petroşani); 107. PĂŢITU ION (Nucşoara); 108. PETRE NICOLAE-BĂLŢEL (Domneşti); 109. POPESCU DANIEL (Nucşoara); 110. POPESCU EUGEN (idem); 111. POPESCU GHEORGHE (Poenărei); 112. POPESCU MARIA (idem); 113. POPESCU PETRE (Muşeteşti); 114. POPESCU VICTOR (Nucşoara); 115. PREDA ION (idem); 116. PREDUŢ IULIANA (născută CONSTANTINESCU; Poenărei); 117. RADU LIBERTATEA JUSTIŢIA (născută PREDUŢ, în detenţie); 118. RIZEA ELISABETA (Nucşoara); 119. RIZEA

GHEORGHE (idem); 120. RUXANDRA ION (idem); 121. SAMOILĂ CONSTANTIN (idem); 122. SAMOILĂ LAURENŢIU (idem); 123. SAMOILĂ NICOLAE (idem); 124. SĂNDULESCU CONSTANTIN (idem); 125. SIMION ANA (idem); 126. SORESCU GHEORGHE (Poenărei); 127. SORESCU ION (Nucşoara); 128. SORESCU MARIA (Poenărei); 129. STĂNCESCU GHEORGHE (Stăneşti); 130. SUŢU LUCA (Domneşti); 131. ŞOFAN ELENA (Nucşoara); 132. ŞTIRBOIU GHEORGHE-GEL (idem); 133. TACHE ION (Petroşani); 134. TEFELEU CONSTANTIN (Slatina); 135. TEFELEU ION (Brădet); 136. TOMECI ION (Galeş); 137. VASILESCU NICOLAE (Domneşti); 138. VOICU RALUCA (născută ARNĂUŢOIU IOANA, arestată până la vârsta de doi ani).

3

ACEEAŞI LISTĂ O AVEAM ŞI EU în faţa ochilor. Fără să-i înţeleg bine criteriile, o aranjasem puţin, de dragul clarităţii. În timp, ajungând să cunosc lucrurile ceva mai bine, mi-am dat seama că existau în ea şi unele inadvertenţe, chiar lipsuri. Tot astfel, şi în altele similare s-au strecurat inexactităţi. Ba până şi unele flagrante, cum ar fi în frumoasa revistă "Memoria" (nr.1), unde Petre Arnăuţoiu este declarat şeful grupului de partizani, pe când, de fapt, fratele său mai mare,

Toma, le fusese căpetenia. Folosindu-mă în documentare şi de o casetă video - după cum se va vedea mai târziu -, aflu de la Elisabeta Rizea că, din prea mare iubire, când şi-a văzut soţul intrând pe uşă, după eliberare, cumnata ei a căzut din picioare, murind pe loc datorită unui infarct. Minunata victimă a dragostei, dar şi a Securităţii, nu este înscrisă în lista de mai sus alături de ceilalţi morţi acasă. Că atât de importantul Colonel Arsenescu lipseşte şi el poate fi argumentat prin aceea că a avut propria sa grupare de luptători. Dar copiii lui Petre Arnăuţoiu, ajunşi la căminul orfanilor, ca şi alţii cu un destin identic, despre care n-am aflat încă, de nu sunt menţionaţi e de mirare. Deaceea mi-am permis s-o ordonez alfabetic, după rubrică, şi chiar să introduc unul-două nume. Cine ştie, poate că într-o bună zi voi ajunge a mă edifica asupra întregii tragedii.

Revenind la listă, de Înălţare, Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici din România a organizat un pelerinaj la Jilava, unde se implantase o cruce monumentală în amintirea celor executaţi în locul numit Valea Piersicilor.

Vreo trei autobuze pentru turism şi câteva automobile.

Prima Înălţare de după Revoluţie. Ne-am oprit la Cimitirul Eroilor Revoluţiei, unde s-au depus câteva coroane de flori. Mă rodea regretul de a fi prea timid. Dacă eram altfel clădit, aş fi luat din vreme legătura cu cei din conducerea Asociaţiei. Le-aş fi sugerat ca, după încheierea slujbei de prohodire a martirilor din Decembrie, să-i fi invitat pe luptătorii de pe străzi şi familiile celor răpuşi, să ne împărtăşească durerea, însoţindu-ne acolo unde urma să-i omagiem pe eroii noştri. Erau doar şi ai lor. Fără jertfele acestora, nu se ajungea la ridicarea celorlalţi împotriva comunismului. Acum era prea târziu să mai fi

arătat cuiva că reculegerea foştilor deţinuţi ar fi putut avea altă amploare. Nu fuseseră şi tinerii de astăzi schingiuiţi de aceiaşi securişti în aceeaşi Jilava pe unde zăbovisem noi toţi la vremea noastră?

La destinaţie, trecând pe lângă o brigadă de condamnaţi de drept comun care săpau o grădină, am zărit numeroşi gardieni în uniformă de poliţişti (aceeaşi de sub vechiul regim), ieşiţi în faţa intrării penitenciarului, excitaţi de spectacolul inedit al revenirii în acele locuri a fostelor victime, astăzi vizitatori.

Am ocolit prin dreapta îngrădirea fortului subpământean, pe un drum îngust şi prăfos. Între noi şi închisoare se adâncea o groapă mare, de fapt un vechi şanţ de apărare, parţial înfundat de stive imense de gunoaie în putrefacţie. Încercam să reconstituiesc harta amintirii împreună cu doi-trei foşti colegi de detenţie. Îmi aruncam privirile uşor zăpăcit către şirul lung şi dezordonat al inşilor de ambele sexe care păşeau în pas nesilit de alt îndemn decât al emoţiei. Fie căutam să recunosc pe chipurile îmbătrânite trăsături familiare altcândva, fie contemplam pe ele urmele caznelor, cicatrizate sub depunerile altor şi altor necazuri, de după eliberare, urme pe care, în condiţii normale de percepere, nu le-aş fi ştiut atribui ororilor evocate de prezenţa noastră acolo. Femei vârstnice, singure, în pâlcuri sau susţinându-şi soţii. Un adolescent minunat prin prospeţimea sa feciorelnică (dar şi dârză) înmiresmându-i liniile armonioase ale obrazului. L-am întrebat uimit dacă şi el...

- Nu. Tata.

Ar fi putut să fi fost unul dintre noi. Aflasem câte ceva despre femeile însărcinate târâte aici. Era plauzibil ca

flăcăul să se fi născut în temniţă. Ba în cursul aceleiaşi săptămâni urma să port acest dialog revelator, cu privire la *HAIDUCIII MUSCELULUI*:

- Cam asta este tot ce ştiu despre cei de pe listă. Doar pe Libertatea - Justiţia Preduţ, fiica Lilicăi, născută Constantinescu, Libertatea, care e nepoata preotului Ioan Constantinescu, executat, nu ştiu cum s-o numesc. A fost închisă înainte de a se naşte. A văzut lumina zilei în calitate de deţinut politic, bineînţeles că fără condamnare. Abia la câtva timp după naştere a dobândit statut de om liber, dacă libertate se poate numi ceea ce a trăit ea...

O privesc îndelung pe vorbitoare. Desigur că nu glumeşte. Nici nu se poate glumi cu atari drame. Nu desluşesc pe figura sa nimic în plus faţă de cele rostite. Întreb, niţel enervat de incapacitatea mea de a înţelege:

- Cum vine asta "arestată înainte de a se naşte"?!

- Când a fost arestată mama ei, era însărcinată. A adus-o pe lume la spitalul penitenciarelor: Văcăreşti. Toate nădejdile şi le-a pus în acel copil. De aici şi felul neobişnuit cum l-a botezat. Pe urmă i-a fost luat pruncul de la sân. Până să fie depus la Casa Copilului nr.1, cum l-or fi ţinut ? E de mirare că nu l-au mâncat şobolanii...

- Ce vreţi să spuneţi ?

Conlocutoarea mea, Ioana Raluca Voicu, tace. E adâncită în sine însăşi . Nu-i mai pot smulge nici un cuvânt.

4

MULT MAI TÂRZIU, urma să-l văd pe o casetă video pe săteanul Ion Preda, condamnat ca susţinător al acestui grup din munţi. Caseta a fost filmată de către alţi cercetători ai zonei. De dragul adevărului, respect rostirea specifică celor intervievaţi. Odiseea din temniţă a lui Ion Preda este tipică şi dezvăluieşte suferinţele tuturor celor de pe listă.

Ion Preda este lung şi subţire ca oiştea. În tinereţe trebuie că va fi fost o podoabă de bărbat, aşa cum ne-au învăţat filmele că erau pionierii din Vestul Sălbatic, aceia semănând cu Gary Grant. Îşi poartă căciula peste ochi, într-o parte, spre deosebire de ceilalţi vorbitori adunaţi la un loc pe bandă. Figura nu-i mai este iluminată de priviri focoase, cum i le bănuiesc a-i fi strălucit odinioară.Tonusul vital i s-a risipit odată cu sângele scurs în anchete. Sufletul i-a rămas zgâriat, zemuitor, cu rana niciodată închisă.

- Am fost învăţat de învăţătorul Iancu Arnăuţoiu. Şi datorită felului cum ne preda la şcoală, a vrut să fim patrioţi, să fim oameni ai Ţării Româneşti, să ne iubim ţara. În 1949, am luat legătura cu Toma Arnăuţoiu, şi cu Arsenescu, şi cu preotul Bădoi, şi cu Aurica Costea, care-i lângă mine.

Se referă, fără să se uite la dumneaei, la o participantă la discuţie, măritată Nanău.

- Şi ne-am întâlnit acolo, unde stăm noi, la această clădire care e demolată, şi am stat de vorbă, întrucât erau toţi hotărâţi contra comunismului. Nouă ne-a plăcut s-avem proprietatea noastră.

Sărmanii oameni... N-ar fi avut nici un petic de pământ dacă învăţătorul Iancu Arnăuţoiu nu s-ar fi împrumutat la bancă, pentru ei, să li-l cumpere pe numele lor şi dacă n-ar fi făcut un nou împrumut, peste un an, să le plătească dobânzile...

- Ne-a plăcut s-avem proprietatea noastră, să fim liberi, să fim independenţi.Totuşi, aveam sentimentul patriotic: să fim români şi să ne iubim ţara. Şi, în '49, prin anumite mijloace, unul a fost prins, din grup, şi am fost 'turnat' că le-am dat de mâncare. Într-adevăr, le-am dat de mâncare, că aveam o grădină în marginea satului. Am dus mâncare acolo. Şi am fost arestat. M-au dus la Piteşti, în perioada cea mai grea în închisoarea din Piteşti. De acolo, la Jilava; la Canal. Am lucrat şi la Canal, pînă în '52, vara. Ne-au mutat de acolo la Gherla. Cu comandantul Goiciu, care se purta foarte aspru cu noi. Munceam de nu mai ştiam de noi.

Doamne, dacă acest bărbat, care a fost cu siguranţă un munte de om şi a crescut obişnuit cu toate greutăţile existenţei muntenilor, se plânge de dificultăţile muncii din lagăre şi penitenciare, cum se cuvin înţelese acelea întâmpinate de studenţi, de bătrâni, de femei, de orăşenii care nici nu ştiau deosebi o sapă de o lopată ?

- Am ajuns să fiu distrofic, de 45 kg., la înălţimea de 1,85m..Am ajuns distrofic de gradul I, de m-au băgat la alimentaţie, să pot să mai trăiesc. În '54, am venit acasă, eliberat.

Şi, pe neaşteptatelea, intervine miracolul, veşnicul miracol al iubirii dintre oameni, împotriva fricii, împotriva suferinţei, împotriva morţii. Miracolul ce împiedică

omenirea să se sălbăticească, să decadă printre animale, cum o voia împinge comunismul.

- Acasă, am luat iarăşi legătura cu Toma Arnăuţoiu, prin preotul Andreescu. Şi am luat legătura cu ei, de îmi transmiteau pe unde erau ascunşi - nu ştiam locul unde, pentru că erau la Poenărei, comuna mai departe de noi -, şi am luat legătura, dându-le tot felul de informaţii, să ştie de unde să se ferească, unde să se bage.

Omul să nu-şi uite semenul, nici la bine, nici la rău. Să nu pierdem din atenţie nici o clipă că ceilalţi au nevoie de noi, că în tot ceasul există careva a cărui viaţă atârnă de gândul, de cuvântul, de gestul nostru. Oricât ne-ar ameninţa acestea propria-ne existenţă. Astfel de lecţii ar fi trebuit să primim la şcoală. Săteanul pe care îl ascult mă formează mai adânc decât toţi foştii mei profesori universitari.

- Când au fost prinşi, ne-au luat iarăşi. Şi am stat cât am stat la Piteşti. După aceea, ne-au judecat; şi la judecată mi-au dat încă douăzeci de ani. Îmi ceruseră condamnarea la moarte, cu articolul 207, în coroborare cu 284. Şi atunci când mi-au dat douăzeci de ani - cinci făcusem -, am fost mulţumit că am scăpat de nu m-au împuşcat.

Va să zică, perspectiva sa era: douăzeci şi cinci de ani petrecuţi prin gherle, un sfert de secol; iar el îşi vieţuise demult întâiul sfert. Câţi oameni au asigurată o mult mai lungă vecuire ?

- Ne-au luat de acolo şi ne-au dus la munci grele. Ne-au dus la Luciu-Giurgeni.

Îşi dă seama că trece prea iute peste cea mai anevoioasă perioadă. Revine.

- Când ne-au dus la Jilava, ne-au băgat în lanțuri și ne-au bătut în lanțuri câteva zile la rând, în lanțuri de deabia puteam să facem pasul mare. Și ne băteau în fiecare zi. Veneau la noi la 9, la 10, după ce se făcea curățenie prin Jilava, și ne băteau în camere. Ne puneau pe jos, pe brânci, cu lanțurile legați, cizma pe gât, și cu picioarele săreau pe noi, cu bâtele. Am stat acolo vreo mai trei săptămâni de zile, în această bătaie. După aceea a venit procurorul și când ne-a citit condamnarea, atuncia ni s-a dat drumul din lanțuri, ne-au scos la plimbare.

'Plimbarea' deținuților, într-un țarc, sub privirea tăioasă a mitralierelor, într-un țarc cât o cameră mai măricică, unul îndărătul celuilalt, cu mâinile la spate, cu ochii în pământ, fără dreptul să deschizi gura.

- De aici ne-au luat și ne-au dus la Salcia, ne-au dus la Luciu-Giurgeni. Am muncit acolo. Ne-au dus și la Botoșani. Peste tot, peste tot am muncit... și muncă forțată! Dacă am muncit în agricultură, pe șirul care era de un kilometru de porumb, mai mult, dacă vedeau că a rămas un fir de iarbă pe lângă sămânță, lângă firul de porumb, ne puneau să-l mâncăm cu gura, nu să-l rupem. Asta era pedeapsa. Să nu greșim cu un fir ce să rămână nesmuls pe rândul de porumb! Deci am făcut perioada asta din a doua serie iarăși greu, ca și prima. A fost ceva ce nu ne putem închipui!

Este interesant felul său de a nara. Îl mână tot înainte amintirile. Apoi se retrage iarăși în trecut, când constată că a sărit o etapă.

- Perioada de la Canal, când am fost prima dată, munceam de nu mai vedeam praful în Canal, de ziceam că

era iad, așa era de greu. Și muncă, și muncă, și mâncare, mde, ca la pușcărie. Și am scăpat și de acolo.

Te întărește să afli că este adevărată zicala: Să nu-i dea Dumnezeu românului câte poate purta...

- Când am fost ultima oară, ne-au dus, pentru că se simțea ceva, că or să dea drumul, ne-au dus la Botoșani. Acolo, erau penețiști, liberali, mai mulți care erau fruntașii acestor vechi partide.

Îmi amintesc de legenda ce circula prin închisori (sau o fi adevărul ?), cu privire la moartea lui Iuliu Maniu, fie a unuia dintre Brătieni : s-ar fi stins de nesomn, cu un locotenent major alături, care nu se despărțea de el și, înarmat cu un ac, îl înțepa de cum constata că-i cădeau pleoapele.

În "Puncte Cardinale", anul I, nr.1, 1991, am citit cele ce urmează. E vorba despre o relatare a preotului iezuit Han, reprodusă de Ion Paragină:

"M-au introdus în celula lui Iuliu Maniu când acesta era în comă, total inconștient. În încăpere mirosea îngrozitor. În două gamele așezate lângă pat, peste arpacaș, mucegaiul era gros de un deget. Bucățile de pâine aruncate pe jos erau uscate, amestecate printre gunoaie. Era vara. Prin geamul deschis intrau și ieșeau roiuri de muște verzi ce bâzâiau neîntrerupt. În nările muribundului și la colțurile buzelor, muștele depuseseră grămezi de ouă. Mi s-a spus să fac curățenie în celulă. Am dat pătura la o parte de pe trupul acelui om care abia mai sufla. M-a izbit mirosul de cadavru. Trupul încă viu intrase în putrefacție. Bătrânul neputincios de multă vreme se scăpase pe el. Salteaua de sub el putrezise, ca și hainele, ca și pielea care îi mai învelea cu greutate oasele. L-am ridicat puțin. Sub el se mișcau o mulțime de viermi albi. În rana din șold stăteau înfipți, mari, grași, unul lângă altul, sugându-i puținul sânge pe care îl mai avea. Omul

acesta fusese lăsat să moară mâncat de viermi. M-am cutremurat. O vreme am rămas năucit.

"După ce m-am desmeticit, am bătut la uşă şi am cerut o căldare cu apă şi cârpe. Tot eu l-am dus în braţe la infirmerie, unde curând a murit de bătrâneţe, că s-a bucurat de «o atentă îngrijire medicală».

"Am auzit, am citit despre felul barbar cum au murit oamenii: arşi pe rug, traşi pe roată, sfârtecaţi, sugrumaţi, oameni luaţi din pat, de lângă nevastă şi copii, împuşcaţi şi expuşi în pieţe publice, torturaţi şi apoi aruncaţi de vii în crematoriu. Am citit de piramidele făcute din capete tăiate, de marele cronicar Miron Costin, ridicat de lângă sicriul soţiei şi tăiat bucăţi cu hangerele, în faţa casei sale, pentru vina de a fi frate cu Velişcu, cel care aspirase la scaunl de domnie al lui Constantin Cantemir... dar lăsaţi să fie mâncaţi de viermi nu mai auzisem. A-i tăia cuiva capul cu barda, a-i perfora ţeasta cu glontele, a-l sugruma, pare floare la ureche pe lângă chinul de a fi dat viu viermilor".

Ion Preda a întâlnit fruntaşii ţărănişti, aceia de după ce fruntaşii lor au fost mâncaţi de viermi...

- Ne-au dus la Botoşani şi ne-au dat cărţi la dispoziţie. Citeam fel de fel de cărţi. Ştiam totul.

Nici o mândrie de intelectual agresiv şi neautentic, în această afirmaţie. Privindu-l, îmi dau seama cum îi pot deosebi pe intelectualii din chemare de aceia ajunşi a se impune astfel împinşi de vanitate. Ion Preda s-a născut intelectual, ca atâţia ţărani, ca atâţia muncitori fără studii superioare. Să nu uităm că este unicul dintre toţi vorbitorii filmaţi pe casetă, care a simţit nevoia să se prezinte ucenic într-ale învăţăturii al lui Iancu Arnăuţoiu. Această calitate constituie, în mintea lui, trăsătura sa definitorie.Câţi dintre noi ne recunoaştem elevi ai uneia sau alteia dintre gloriile culturii române ?

- Aveam un lector care venea şi ne preda; şi ne punea să citim câte o carte, câte ceva de Mihail Ralea, de cutare, de cutare, în fine de autorii noştri români.

Insist: personajul profesorului reapare în conştinţa vorbitorului şi, pentru înţelegerea agricultorului Ion Preda, se cuvine reţinut acest amănunt.

- Şi am venit acasă: Când am venit acasă, în '64, cu "Decretul", domnilor, nu ştiam unde să apuc. Din informaţii, ştiam de casa unde stau, adică unde am stat, că sunt miliţieni în ea. Soţia era scoasă afară de primarul din comună, Gheorghe Şerban, scoasă afară pentru că o chema mereu la Sfatul Popular şi voia să profite de ea şi ea l-a refuzat. Şi i-a zis. -"Fir-ai a dracului să fii! Tu eşti una cum n-am întâlnit în viaţa mea, o femeie care nu cedezi în faţa mea !", aşa a zis primarul Şerban Gheorghe. Şi a scos-o din casă cu o căruţă c-un cal. Şi-a pus boarfele în căruţă şi a dat-o afară, toamna târziu, când şi recolta din an era culeasă, cum ştiu băieţii aceştia, nu i-a dat voie să ia nici o traistă de porumb sau de cartofi care au fost toată vara munciţi de ea. Şi a dus-o de acolo. Copiii erau împrăştiaţi. A stat la soacră-mea, care şi soacră-mea era. Unsprezece ani am stat în temniţele comuniste, unsprezece ani exact.

Istoria este reluată, de data aceasta în amănunte concrete.

- M-a anchetat căpitanul Cârnu, care m-a bătut pentru că aveam armă, care n-am spus de ea; şi m-au turnat că aveam armă; şi m-a bătut să spun de ea. Altul m-a anchetat căpitanul Bădicuţ, care nu m-a bătut; nu, nimica. Bădicuţ nu m-a bătut. Dar m-au bătut gardienii. De la Piteşti: fraţii Guliman şi Ion Bâtă, aşa-zis: "Bâtă". Doi fraţi erau. Plus ce m-au bătut în Jilava. Veneau pe rândul şi băteau cu toţi; şi Stanciu.

Memoria sa refuză să-şi mai amintească numele acelor călăi.

- Soţia mea a avut doi copii. Am plecat cu un copil lăsat şi cu un copil în a opta lună gravidă. L-a născut şi pe al doilea şi i-am avut lăsaţi la Râmnicu-Vâlcea şi unul l-am avut lăsat la nişte neamuri, la Domneşti, într-o comună mai departe; îl creşteau alte neamuri de-ale mele.

Cât despre atmosfera din aşezare, cu privire la cei din munţi:

- O parte din oamenii care erau din comuna Nucşoara i-au sprijinit toţi pe toate părţile. Şi din comunele vecine i-au sprijinit. În afară de cei care au fost membri de partid. Ce am avut eu, trei pogoane şi jumătate, pe care le-am avut cu pruni, cu meri, cu nuci şi nu mai am nimica... Mi-au confiscat totul. Ceea ce am acuma , am din partea soţiei, că n-a fost condamnată şi am din partea ei. Acest pământ al meu l-au dat unui brigadier Ungureanu, care este chiar în faţă aciia, unde-i cafe-ul ăla bar; şi la un rudar. A avut şi el, brigadierul; l-a schimbat dintr-o parte într-alta; l-a adus aicea în casă şi până acum stăpâneşte el; şi un pogon un rudar. Pământul era cu pomi, cu meri puşi de mine de când m-am căsătorit; nuci, pruni... Şi era şi închis de jur împrejur. Cu o casă şi un grajd pe el. Şi grajdul nu mai e acum. L-a luat, i-a făcut ce i-a făcut şi l-a vândut. Şi casa e părăsită nu aşa, lăsată-n voia...

5

PE IOANA AM CUNOSCUT-O ATUNCI, cu prilejul vizitei la Jilava. Impresia pe care mi-a lăsat-o, cititorul a aflat-o din prima pagină a acestui text. Adevărul este că nu-mi era străină. Nici eu ei, mi-a mărturisit. Ocupând un pupitru central al viorilor, în orchestra filarmonică "George Enescu", iar eu fiind un frecventator încăpăţânat al concertelor simfonice, avusesem destul timp să ne obişnuim reciproc cu înfăţişările noastre. Nu mică mi-a fost mirarea să remarc că vechea mea cunoştinţă din vedere era de faţă printre nefericiţii care aşteptau autobuzele la sediul Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici. În tovărăşia a trei doamne îndoliate.

- Era o mătuşă de-a mea. Mai era doamna Preduţ (mama Libertăţii) şi...

- Era firesc să veniţi împreună, i-am întrerupt explicaţia aceasta pe care mi-a dat-o mai târziu, când ne-am împrietenit.

- Deloc. Nu ne cunoşteam.

- Nu?, am fost uimit de ceea ce mi se părea o contradicţie în relatarea sa.

- Atunci ne văzusem întâia oară. Mă oprisem lângă panoul de afişaj. Ştiţi, acela unde rudele unora dintre cei morţi în închisori cer, prin bileţele, informaţii despre condiţiile deceselor, cititorilor posibil a-i fi cunoscut în

acele clipe din urmă. Da. Citeam. O persoană în negru, doamna Preduţ, m-a întrebat dacă şi eu... I-am spus că eu nu, că tata a fost implicat... - "Cine a fost tatăl dumitale? Staţi, staţi, nu-mi spuneţi...Vă cunosc, vă cunosc atât de bine...Semănaţi...Doamne, ca două picături de apă...Sunteţi fata lui Tomiţă!..." Da. Eram, sunt fata locotenentului Toma Arnăuţoiu. - "Mă numesc Ioana Raluca Voicu", i-am spus." Părinţii mei adoptivi..." - "...se numesc Voicu, dar matale eşti fata lui Toma Arnăuţoiu şi a Mariei Plop ! Atât de mult îi semeni lui Tomiţă!...Sigur. Ioana. Eu îţi spuneam: Oana. Tatăl meu te-a botezat..." - "Cine e tatăl dumneavoastră?" - "A murit. A fost executat. Părintele Ioan Constantinescu." Apoi a zâmbit; m-a sărutat; m-a privit cald; din nou m-a îmbrăţişat. - "Îmi pare rău că..." Din pricina mea îşi amintise nenorocirea. - "Nu draga mea. E firesc. Asta este. Ce putem face ? Mai e ceva. De vrun an jumătate, doi, mi s-a clătinat niţel convingerea..." - "Ce convingere ?", am întrebat-o, neputându-i urmări ideile. - "Cineva, un necunoscut, a afirmat că este tatăl meu." - "Cum?!", m-au trecut fiori. - "Da, s-a comunicat la radio; la "Europa Liberă."" - "Adică?" - "Îţi spun, o persoană, nu ştiu cine, a făcut o călătorie prin Siberia. A istorisit despre aceasta la microfon. A dat peste o aşezare de români. Preotul lor s-a recomandat: Ion Constantinescu, din comuna Poenărei. Noi ştim că a fost executat în 1959, împreună cu ceilalţi." -"Trăieşte! Ce lucru extraordinar!..." - "Cum s-o aflu ? Am scris la 'Europa Liberă'. Mi-au expediat extrasul din reportaj. Nu conţinea nici un cuvânt în plus faţă de ceea ce ascultasem eu însămi. Cum pot să dobândesc certitudinea?... Nu, nu pricep ce să caute tata tocmai acolo...".

6

DOAMNEI IULIANA PREDUŢ

i s-a expediat de la 'Europa Liberă' o copie după următoarea scrisoare anonimă primită de redacţie:

"MULT STIMATE ŞI IUBITE DOMNULE DIRECTOR,

"Mă folosesc de şederea mea în R.F.G., pe timpul limită de 12 ore (viză de tranzit), pentru a vă aduce la cunoştinţă, şi a-mi îndeplini o datorie de conştinţă, următoarele:

"În comuna Poenărei, jud. Muscel, actualmente Argeş, a slujit timp de 30 de ani Părintele CONSTANTINESCU GH. ION.

"În luna iunie 1958, a fost arestat (acuzat fiindcă a ajutat pe partizani cu alimente şi îmbrăcăminte) şi condamnat la moarte cu alţi 14 inşi, din care 7 erau preoţi. Sentinţa din 29 iulie 1959." Este o greşeală; sentinţa a fost dată la 19 mai 1959. Numărul celor executaţi fusese de 16. " Printre ei, partizanii: ARSENESCU şi ARNĂUŢOIU. Ulterior s-a aflat că prin intervenţia Patriarhului JUSTINIAN, AU FOST SALVAŢI DE LA MOARTE, FIIND ÎNSĂ ULTERIOR DEPORTAŢI, în nordul Siberiei.

"Cu toate că autorităţile făcuseră cunoscut că au fost executaţi la JILAVA, nu s-a găsit nici un mormânt şi nici o groapă comună care să justifice cele afirmate. De circa două luni, s-au întors de la lucru din SIBERIA nişte muncitori români care au relatat că s-au întâlnit în SIBERIA cu un preot care slujea într-o biserică şi care, auzindu-i că vorbesc româneşte, le-a împărtăşit faptul că a slujit timp de 30 de ani în comuna POENĂREI, din jud. Muscel (Argeş). Întrucât preotul spunea că are 80 de ani, avem convingerea că este vorba de părintele CONSTANTINESCU din Poenărei.

Părintele a e o fată în viaţă şi alţi membri ai familiei care ar fi fericiţi să-l sărute mâinile şi lacrimile suferinţei de pe obraji.

" Avem speranţa şi convingerea că veţi face tot ce este cu putinţă pentru a sluji adevărul şi dreptatea. Cu sincere mulţumiri şi urări de bine şi succes în munca dumneavoastră neobosită.

Un exursionist grăbit."

Din aceste rânduri s-a extras ştirea radiodifuzată la 26 septembrie 1988. Cu un an înainte de cele rostite la radio, în satele de pe Râul Doamnei se răspândise zvonul că niciunul dintre cei condamnaţi la moarte nu fusese executat şi că toţi se aflau (se află) în Siberia... În cazul special al părintelui Ion Constantinescu, rumoarea publică menţionează chiar numele unei aşezări de români din acele părţi, unde ar fi slujit el: Ciuta.

Doamna Iuliana Preduţ l-a identificat pe acela care semnase **"Un excursionist grăbit"**. Doar i-a văzut chipul şi i-a aflat numele. N-a putut vorbi cu el niciodată. Se afla într-o biserică. Parohul îl spovedise înainte de moarte pe unul dintre oamenii legii implicaţi în condamnarea loturilor celor care luptaseră în munţi şi ale celor care-i ajutaseră. Fiica părintelui Ion Constantinescu venise în lăcaş după anumite informaţii. Şoptea cu preotul în faţa altarului, când acesta îi atrase atenţia că în spatele ei se găsea fiul personajului spovedit de el, însuşi românul care transmisese nota ştiută postului de radio în exil. Doamna se întoarse brusc, plină de nădejdi. Străinul băgase de seamă jocul privirilor celor doi. Dedusese conţinutul discuţiei lor. Cuprins de teamă, dispăruse. N-a mai reapărut niciodată.

Un alt preot o convinsese indirect că orice speranţă cu privire la neexecutarea tatălui dumneaei era zadarnică. Parohul comunei Jilava îi fusese prezentat de o rubedenie.

Bărbatul în sutană, după ce-şi isprăvi ea jelania, îi replică sec: - "Cum puteţi crede, doamnă, că actuala guvernare ar repeta crimele trecutului ? Numai sub regimul burghezo-moşieresc au fost împuşcaţi comuniştii. Pe când cei de la conducerea de azi practică umanismul socialist. Este absurd să vă-nchipuiţi că-n penitenciarul Jilava pot fi puşi unul lângă celălalt şaisprezece cetăţeni români şi să li se ia viaţa." Totul suna atât de fals, semăna atât de mult cu propaganda din "Scânteia"... Doamna Iuliana plecase cu un gust al inutilului ce-i arsese buzele şi-i amărâse cerul gurii cât timp o moralizase 'slujitorul' lui Dumnezeu.

Peste vrun an, ruda ei, cunocută cu acel fariseu, îi transmise un nou ecou al solicitării sale, parvenit prin gura aceluiaşi prelat, trecut întretimp printr-o criză de conştiinţă: - "Nu te amăgi. Cei împuşcaţi la Jilava sunt aruncaţi vraişte într-o groapă comună. Se toarnă var peste ei, să nu poată fi recunoscuţi. Osemintele părintelui Constantinescu sunt definitiv pierdute...".

Dar blânda profesoară - căci aceasta îi era profesiunea - nu se hotăra să-şi sugrume încrederea stârnită de speakerul de la radio.

Avusese personal nişte indicii că tatăl domniei sale nu pierise.

Cititorul va fi remarcat din listă că doamna Preduţ a fost şi dânsa condamnată. Arestată cu o zi înaintea tatălui său, la 21 iulie 1958, a fost anchetată la Piteşti de către ofiţerii Micutelu şi Bădicuţ. Or, ajungând în 1959, spre toamnă, la fortul numărul 13, un gardian le întrebă pe noile sosite pentru ce erau pedepsite. Cum înaintea doamnei Preduţ se mai afla o femeie, poate chiar mai multe, din lotul său,

când îi veni rândul să răspundă, scârbită să dea detalii insului, îi trânti scurt: - "Idem", referindu-se la cele rostite de precedenta. Furios că nu înțelegea cele auzite, caraliul își înălță privirile către ea. Izbindu-i-se ele de chipul său, individul se întoarse către o altă uniformă din preajmă: - "Uite, seamănă cu ăla din turn!". Acolo, în turn, se afla o 'neagră', o celulă de pedeapsă. La data aceea, tatăl ei ar fi trebuit să nu mai fi existat, conform sentinței.

În 1960, doamna Vijulean, din lotul colonelului Arsenescu, a vorbit, folosind alfabetul Morse, prin perete, cu preotul Ion Constantinescu. Acesta se interesa dacă se știa să mai fi fost arestat careva din familia sa.

Se presupunea că atât sfinția sa, cât și alții din lotul condamnaților la moarte, printre aceștia și Benone Milea, fuseseră păstrați în viață până la încheierea anchetei colonelului Arsenescu, pentru a fi fost eventual utilizați în confruntări sau ca martori ('ai acuzării', cum erau numiți) în procesul celui din urmă.

Lucrurile, așadar, nu se arătau atât de simple cum le găsea timoratul preot din Jilava.

7

PÂNĂ SĂ-I RĂSARĂ ACEASTĂ NOUĂ GRIJĂ legată de supraviețuirea preotului cărturar, autor al studiului: *Metoda practică a predării învățământului reli[illegible] în școala primară,*

publicat în revista "Tomis", în iulie 1944, Iuliana Preduț a purtat în suflet o povară mult mai grea.

Cărată la anchetă, observase într-o zi, pe unul dintre pereții încăperii, o pată mare de sânge proaspăt încă. Anchetatorul zbieră la ea: - "Vezi sângele ăsta? e al lui tat-tu! Așa stropesc camera și cu sângele tău, dacă nu vorbești! "

Tânăra își pierdu cunoștința. Era însărcinată în luna a șasea. Își amintește foarte vag că, trezită din leșin, a fost sfătuită să accepte avortul: - "Ți-l scoatem noi, bucăți-bucăți." Se aude încă și astăzi răspunzând: - "Dacă mi-ați lua libertatea fizică personală, n-aveți dreptul să-mi interziceți să hotărăsc eu asupra libertății copilului meu de a se naște!". Intervenția 'medicală' o afundă într-o nouă pierdere a cunoștinței.

A doua zi se afla la spitalul penitenciar Văcărești, condusă de un căpitan care se dădea drept Constantinescu.. Cel din urmă recomandase cadrelor locale: - "Dânsa nu-i deținută; e reținută doar. S-o duceți într-un loc unde să stea liniștită." A fost azvârlită, până seara, într-un closet de tip turcesc, cu cinci 'găuri' ce debordau de murdărie; deasupra acesteia trona o porție de mămăligă cu brânză. Înspăimântată în continuare de puterea biologicului asupra spiritului, se îngrozește încă de foametea sarcinii sale de atunci, de pofta înnebunitoare, pe care numai o femeie o poate înțelege, care au împins-o să întindă mâinile, să înșface hrana de mălai aromitoare, în pofida a ce o înconjura; și s-o mănânce.

Ajunsă în celulă, doctorul responsabil, Naftalis, a avertizat-o, mârâit: -" Să nu te prind că baţi in uşă până nu se vede capul copilului."

Capul s-a văzut la 18 septembrie 1958, când a născut o fetiţă, înregistrată peste zece zile. I-a hotărât numele: Libertatea - Justiţia, cel din urmă şi în amintirea multor femei din neamul lor, botezate: Justina.

O colegă de detenţie, fiica generalului Dombrovschi, Nina , practica spiritismul. Folosindu-se de calea aceasta, i- a proorocit, înainte de naştere, că urma să aibă fetiţa cu pricina şi să execute doar jumătate din pedeapsă. Într-adevăr, decretul din 1964 a scutit-o de a doua jumătate .

Copilul îi era adus de trei ori pe zi la alăptat. La pieptul său , îl acopereau într-o clipită zeci de ploşniţe. Cu prilejul unei inspecţii, ieşi la raport şi relată în ce condiţii îşi târau zilele. A fost necesară această dezvăluire ca doctorul Naftalis să ia măsuri de combatere a paraziţilor. S-a procedat sub semnul ameninţării: - "Lasă că te satur eu de reclamaţii! ". Paturile au fost unse cu o soluţie în cantitate atât de mare încât timp de vreo două săptămâni s-a tot scurs din saltele. La ceasurile alăptatului, pruncul era scăldat în lichidul otrăvitor ce-l îneca.

Nouă ieşire la raport. Şi de data aceasta s-ar fi părut că i se făcea dreptate 'recalcitrantei'. I s-a îngăduit să-şi alăpteze fata în... closet, vechi privilegiu.

Curând, Iuliana Preduţ s-a îmbolnăvit de mastită. În ultima clipă înainte de a fi prea târziu, a fost dusă la medic, noaptea, către ceasurile 12. - "Ce mi-o aduci pe asta acum, când trebuie să plec?! " Constatându-i starea, îi tăie sânii cu o lamă; o înjură că-l stropise cu puroi; i-a pus o feşă. - "De-acum înainte, te descurci cum ştii".

Se răspândise credinţa în spital că femeia care-i dădea să sugă Libertăţii se elibera înainte de termen. Zilnic ciocănea pe ascuns la uşa doamnei Preduţ câte o deţinută - şi ea cu plod - care-i şoptea: - "Aici e cutare; azi i-am dat piept Libertăţii!" Fata a fost luată cam pe la trei luni jumătate. O femeie sergent-major i-a adus-o s-o privească:

- "Uită-te bine la ea, că n-o mai vezi niciodată ".

Gestul ei a fost contrabalansat de gestul altei paznice. Atunci când Iuliana Preduţ a părăsit Văcăreştii, înainte de a fi suită în dubă, o gardiancă i-a spus unde i se afla copilul şi a liniştit-o asigurând-o că-l va vizita din când în când. Despărţită de rodul pântecului său, mama îi şuşotea în gând următorul cântec de leagăn, intitulat: Ţie, Libertatea, singurele versuri concepute de ea în tot cursul vieţii. O făcea pe melodia romanţei: S-au scuturat toţi trandafirii.

Ai fost născută-n închisoare
Şi-ntr-o celulă ai crescut.
Lumina razelor de soare
Printre zăbrele-o ai văzut.

Cuvinte dragi de mângâiere
Eu n -am putut să-ţi glăsuiesc,
Fiindcă-acolo-n închisoare
N-am avut voie să-ţi vorbesc.

Cântec de leagăn niciodată
Mămica ta nu ţi-a cântat,
Ci numai lacrime amare
Pe trupul tău ea a vărsat.

Tu creşti, odorule, creşti mare
Şi Domnul să te aibă-n pază,
Iar mângâierea Lui cea mare
Să-ţi lumineze ca o rază.

Astăzi, cântându-i-l surd unei codeţinute, mâine alteia, doamna Preduţ s-a pomenit că până la eliberare, de câte ori era mutată dintr-o celulă în alta, după ce o identificau noile colege, cântau în cor, în surdină, Ţie, Libertatea.

Pentru a-şi salva copilul, atunci când a fost întrebată dacă intenţiona să ceară recurs la proces, a scris pe coala de hârtie ce i-a fost dată, sub titlul: *În atenţia apărării,* povestea naşterii ei, numele şi când i-a fost răpită fata, în puţine vorbe. Pe această cale, soţul său a dobândit informaţiile necesare să-şi poată relua pruncul.

PENTRU A ÎNŢELEGE MAI BINE prin ce anume au trecut femeile din valea Râul Doamnei, acelea care au cunoscut închisorile comuniste, vom recurge iarăşi la caseta video document.

O persoană de peste şaizeci de ani, cu trăsături tragice. Părul, acoperit cu broboadă, precum este cafeaua cu lapte, ieri negru, azi bătând spre argintiu, îi încoronează o figură smeadă, ornată cu ochelari cu ramă deschisă la culoare, cu buze rumen tuciurii, bine desenate către înafară. Are o fire iute. Grăieşte cu convingere, mânată de un foc lăuntric ce o grăbeşte în exprimare. Încruntarea şi nasul puternic conturat, umbra dintre nări şi buza superioară îi împrumută un aer puţin masculin, confirmat şi de soluţiile radicale adoptate în cursul existenţei, cum le aduce la lumină istorisirea ei. E curios faptul că orice gest ar face, revine la a-şi strânge incomplet pumnul, ca şi când ar proteja ceva în palma-i îndoită (cine ştie? poate simbolizează apărarea propriei soarte...). S-o ascultăm vorbind:

- Mă numesc Costea Aurica şi în prezent mă numesc: Nanău Aurica. În această comună, începând cu anul 1949, am contribuit la această organizaţie, am transportat un aparat de radio, de la Câmpulung, şi câteva pistoale mitralieră, le-am transportat în munţi, acolo. Şi când am fost urmărită, şi ca să nu mă aresteze, am plecat şi eu împreună cu dânşii în această casă, unde am depus jurământul împreună cu dânşii, aicea. Şi am fost acolo în munţi. În fine, foarte greu. De

exemplu, ne făceam ascunzătoare într-o prăpastie, undeva adânc. Şi astăzi ne depista cineva; un cetăţean care ne vedea. Noi trebuia imediat să părăsim această ascunzătoare. Şi mergeam mai departe, în altă direcţie. Poate mergeam o zi întreagă până găseam iarăşi ascunziş, să nu ne poată găsi. Şi iar făceam ascunzătoare, acolo. Şi aşa mai departe. Cât am stat acolo am schimbat locul, aşa mi-amintesc, aşa de vreo şapte-opt ori.

Pentru că văzând că situaţia era foarte grea, am plecat şi m-am dus; şi am stat acasă, îngropată sub podina grajdului, de la 15 august, în '49, până la 10 noiembrie, tot în acelaşi an. Am stat îngropată sub podina grajdului şi când venea Securitatea sau Miliţia să mă aresteze, să caute că, deci, bănuiau că eu veneam pe acasă, coboram din podul grajdului acolo. Şi până când, mă rog, m-a luat somnul, acolo în fân, în culcuş , şi n-am putut să iau asupra mea, în ascunzătoare, tot ce aveam. Şi atuncia m-au prins. Tot în '49. Şi atuncia m-au prins. M-au urmărit, că au văzut obiectele care au rămas acolo şi şi-au închipuit că sunt. Şi Ionescu, domnul ăsta Ionescu, de a fost şef de post şi a fost în legătură cu noi - şi au avut cei din munţi mare parte de dânsul - care îi mort astăzi, pentru că a ştiut situaţia, n-a dat voie la nimeni să mă maltrateze în noaptea aceea, cât am stat la postul de Miliţie, tot în casa dumnealor, a Arnăuţoilor, acolo, în jos. N-a dat voie la nimeni. Puteau să vie oameni din sat. Veneau care mă scuipau, care... Aşaaa...

Până ce a venit Securitatea de la Câmpulung, două maşini, care m-au luat şi m-au dus acolo, domnul maior Chicoş, de care mi-amintesc. Şi am fost maltratată şi bătută. Şi pe urmă transportată la Piteşti, unde am intrat în mâinile domnului căpitan Cârnu şi ale altora, nu mai

mi-amintesc. Şi tot aşa am fost bătută, maltratată, dar, de pe urma mea - am suferit tot - , dar de pe urma mea, poate să spună toată comuna asta, nimeni n-a venit la puşcărie pe urma mea, am suferit tot. La Securitate şi la penitenciarul de la Piteşti am stat împreună cu soţia domnului Petrică Arnăuţoiu, împreună cu mama, doamna Arnăuţoiu, cu mama lui. Am fost condamnată la opt ani închisoare. Şi am executat la Piteşti, Jilava şi Mislea.

După ce m-am eliberat din închisoare, în luna martie, a venit Codreanu şi cu ăştia de la Securitate..., Ploscaru şi alţii. Şi m-au somat să li-i dau în mână; eu să-i urmăresc, să-i dau în mână pe cei din munţi... Eu ce am făcut? Am cunoscut un băiat din Ploieşti imediat, care lucra pe aicea, care avea lipsă de memorie, aşa, că nu eram căsătorită şi m-am cununat cu dânsul, de mi-am schimbat numele şi am părăsit comuna şi m-am dus de am stat treizeci de ani în judeţul Prahova, în comuna Poseşti.

9

MORŢII NOŞTRI, AŞEZAŢI TEMELII pentru România..., cuvânta careva din conducerea Asociaţiei , atunci, cu prilejul vizitei la Jilava.

Fusesem întâmpinaţi, când ne-am apropiat de Valea Piersicilor, de fanfara Poliţiei. Mi se păruse extrem de caraghios. Nu ştiu ce au gândit ceilalţi foşti deţinuţi. Ulterior am înţeles că ni se aducea mare cinstire.«Bravo organizatorilor!», i-am apreciat, «şi frumos lucru din partea

conducerii de astăzi a Jilavei...». Se înşiraseră cu glas puternic, funebru, câteva dintre numele importante ale celor executaţi acolo. Se recitaseră versurile unui fost deţinut politic, rămas anonim. Se ajunsese la cuvântare.

- Morţii noştri aşezaţi temelii pentru România...

- "Ce să caute tata în Siberia ?...", continua să se mire doamna Preduţ, urma să-mi povestească peste o săptămână-două Ioana Raluca Voicu.

Eram năucit de cele auzite. Nu le puteam da crezare. Rămânea această întrebare zguduitoare: de ce necunoscutul din Siberia prelua identitatea unui preot împuşcat în Jilava în 1959 ?

- Cine sunt aceşti oameni, domnule Ionescu ?, l-am întrebat la telefon pe cel care îmi dăduse lista victimelor adunate de Securitate cu prilejul evenimentelor de pe Râul Doamnei.

Atunci când rostitorul cuvântului de laudă şi pomenire pentru cei executaţi la Fortul nr.13 ajunsese la : "...Bobul rodeşte numai dacă moare! ", acest necunoscut, domnul Nicolae Ionescu, se apropiase de mine, îmi întinsese foaia de hârtie pomenită, adăugând:

- Dacă aveţi nevoie de informaţii suplimentare, mi-am notat într-un colţ numărul de telefon.

Şi se depărtase. Nu mă dumiream de ce mă alesese tocmai pe mine să cunosc dramele şi tragediile atâtor oameni. Urma să mi-o explice:

- Pentru simplul fapt că v-am văzut făcând însemnări într-un carnet, în timpul desfăşurării ceremoniei; am bănuit că era pentru un eventual reportaj.

I-am fost recunoscător că a socotit c-aş arăta a scriitor.

10

DESPRE FRAŢII TOMA ŞI PETRE ARNĂUŢOIU v-am vorbit. Ei au participat la jurământ. Toma şi Ion Marinescu preluau conducerea grupului cu rândul, fiecare câte o lună. Părinţii celor doi fraţi Arnăuţoiu, Iancu şi Laurenţia, au fost arestaţi de prin 1950-1951. Ambii au decedat în detenţie, şi-a continuat istorisirea la mine acasă, peste două zile, domnul Ionescu.

Mda, se referea la prima condamnare, aceea când Ioan Arnăuţoiu a fost pedepsit că "nu a denunţat un individ care a venit la el", iar soţia învăţătorului "pentru că nu şi-a denunţat fiul urmărit de organe"...

Până să moară, mai aveau să se chinuiască mult. Astfel, Iancu Arnăuţoiu, în prima detenţie, a cunoscut temniţele: Jilava, Aiud, Ocnele Mari, Galaţi. Cu prilejul celei de a doua condamnări, poate fi urmărit după cum se vede mai departe: apare la Botoşani, la 2 XI 1960; la Jilava, la 7 I 1962; la Piteşti, la 11 I 1962; iarăşi la Jilava, la 6 VII 1962; de aici este cărat din nou la Botoşani, unde soseşte la 12 VII 1962, pentru a-şi da duhul la 4 VIII, acelaşi an. Este de bănuit - cum bine crede Ioana - cea care a făcut eforturi supraomeneşti să ajungă la aceste date asupra sorţii unui bunic niciodată văzut de ea -, este de

bănuit, spuneam, că revenirea la locul anchetei - Pitești - s-a petrecut pentru identificarea acelui "individ care a venit la el" pe vremuri, pesemne colonelul Arsenescu.

- Arsenescu este tot din neamul Arnăuțoiu?, întreb stupid, neștiind nimic despre aceste nume, oameni, ori faptele lor.

Domnul Ionescu sare ca ars:

- Colonelul Gheorghe Arsenscu?! Nici vorbă!, mă măsoară cu milă, o milă pe deplin meritată de naivitățile mele. El a activat cu un grup al său, pe valea Râul Târgului. Când au fost înconjurați, a fugit la București, unde credea că putea rezista în condiții mai sigure. Mai târziu, s-a retras pe Râul Doamnei, la frații Arnăuțoiu. S-a înțeles cu ei. Au împărțit foame și necazuri împreună vrun an jumătate-doi, după care s-a ascuns la un moș, cunoscut de-al său. Unui delapidator din avutul statului i s-a făgăduit că, dacă-l vindea, i s-ar fi iertat fapta. L-a vândut și... a fost condamnat *politic* la zece ani închisoare!

- Nu l-am văzut pe colonelul Arsenescu pe lista celor executați..., mă refer la lista predată mie de domnul Nicolae Ionesu, asupra căreia am efectuat unele modificări, după cum am arătat.

- Nu se știe ce soartă a avut. E dispărut. Odată arestat, i s-a pierdut urma complet. Ba, mint. Am auzit că fosta sa soție, cu vreo doi-trei ani înainte de căderea lui Ceaușescu, a primit o scrisoare de la cel care i-a fost bărbat, expediată din unul dintre acele ospicii - lagăre ale morții, destinate spălării creierelor, în care au încăput cei mai dârji dușmani ai regimului. Solicita un pachet de alimente. Doamna Arsenescu i l-a trimis. I s-a răspuns în altă caligrafie decât

'bolnav' nu se afla acolo. A vizitat așa-zisul spital. Nu și-a putut identifica fostul soț. Nu știe nici astăzi dacă trăiește sau nu... Va să zică, așa-i cum vă spuneam: marele luptător a fost vândut de un delincvent de drept comun care, după ticăloșie, a fost la rândul său condamnat, nici vorbă să-l fi iertat cum îi făgăduiseră. N-am întâlnit încă trădător să-și primească răsplata celor treizeci de arginți de la comuniști!

11

AM AVUT NOROCUL ca după ce am redactat două variante ale istorisirii de față, niște iubitori ai istoriei noastre contemporane, în frunte cu domnul dr. ing. Barbu Pițigoi, să viziteze comuna Nucșoara, în căutarea amintirii lăsată în cugetul locuitorilor ei de către martirii despre care scriu. Investigațiile le-au făcut cu camera de luat vederi. Le-au continuat în satul Dragoslavele, unde a fost un fel de cartier general al colonelului Arsenescu. Aflând că avem același obiectiv, mi-au pus la dispoziție caseta video, folosită și în paginile anterioare, pe care am transcris-o, respectând specificul rostirii sătenilor anchetați, toți victime

ale regimului comunist, ca implicaţi direct în luptă sau ca susţinători ai celor două grupe de acţiune.

Îmi voi întrerupe aici naraţiunea, pentru a da cuvântul bătrânului Longin Predoiu, căpitan al colonelului Arsenescu, înlesnind astfel cititorului o cuprindere a fenomenului, nefardată de pretenţiile scriitorului, nici contorsionată de ambiţiile sale stilistice. Am mai urmărit un scop, când am decis să nu intervin în exprimarea vorbitorilor, decât atât cât e necesar înţelegerii lor, din când în când. Aceasta pentru provocarea unor întrebări în sinea acelora care au contact cu textul de faţă; doresc ca dânşii să se întrebe: eu - care ştiu deosebi genitivul de dativ, care ţin seama, când cuvântez, de concordanţa timpurilor, care construiesc corect acordurile gramaticale - am ştiut oare deosebi binele de rău, ţine seama de concordanţa gândurilor mele cu faptele mele, construi corect un viitor cinstit şi drept pentru mine şi copiii mei? De greutatea răspunsurilor la aceste întrebări atârnă însăşi substanţa democraţiei din ţara noastră. A venit clipa ca fiecare român să se judece singur. Spusele citate ale ţăranilor mucenici pot deveni un criteriu al vieţii practice. Am preluat această sintagmă din titlul jurnalului redactat de către colonelul erou Arsenescu: Ghid al vieţii practice; el a fost găsit la 1 februarie 1960, cu prilejul arestării sale, în cartierul Livadia, din casa familiei Poştoacă. Acea zi nu se va uita niciodată, căci ziua morţii sale, dacă mort este, a rămas necunoscută. Reprezintă o datorie sacră pentru istoricii noştri să redobândească această scriere şi să cerceteze dacă nu cumva a făcut însemnări zilnice şi locotenentul Toma Arnăuţoiu, pentru luminarea posterităţii. Ministerul Afacerilor Interne nu mai are ce face

cu ele: au slujit suficient Securităţii, aducând atâta moarte şi suferinţă.

Aşa cum a caractarizat-o, în limbajul ei sărac, Florica Poştoacă: era "luni de dimineaţă, senin, fără ceaţă.(...) Fiecare pom, cu stăpânul lui", că avea câine lup sau doar uniforma cu petliţe albastre. Nu este o băsmuitoare, cum se vor dovedi unii dintre cei ale căror povestiri urmează a fi inserate mai departe. Cuvintele ei simple au, însă, o mare însemnătate (după cum nimeni, oricât de pretenţios critic literar ar fi, nu poate nega aerul legendar îmbrăcat de acest debut presimţind tragicul). Colonelul Arsenescu s-a adresat celor veniţi să-l aresteze: -"Să vie domnul comandant să mă ia în primire. Nu mă predau la oricine". Şi-a pus veşmintele militare, "în colonel, cum era. S-a dus colea, la păr, şi la păr i-a pus cătuşele la mâini".

Întorcându-ne la Longin Predoiu, e un bărbat care să aibă între şaptezeci şi optzeci de ani. Fruntea i se înalţă luminoasă. Părul, tuns scurt, sumeţit pe creştet, nu-i este alb de tot. Poartă o vestă de lână gri, cu mâneci. Deasupră-i, o bundiţă îmblănită, de o culoare intermediară între precedenta şi aceea mai închisă a pantalonilor. Din bocanci îi urcă pe gambe şosete albe de lână, până la jumătate de drum către genunchi. În mâini susţine, între picioare, cum şade, o căciulă cu clape, maro deschis.

Cuvântarea îi este caracteristică; oscilează între tonul discursului evocator şi al predicii edificatoare; puţin pompos, de parcă vorbele ar fi rostite în faţa Istoriei, în umbra drapelului. Multă nobleţe se desprinde din vocea sa clară şi sonoră, o limpezime a cugetării, o îndelungată cumpănire a materiei de comunicat. Vocabularul îi este presărat cu numeroase cuvinte aparţinând unui statut

superior aceluia ocupat de personaj în cursul existenței, nu totdeauna reținute în sensul propriu, dar niciodată pretându-se la provocarea zâmbetului înțelegător și iertător. Are un aer profetic, întărit de o surzenie îndărătnică ce nu-i îngăduiește să ia seama la nici o întrerupere, ceea ce favorizează desfășurarea firului narațiunii. A rămas vânjos și dintr-o bucată, un brad de român cu judecată dreaptă, nepărtinitoare, respirând cinste, dârzenie și credinciosie față de idealurile nației noastre.

Există destule inadvertențe și incongruențe în rândurile ce urmează. Mai ales în privința politicii internaționale. Cititorul le va recunoaște și nu se va opri, ironic, să le arate cu degetul, ci va ști să aprecieze excelenta clădire a comunicării, în care Longin Predoiu a simțit nevoia să facă, inițial, o prezentare generală a condițiilor ce au impus crearea unei armate neștiute, gătită să participe, pe căi oculte, la eliberarea patriei, ca abia ulterior să purceadă la dezvăluirea propriilor sale cazne. Ele, dacă erau înfățișate singure, ar fi avut mai puțină valoare morală și emotivă.

Așadar, cititorul neobișnuit cu vorbirea țărănească să nu se grăbească să dea cu piatra. Să-și potolească refuzurile derivând din instruire și să se dedice fondului chestiunii, cu toată seriozitatea impusă de jertfa de sine a celor care se spovedesc în fața sa.

12

-SUBSEMNATUL PREDOIU LONGIN, din comuna Dragoslavele, județul Argeș, aduc la cunoștință diferite evenimente care s-au petrecut în mișcările de rezistență pe care noi le-am pornit contra dictaturii staliniste.

În 1948, în martie, m-am întâlnit cu colonelul Arsenescu, care mi-a propus acest lucru și am fost de acord imediat, fiindcă vedeam dezastrul ce mergea în țară și cunoșteam sistemul comunist, stalinist, încă de pe front, din război. La 20 martie 1948, am plecat în munți numai trei persoane pregătite. Să recunoaștem terenul, să recunoaștem locul unde ne puteam instala, să se formeze un stat major și apoi să începem aprovizionarea și recrutarea diferiților tineri care puteau să acționeze în munți alături de noi.

Pe parcurs începuseră mari arestări în țară, făcute de Stalin, de regimul stalinist. Dar totdeodată se coborâseră nu numai la mari intelectuali și generali, se coborâseră și-n masele țărănești, de fruntași ai comunelor, cărora li se zicea că erau "adevărat monstru la români", și-i arestau fără să aibă ceva la activul lor.

Am pornit peste munți ca, rând pe rând, să înceapă mișcarea, să se recruteze, să vie să recunoască locul unde trebuiau să se refugieze tineri care erau să fie puși în situația de a pleca din fața lor.

Printre aceşti oameni au venit din comună negustori: fraţii Vasileştii, fraţii Coteneştii, fraţii Purnicheştii, care au fost singuri pe poziţie când au venit. Şi din Câmpulung diferite persoane: fraţii Săndeştii, în fine multe cărora încă nu le mai reţin numele minte. Veneau de la Târgovişte diferiţi oameni care vorbeau limbi străine cu colonelul; eu nu ştiam ce vorbeau. Între aceştia, aveau nume conspirative, puse de nu cunoşteam cu cine stăteam de vorbă. Au mers aceste timpuri în '48.

Noi activam în munte întâi să recunoaştem toate drumurile, ordinea de bătaie, toate drumurile care traversează Carpaţii în Ardeal, de la Fundul Dâmboviţei şi până-n Bucegi, unde trece drumul Bârsa - Valea Radului, drumul care trece pe tămaşul de trece la Plaiul Foii, treceam la Valea Moeciului, către partea până la Fundul Ialomiţei, unde mergeau toate drumurile în Ardeal şi unde coboram, să putem ataca Fienii, să putem ataca Târgoviştea, Câmpulungul. Au mers timpurile aistea două luni mai bine.

Aprovizionarea o făceam din munţi. Luam brânză de la stâne. Şi ne aprovizonam şi din comune. Cum au fost fraţii Catrinu, oameni înstăriţi care ne aduceau mălai şi alimente.

Le plăteam. Şi fraţii Zichil ne-au adus miere şi alte bunuri de consum ca s-avem la munte, când începe lupta să fie.

În iunie '948, colonelul ne cere drapelul, cu tricolorul român şi crucea. Depunem jurământ în mişcarea de rezistenţă. Ne-a ţinut o cuvântare şi ne-a spus: - **"Nu plecăm la luptă sub drapelul vreunui partid. Plecăm la luptă sub drapelul patriei. M-a făcut ţara ofiţer să lupt, să mor pentru ţară; nu ofiţer de paradă. Să muriţi şi voi alături de mine"**. Tu şi cu Traian Marinescu sunteţi

căpitanii mei. La momentul care va veni, veţi lua comanda la câte o companie." Eu i-am pus întrebarea: - "Unde este compania?". El mi-a răspuns: - "Nu te interesează pe tine. Am pregătit ofiţerii din Statul Major. Şi pe ofiţerul Milea. Când vom porni, armata trece de partea noastră." N-am crezut. Nu i-am înfrânt voinţa. Că mă temeam c-o să mă ia de fals, dar în inima mea încă nu credeam să ajungem că armata o să treacă lângă noi.

Au mers treburile până toamna. Mi-a povestit situaţia care era în ţară, dramatică. Trupele ruseşti umblau de colo până colo. Izolaseră graniţa de vest către Jugoslavia şi trupele le masau la frontiera Jugoslaviei. A început discordia între Tito şi Gheorghiu - Dej. Şi mi-a spus colonelul, zice: -"Au fost douăsprezece divizii de armată ale Uniunii Sovietice în Jugoslavia. Mareşalul Tito i-a dezarmat şi i-a trimis fără arme în Rusia şi acu' or să atace Jugoslavia. Şi noi, în spatele frontului, să aruncăm trenuri, să aruncăm poduri, căi ferate, ca să îngreunăm mişcarea lor de război pe teritoriul nostru.".

Nu s-a-ntâmplat nimic. A venit toamna.

A venit toamna, a venit iarna. Toţi s-au retras din munţi, ca iarna să n-o facem în munţi, că era aprovizionarea grea de făcut. Mişcarea noastră s-a simţit. Trupele ruseşti n-au mai acţionat. Noi am rămas descoperiţi.

Atunci nu mai era Siguranţa, ci erau batalioane de intervenţie ale Securităţii care acţionau în toate direcţiunile. Iar maşinile, noaptea, 'maşinile negre', cum le numeam, ridicau diferite persoane.

Am stat puţin timp, vreo lună de zile, am stat tot ciucit, să nu pună mâna pe mine. Când a plecat urmărirea mea, eu

am plecat în munţi din nou şi am pus mâna pe arme. M-am dus şi, din depozitul de arme pe care îl aveam, am luat o armă zebeu, patru grenade, două mii cinci sute de focuri de zebeuri. Aveam un daimler german automat, aveam vreo optzeci de cartuşe la el şi eram asigurat în orice moment că nu mă vor putea doborâ cu una, cu două, că eu stam aşa, ca la vânătoare, numai la pândă. Dacă mă vedeam constrâns, nu aveam un batalion în faţa mea şi îmi făceam socoteala că am o grupă, pe care în două minute am secerat-o şi-mi fac drum de ieşire din cercul lor.

A trecut timpul zi cu zi. Urmărit zi de zi în toate direcţiunile. Veneam din munte. Să mă pot aproviziona, nu mai puteam din sat, fiindcă toate drumurile erau închise. Familia arestată. Bătuţi, schingiuiţi şi fraţi, şi familie, şi mamă, şi tot. Şi nu mă mai primea nimeni.

Într-o singură noapte, când veneam să mă aprovizionez, veneam din muntele Prislopul. Şi la un moment dat, m-am pomenit râzând. M-am oprit în loc şi am gândit: «Mai sunt sănătos sau nu? Sau mintea mea mi-a fugit?». M-am aşezat pe un colţ de bolovan, am făcut o ţigară şi am gândit la situaţia în care mă găsesc: « Cum pot eu să râd?». M-am gândit: «Dacă Hristos, că a fost Fiul lui Dumnezeu şi când s-a văzut urmărit, L-au lepădat toţi, şi Apostolii de El, dar de mine om păcătos, să se mai uite mama, fraţi, prieteni, cineva la mine, când se văd toţi încolţiţi din toate părţile?...». Am pus armele pe mine şi am plecat mai departe.

M-am oprit la un cetăţean: Petre Gancea, unde avea târla de oi, în marginea satului, în Piatra Caselor, aici. Şi m-au simţit câinii de la distanţă. Au început să latre câinii. A ieşit omu‘ afară. A dat un chiot. Dar când a dat chiotul, a

şi strigat: - "Domnule Gică, dumneata eşti?", bănuia, fiindcă câinii se dădeau a om, nu a fiară sălbatică. Şi am răspuns a doua oară: - "Da, nene Petre, eu sunt". - "Stai puţin." A venit şi m-a invitat în hodăiţa lui, unde nu ploua, nu ningea noaptea. Şi m-a întrebat dacă mi-era foame. I-am spus: - "Am mâncare, nene Petre. Dar am numa‘ uscată." Şi să-mi facă puţin de mămăligă. Mi-a dat omul mâncare şi am dormit în grajd noaptea. Şi a doua zi. Dar m-am asigurat cu paza. În caz că sunt trădat, am dat blăni la o parte de la calcanu‘ grajdului, am aşezat automatu‘ şi zebeu‘: «Dacă chiar trec patrule de control, le las în linişte; dar dacă s-abat asupra mea...». Făcusem planul meu să-i secer imediat, să nu cad victimă. Fiindcă la orice moment mă puneam în situaţii grele şi luam anumite măsuri ca, în acele momente, la secundă să ştiu ce aveam de făcut. Am stat două zile şi am plecat pe urmă.

Şi m-am dus. Şi dăduse soarele. Era zăpadă. Da, dădea soarele într-un pod, acolo la Fundul Neagului, unde m-am retras sub stânci, ca să nu fiu lovit din spate. Şi să privesc numa-n faţă, să nu fiu surprins... Am adormit. Am adormit acolo. Şi stând - pistolul pe piept, iar zebeul sub cap - vine la mine un bărbat îmbrăcat în alb, frumos. Şi mă privea cum dormeam. Şi-mi face cu mâna: - "V-am oprit, să propovăduiţi cuvântul lui Dumnezeu, dreptatea şi adevărul". Iar pe muchie mergeau soldaţi germani, aşa cum călcau astronauţii pe lună, şi priveau de vale. M-am deşteptat cu pistolul în mână Dar... n-am văzut pe nimeni. Şi am început să mă-nchin şi mi-am făcut Sfânta Cruce: «Doamne, n-am să mor !...». Şi a durat timp şi-ndelungat în această privinţă.

Eu am plecat să iau alt drum, să pot să mă aprovizionez. Am coborât, am traversat satul pe la fundul satului, am trecut Muntele Roşu, care era frecventat mereu de agenţi ai Securităţii.

Am trecut şi m-am dus la un coleg al meu care mă aproviziona şi era în mişcare cu mine, Alexandru Catrinu. M-am dus pe la ora 9 noaptea. M-am dus la târla lui, la punctul numit "Între Vaduri", mai jos un kilometru jumate de sat, unde-i un cătun de rudari. M-am dus la târlă. Nu era nimeni la târlă. Nu mai erau nici oile, nici vacile acolo. Aşa, erau numai păsările şi lighioaile mărunte care le avea la târliţa lui acolo.

Aveam consemn cu el, în cazul că suntem urmăriţi, nu ştiu ce, să ne recunoaştem unde ne găsim, cu focuri de arme, cu gloanţe luminoase. Am tras un foc de armă să văd de unde răspunde. Nu mi-a răspuns de pe nicăieri. Am văzut că am făcut greşeală, zic, că glonţul m-a descoperit, că glonţul s-a văzut însuşi din sat. N-am rămas să mă hodinesc acolea.

Zăpada de pe jos era luată. Decât munţii erau încărcaţi cu zăpadă. Am plecat la altă târlă, care era pustie. Nu era nimeni. La Zaharia Albulescu. Am făcut focul. Da' la douăsprezece noaptea, m-am deşteptat. Am pus armele pe mine şi am plecat de la târla lui Zaharia Albulescu, pe la 24, cum ar veni, noaptea. Întuneric beznă. M-am apropiat de târla lu' Catrinu. Văz lumină la hodaie. Bucuros că-l găsesc acolo, ca să poată să mă alimenteze şi să mă informeze cu ce se petrece prin sat în urmăririle mele.

Seara, când am fost, devreme, hodaia era încălzită, iar geamul, o ferestruie mică ce se găseşte în spatele hodăii, era liber. Acu', noaptea, când am venit, înfundat cu otavă.

Am bănuit să fie ceva. Dar încă tot nu eram încrezător. Şi să văd ce e.

Alexandru Catrinu avea încă un băiat, un copil de vro doisprezece ani, care mai stătea la târlă. Aranjez arma cu piedica dată, lângă fereastră, pistolul automat pus pe stânga - trăgeam pe stânga -, să stau lângă zid, să nu fiu împuşcat, şi bat în fereastră şi strig copilul: - "Tăsică!". Îl chema Năstase pe copil. "Tăsică!". Îmi răspunde din hodaie: -"Da...da...". Mi-am dat seama că am căzut în baierele Securităţii.

Nu aveam altă posibilitate să plec. Am trecut repede la colţul hodăii. Camera avea patru metri. La colţul hodăii, în faţă, era portiţa care ieşea din curte. Iese unul cu arma în mână.- "Stai! Stai!", mă somează. Iese al doilea: -"Stai!", mă somează. Eu, la somaţia lor, am deschis foc imediat cu automatu'. Flăcările din pistol s-au dus până în ochii lor. I-am somat şi i-am culcat. Fac trei paşi la dreapta înapoi, sparg geamul şi-i somez să iasă afară. Trag un foc de armă înăuntru şi îi somez să iasă afară, c-almintrelea trântesc grenade după ei. Au ieşit încă şase inşi. În timpul cât am făcut eu mişcare la fereastră, unu' din ăia care erau culcaţi a fugit. Şi a rămas numa 'unu'. Şi i-am pus şapte inşi de au ieşit cu mâinile-n sus, unu' câte unu', i-am pus în linie pe toţi şi i-am somat dacă mişcă unu' la dreapta sau la stânga, concluz':-"Pe toţi vă secer !".

Nu mă cunoşteau. Eram răguşit. Băusem apă rece şi nu mă cunoşteau pe gură. Da' nici eu nu-i cunoşteam la distanţă, că era întuneric şi nu vedeam.

I-am dus până în marginea apei. I-am mai ţinut în apă. I-am somat şi au trecut Dâmboviţa, în partea ailaltă. La capul punţii, acolo, a fost un miliţian, unu' Posedaru, din

Rucăr, care era încadrat în Miliţie. S-a băgat sub punte, în apă, să nu carecumva să fie împuşcat. Da' el ştia că sunt eu. Ştia. Şi mă cunoştea, că era vânător cu mine. Mă cunoşteam de mic copil cu el şi... Dar era fapt că trebuia să vie, că era sub ordin. Şi trebuia să mă urmărească. Am plecat de acolo. M-am dus şi le-am luat două pistoale. Le-am aruncat pistoalele lor. Dar cartuşele, amuniţia, am oprit-o. Am venit până mai sus şi am trecut şi eu Dâmboviţa şi m-am ridicat la Muntele Roşu, sus.

Aveam benoclu. Un benoclu mare pe care mi-l lăsase preotu', călugăru' de la schit, Pimen Bărbieru. Aşa se numea pă cuvinte de-ale lor, popeşti, că nu ştiam eu cum lucrează ei.

Am ieşit. Când am ieşit p-în zăpadă, la vârful Muntelui Roşu, muntele Mateiaşul îl văz împânzit de grupe de armată. Ei, cum au venit de acolo, au telefonat la batalioanele de armată de vânători, din Câmpulung, şi au şi plecat în urmărirea mea. Am stat şi am privit cu benoclu', din Bot' Roşu, aşa cum îi zicem noi, peste Dâmboviţă-n partea-'ialaltă, cum înaintau grupele, la distanţă câte o sută - o sută douăzeci metri una de alta.

Am coborât p-urmă, sara, din vârfu' Roşu-n Valea Caşilor, la un văr al meu, unul Danilcă. I-am spus situaţia mea şi l-am trimes să vie la mine acasă, să-mi trimeată alimente să plec în munţi. Mi-a trimes soţia alimente la el. Şi mi le-a adus şi eu m-am dus.

Obosit, m-am oprit la târla lu' Victor Lixăndroiu, unde avea un băiat de vreo doisprezece ani care trăieşte şi astăzi. Era cu oile acolo. Mi-a povestit cum mă urmăreau comuniştii, armata, în toate părţile. Să am grijă, că mă-mpuşcă. Pă la ora 2, am plecat de la târlă. Am ieşit la

muntele Prislopul şi mă duc unde aveam nişte rudari de lucra lucruri casnice, în munţii Prislopul, la Valea Stânii. M-am oprit pe la ora 4 dimineaţa: eram la ei.

În mersul meu din Valea Caşilor către Pârâul Stânii, acolo, la distanţă, la Poiana Mărului, o haită de lupi urla.Da' nu mă temeam, că eram înarmat şi vânător de mic copil, obişnuit cu munţii. Nu luam în consideraţie nimic, pericolul fiarelor sălbatice, că eram obişnuit cu ele.

Am stat la rudari - parcă mi se pare că era într-o joi -, am stat la rudari. Mi-aduceau pachete rudarii: Gheorghe Grancea, cu Dumitru Lăutaru, mi-aduceau alimente de acasă şi nu ştiau nimic. Totuşi n-aveam încredere.

Când am plecat sâmbăta jos, în sat, eu n-am mai stat la târlicioarele lor, acolo, în coşmeliile lor, că mi-a fost teamă că mă trădează şi m-am retras în inima pădurii. Acolo am făcut, lângă un mare fag căzut, o şetrucă, că umblam ca melcu', cu casa-n spinare, nu puteam să îmi aranjez un adăpost.

Acolo, noaptea pe la ora zece, s-a pornit un viscol cu zăpadă şi cu ploaie şi a-nceput să rupă fagii şi să cadă. Era un calvar de nedescris, pe-ntuneric, noaptea, şi eu singur în creierii munţilor. Ziceam, în sufletul meu, că dacă nu mă-npuşcaseră comuniştii până acum, în noaptea asta sunt făcut praf de copacii care se dezbină în vânturi şi de greutatea de zăpadă cu ploaie. Am stat până la ziuă, băgat sub fagul ăla mare, sub buturǎ, în caz dacă v'un fag să cadă pe butura aia, poate mă fereşte să nu mă lovească. S-a făcut ziuă. Am plecat.

Venii către bordeie. Un ţap căprior sare. Deschiz foc. Şi-l împuşc. Şi-l agăţ. Îl tai, că aveam toporaşul la mine şi tai o cracă de la un păuşei şi-l agăţ în cracă şi viu până la

bordeiele lor, pe la 11. Veniseră. I-am trimes să ia țapul de acolo şi să-l mănânce ei. S-au dus pe urmele mele şi au venit cu țapul şi s-au pus să-l consume ei.

De atuncia am început, rând pe rând, să părăsesc din munte-n munte, asigurându-mi câte un mic adăpost. Cele mai bune adăpoaste care le aveam le aveam la brazii unde se ascundeau porcii. Erau brazi pătulați că putea să plouă trei zile şi nu pătrundea la rădăcina lor. Şi acolo făceam focul, în culcările porcilor, unde porcii mistreți, unde găseau şi ei adăpost.

A trecut timpul continuu. Am cătat eu şi mă mutam când pe munții de vest ai râului Dâmbovița, până la Păpuşa, când pe munți mă îndepărtam, de la Leaota către Valea Neagră, către drumurile care merg la Predeal.

Şi ziua stăteam numai pe goluri, ca să văd în toate direcțiunile. Da' mă feream şi de avioane, când treceau, să nu carecumva să fiu observat, să aibă mitraliere la ei, să mă secere. A trecut acest timp, până s-a apropiat toamna.

Atunci am luat măsuri să trec, să mă duc la Râul Doamnei, să mă-ntâlnesc cu grupul Arnăuțoiu şi cu Arsenescu, acolo. În muntele Căpitanul, am fo' rănit. Nu mi-am dat seama. Când am coborât din muntele Căpitanul pe Plăişorul, porțiunea Comanda, unde se-ntâlnesc munții la Fundu'...(?), apar trei persoane. Eu nu mi-am dat seama ca să mă feresc să nu mă ştie, nu mi-am dat seama, m-am forțat prea repede ca să mă eschivez. În momentul ăsta, au început focurile să se declanşeze asupra mea şi vedeam cum sare țărâna, că nu căzuse zăpadă, sare țărâna pe lângă mine şi două gloanțe pătrund în piciorul meu, piciorul stâng. Eram îmbrăcat cu pantaloni de lână, ciorapi, jambier' pân' la genunchi, două perechi de izmene

flanelate şi glonțul s-a domolit, n-a putut să... Da' mi-au intrat în carne, de unde mi-au fost scoase din picior după ce m-au arestat. Doctorul Topa(?), fost Ministru al Sănătății, m-a luat noaptea şi mi l-a scos, că i-am raportat lui; era doctorul spitalului, şi i-am raportat că am două gloanțe în picior şi au început să mă supere rău, să-mi facă operație. Pe viu mi-a tăiat pulpa şi mi le-a scos cu magnetul, în spital, şi mi-a dat patru zile învoire, să nu mă prezint la muncă.

Atunci am venit eu să mă-ngrijesc, să mă pansez aici; şi aicişa m-au descoperit, m-au trădat; aveam gloanțele în picior. M-a trădat femeia gazdei. Era bătrân şi luosese o fată tânără. Şi muierea s-a pus în slujba Securității şi a spus că sunt acolo. Şi am bănuit imediat că am fost trădat şi de aia am fost prins. Fiindcă mi-a propus aşa: să nu vin cu armele pe mine, că se gândeşte la pericolul lor.

Dar eu tot aveam un revolver la mine, tot aveam. Da' nu l-au găsit când m-au prins, nu l-au găsit. N-am mai putut, că am văzut că sunt încercuit şi trag, mă-mpuşcă. Durase timp şi suferințe. Vedeam că războiul nu-ncepea, aşa cum prevedeam, şi se lungea boala şi trebuie să caz mesa până la urmă. Şi să nu mai sufăr atâta; şi ce-am să fac...? După ce m-au arestat, am fost dus la Câmpulung.

La Câmpulung, aicia, m-a anchetat căpitanul Cârnu un japlău cât toate zilele. Am fost bătut de sus, ca să spun. Am refuzat să dau orice declarație. Dar aici a venit unu' Achim Szeller (?), de origine germană, care divulgase toate secretele mişcării. Am negat totul. N-am vrut să recunosc nimic.

După ce m-au dus la Câmpulung, m-au bătut încă vreo treisprezece-paisprezece zile, la Piteşti, de m-au stins.

Şi au venit Toma Burtea, maior în rezervă, şi cu Pimen Bărbieru, să recunosc toate, că se ştiu, se cunosc, "c-a venit căpitanul la noi şi ne-a spus că i-e milă să te mai bată. 'Şi nu vrea banditul să recunoască nimic!' ", ca în urmă să vie zeci de persoane din Dragoslavele în puşcărie... Şi zic: « Nenorocesc atâtea familii... Mai bine mor eu şi nu spun nimic.» Hotărât în sufletul meu aşa eram. Au venit la mine pe urmă Toma Burtea şi cu Pimen şi m-au rugat să recunosc, să spun totul: - "I-e milă căpitanului să te mai bată, că tot nu scoate nimic de la tine. Nu mai suporta, Longine, şi spune aşa cum s-au petrecut treburile".

S-au strâns socotelile astea până a fost arestat colonelul. Eu am plecat de la Piteşti, după asta. Repede a venit procesu' şi m-au înaintat la Bucureşti, la Secţia a II-a, judecat de generalul Petrescu. Acolo eram încadrat în Legea 16, lege specială ca să fiu executat. Alături de mine era un băiat, Benone Milea, de la Rugu' Domneşti. Amândoi eram băgaţi în aceeaşi lege. A venit un domn avocat şi s-a prezentat la mine şi întreabă: - "Care-i Predoiu Longin?". M-am ridicat şi-i răspund: - "Eu sunt, domnule avocat". Şi i-am pus întrebare: - "Sunteţi apărătorul meu ?" - " Nu, am venit să te văd, să-mi rămâi în ochi." Mi-am dat seama că mă găseam într-o situaţie foarte grea. Dar nu mă speriam. «Asta au fost soarta şi zilele mele. Aşa a fost scris de la Dumnezeu. Aşa că mă voi duce.» A venit încă unu', avocatu' Iliescu, care era angajat de fraţii mei, apărător. A venit şi mi-a spus; zice: - "Nu pot să fac nici o mişcare. Că dacă vorbesc să-ţi iau apărarea, sunt şi eu alături de dumneata ". M-am lămurit.

Am venit acolo, aşa. M-au judecat. Am vrut să pun nişte întrebări, da' n-am mai răspuns la nimic. Zic: «Sunt zadarnice toate. De ce să mai vin cerşind o dreptate şi un adevăr ? Mă las cum mă va duce soarta.» Am fost judecat şi condamnat.

Înăuntru, la puşcăria C.M.C., închisoarea militară din Bucureşti, era Iancu Arnăuţoiu, tatăl băieţilor. Şi m-a îmbrăţişat şi mă-ncuraja în fiecare zi să nu mă tem. - "Nu mă tem, nene Iancule... Tot o moarte avem." Într-o bună zi, pe 9 sau 11 mai, îmi comunică hotărârea: - "Eşti condamnat douăzeci şi cinci de ani muncă silnică, confiscarea averii şi interdicţie civică cinsprezece ani ". În total, pedeapsa mea era: patruzeci de ani! Eu nu mă bucuram de nici un drept în statul român. Încă unu' din ei îmi spune, procurorul sau cine o fi fost ăla: - "Mai bine te-mpuşcai, ticălosule!" Da' eu îi răspund: - "Da' voi n-aveţi gloanţe?! De ce să mă-mpuşc eu?". - "Tot al dracului eşti?!". N-am mai răspuns nimic.

Ne-a dus la Jilava. Am stat la Jilava vreo zece zile. Zece zile şi ne scoate la Reduit, aşa cum îi spune acolo. Poate erau aproximativ opt-nouă sute de persoane, deţinuţi politici, care se triau. Şi citeşte acolo şi numele meu: - "Predoiu Longin!". Erau trei persoane din Interne care comunicau. Când au zis: "Predoiu Longin!", odată aţintesc câteşitrei ochii pe mine. Când am răspuns: - "Eu ", zice: - "Treci colo,...tu-ţi mama ta de bandit, de criminal!". La aceste cuvinte parc-a tras un trăznet peste toţi deţinuţii. Am rămas muţi. «Ce o fi Predoiu, de-i atât de vizat?» Mi-am dat seama că situaţia mea e foarte grea. Toate veneau, aceste necazuri, din comună, de la diferiţi indivizi, după note informative. Că-mi spusese căpitanul Cârnu, în ancheta care am avut-o la Piteşti, că nu poate să mă salveze de la nimic, decât să-mi schimbe calificativul. Eu cădeam în partea a treia. Eu, în gândul meu: «Mi-a da v'o cinci ani.» Da' prima parte era : executarea; a doua: pe viaţă; şi a treia: douăzeci şi cinci de ani. Şi mi-a spus că condamnările

nu le dau ei; şi vin de la ăştia, de la consilierii sovietici din Bucureşti, p'în notele informative, că nu te condamnă de faptele de care ai fi vinovat, ci te condamnă de felu' cum eşti. Adică, "o judecată de prezumpţii ", aşa pomeneau ei. A trecut timp. Toţi erau nepuşi în lanţuri, numai eu singur eram pus în lanţuri când ne-am deplasat. Ne-am prezentat la puşcăria de la Aiud. La puşcăria din Aiud nu m-au ţinut decât zece zile la celulă, fiindcă m-au scos în fabrică, la lucru. Fiindcă autobiografiile noastre erau luate; şi te ştiau că eşti muncitor sau meseriaş; sau cine a fost tata, mama, ce politică au făcut; şi toată starea materială era cunoscută după fişele care le aveau pentru fiecare deţinut. Şi m-au scos la lucru şi m-au întrebat : - "Ce meserie ai?". Eu ştiam că se lucrează căruţe, rotărie.-"Sunt rotar." - "Bagă de seamă că te duc în lucru, în fabrică. Dacă-ţi dau să faci o roată, dacă n-oi face-o, la Zarcă te bag !" - "Acolo să mă băgaţi!", zic eu. Eu cunoşteam meseria. Şi nu numai aia. Cunoşteam toate meseriile, că eram constructor, antreprenor de lucrări. Şi acum îs fotografiile p-acilea, de când am făcu' şantieru' -n Dragoslavele, poduri, tot. Şi eram cunoscut din acte. Ei..

13

CE A FOST VIAŢA LUI LONGIN PREDOIU, în bejenia lui din creastă-n creastă? Dar a colonelului Arsenescu? A fraţilor Arnăuţoiu, a familiei Jubleanu, a studentului Ion Marinescu, a Mariei Plop, a tuturor acelora numiţi în listă?

Despre cei doi dintâi aici înşiraţi după Longin Predoiu, mai nimic altceva n-am putut afla încă, deşi epopeea lor - ca a tuturor rezistenţilor din restul ţării - se cade ştiută pe de rost în înşiruirea ei zilnică.

Şocul declaraţiei lui Longin Predoiu devine exemplar pentru cititor. În frazele sale sunt cuprinse nopţile cu stele mari cât oul de guguştiuc, neturburate de nici o sfâşiere provocată de civilizaţie, petrecute în creierul nebănuit al ţăriilor, departe de orice altă tovărăşie decât a lui Dumnezeu. În ele se dezdoaie zile răvăşite de soare orbitor; cutreierate, ca de strecurarea lunecată a sângelei dătător de căldură, de zumzetul albinelor cu muncă rodnică; spălate de ploi mocăneşti; linse de ceţuri mişcătoare; lovite de grindini şi trăznete. Zile şi nopţi ale contemplării, ale împărtăşirii din Facerea Celui mai presus de toate.

Aşa la prima vedere. Însă adevărul este altul. Scurgerea lor este zdruncinată de spaimă, de veghea dureroasă, de foame, de clănţănitul de nepotolit al dinţilor, de ură, de recunoştinţă, de disperare, de gândul la moartea proprie şi la aceea a hăituitorilor. Ea se opinteşte în hohotele de râs ale nebuniei câştigate în singurătatea cea mai neagră. Se împiedică de gloanţele ce muşcă pământul lângă tine. Scrâşneşte din pricina rănilor dobândite, sângerânde, nelecuite. Se prăbuşeşte istovită, să se-mpărtăşească din culcuşul porcilor sălbatici, fericită de ascunzişul găsit.

Longin Predoiu se constituieşte pildă pentru cât de puternic era răsunetul psihologic al unor personalităţi ca a colonelului Arsenescu, a locotenentului Toma Arnăuţoiu şi ale celorlalţi conducători ai luptei din rezistenţă. El nu era un subordonat orb, nu asculta de ordin ca un robot. Punea întrebări ironice, ca atunci când se interesa unde i se afla

compania ce-i era destinată. Judeca situaţia politică generală. Refuza să se înregimenteze în lupta politică a vreunui partid, în schimb socotea că patria merita orice sacrificiu.

Observa fiece mişcare, o interpreta, îi căuta substratul practic şi etic. Şi totuşi nu admitea pentru nimic în lume să lase să-i scape măcar un cuvânt, pe parcursul unei torturi de neîchipuit, ca să arunce vina asupra colonelului ori a acelora care l-au hrănit şi adăpostit. Şi întreagă această admiraţie pentru forţa morală a şefului său, întreagă această încredere în el, creşteau în continuare în solitudinea vânătorii a cărei pradă fără şansă era. Rămas singur, nici o clipă nu i-a trecut prin minte că lupta lui s-a încheiat, că se putea preda, ori, nespus mai grav, că ar fi fost avantajos pentru el să fi pactizat cu inamicul neamului.

Pentru acesta nu are decât cuvântul scârbit: de ce nu m-aţi ucis , dacă moartea mi se cuvine după conştinţa voastră ? Căci după conştinţa mea, eu n-o merit.

În lumina noilor cunoştinţe dobândite asupra a ceea ce însemna vieţuirea printre sălbăticiuni animale şi umane, să înaintăm încă un pas către intimitatea tragediei de pe Râul Doamnei.

Experienţa noastră este de pe acum bogată. E posibil să ajungem a fi în stare, furând ceva din trăirile lui Longin Predoiu, puţin dintr-ale Auricăi Nanău, o fărâmă dintr-ale lui Ion Preda şi ale tuturor acelora citaţi, să ne imaginăm prin ce au trecut sufletele oamenilor din munţi, cu care nimeni nu mai poate niciodată tăinui.

14

VĂD ŞI NIŞTE PREOŢI trecuţi în listă, i-am spus domnului Nae Ionescu.

- Mda. Despre părintele Ion Constantinescu v-am povestit destul. Mai este părintele Ion Andreescu. Ce mai, domnule, tuturor preoţilor li s-a cerut condamnarea la [redacted]

- Ambii executaţi ?

- Amândoi. Uite, Ion Marinescu. Despre el merită să vorbim.

Mi se pare nefiresc să nu "merite să vorbim" la fel de mult despre orice fiinţă care şi-a pierdut viaţa în munţi şi, mai abitir, în faţa plutonului de execuţie. Dar nu am insistat. Îmi era limpede că domnul Ionescu nu cunoştea întâmplările acelea direct. Se zbătuse intens în timpul detenţiei şi permanent după graţiere să afle el însuşi câte ceva despre fiecare, într-o sete nebună de a cunoaşte întregul din care fusese o rotiţă mai mult sau mai puţin însemnată. Datorită acestor eforturi, astăzi tinde să devină motorul neştiut al Istoriei, ca şi când un duh al Memoriei s-ar fi întrupat în dumnealui, ar fi pus stăpânire pe el şi l-ar fi împins să cotrobăiască prin cotloanele tuturor aducerilor aminte, să se înstăpânească asupra tuturor zilelor şi nopţilor acelor numeroase familii implicate fie de-a dreptul în lupta celor din munţi, fie indirect, în ajutorarea acestora într-un fel sau altul.

- Hai să vă spun, totuşi, ceva despre părintele Constantinescu. Mi-a venit în minte acum. Fugarii se aflau într-o iarnă - să fi fost 1956, să fi fost '57? - în munţii Făgăraş, în judeţul Dâmboviţa. Aveau şi acolo un bordei. Carevasăsiză Securitatea se interesa asupra prezenţei lor în acele meleaguri. L-au înhăţat pe Costică Tefeleu, zis Haracciu, din comuna Slatina, să conducă ostaşii la ei. O rudă de-a lui Aurel Chirca. Urmăritorii erau mai mult ca siguri c-o putea face. Omul, când a văzut că nu mai avea scăpare, i-a călăuzit de la cabana Voina în sus. Însă, în loc s-o ia pe drum cotit şi ascuns, a pornit-o pe o cale descoperită şi pe unde ştia el că nu se putea trece fără a fi zăriţi. Pe la jumătatea urcuşului, zăpada având o crustă prea subţire, companiei i s-au înfundat schiurile. Au trebuit să se întoarcă, să-şi ia 'rinichii'...

- Ce să ia ?

- 'Rinichii'... rachetele, astea, cum le zice ? Prin părţile noastre 'rinichi' le spun, că au forma lor...Până au revenit, până au dibuit locul cu pricina, cei din bordei au şters-o în Poenărei, la părintele Constantinescu, unde s-au ascuns o bucată de vreme. Când au sosit soldaţii la locul lor de iernare, au găsit mămăliga caldă încă.

- Tefeleu i-a salvat.

- Poţi salva un om şi când ţi s-a pus cuţitul în gât!

Mămăliga despre care cuvântează îmi aminteşte exclamaţia de mai ieri - alaltăieri a doamnei Iuliana Preduţ:

- Le era cumplit de foame! Uneori făceau terci din coajă de fag zdrobită!...

Tot de la dumneaei am aflat că fugarii au dat într-o zi, pe nevestitelea, de Ion Diaconu, un tinerel, pe când tăia un fag în pădure. Nu ştiau mai nimic despre el, nici ce

gândea, nici ce hram purta. Se temură că, odată ei plecaţi în drumul lor, el avea să alerge în sat, să dea de ştire în ce regiune se aflau. Pentru a-şi apăra retragerea, îl legară de un copac şi-l lăsară astfel pînă-n seară.

Unul dintre dânşii coborî, la adăpostul întunericului, la părintele Constantinescu. Îi ceru informaţii despre Ion Diaconu, cel părăsit acolo. Preotul îl încredinţă asupra onestităţii şi lealităţii băiatului. Partizanul reveni la locul cu pricina şi-l dezlegă. De atunci înainte nici c-au avut om de legătură mai credincios şi mai entuziast. Se lupta cu toţi din sat să-i încredinţeze lui alimente şi informaţii, să urce cu ele la ascunzători. Acelaşi lucru s-a petrecut şi cu Nicolae Iliescu.

- Apare aici încă cineva din familia Arnăuţoiu, am remarcat, fără a-i da răgaz domnului Ionescu să-şi tragă sufletul.

Privi şi el pe copia listei dinainte-i.

Întretimp ea se îmbogăţise şi prin contribuţia fratelui în viaţă al studentului Ion Marinescu.

- Da, Victoria, soţia lui Petre. I se spunea: Toia. Copiii lor, în 1949, când au arestat-o întâia oară, aveau, unul, un an jumătate, celălalt, trei ani. Au ridicat-o deîndată după retragerea în munţi a soţului ei. De atunci şi până la graţierea din '64, a fost închisă mai tot timpul; în perioada asta, dacă i-au dat drumul vreo doi ani, în total. O luau, o slobozeau. Puneau iarăşi mâna pe ea, iar o eliberau.

- De ce n-a divorţat, să scape de ameninţare ?

- Cum să nu?! A divorţat imediat după prima detenţie. La nimic nu i-a folosit.

- Şi copiii ?

- Crescuţi la Leagăn. Unul dintre ei suferă şi astăzi de pe urma condiţiilor în care se dezvoltă aceşti prunci lipsiţi de supravagherea şi dragostea mamei. Mata de ce crezi că Occidentul acordă atâta atenţie Leagănelor şi Şcolilor speciale de la noi ? Au aflat cei de acolo că sunt pline de urmaşii luptătorilor anticomunişti şi că guvernul comunist le-a transformat în mini-lagăre de concentrare unde, mai ales în ultimii zece ani ai lui Ceauşescu, bântuia foamea permanentă, frigul fără sfârşit, lipsa de apă şi de lumină.

- Ca-n toată ţara. Deşi... Să ucizi cu încetinitorul aceşti copii... Pe cei pe care nu-i poţi vinde...

Discutând despre Petre, îmi amintesc de demnitatea liniştită a altuia dintre fraţii Arnăuţoiu, filmat şi el de domnul deputat Barbu Piţigoi, deoarece este singurul rămas în viaţă.

15

DIN PATRU FRAŢI ŞI O SORĂ unul a fost împuşcat pe front, doi executaţi în patrie, tot ca urmare a războiului -, al patrulea îşi poartă rănile din sanatoriu în sanatoriu şi povara de a fi de un sânge cu cei doi luptători împotriva comunismului, din colţ de ţară în colţ de ţară.

Alături de drama invalidităţii şi a bolii, alături de aceea a rar întreruptei sale claustrări medicale, alături de cea psihologică, a nerealizării unei poziţii cărturăreşti în lume,

alături de multe altele greu de bănuit din afară, acest om, practic vorbind, de când a fost chemat să lupte pe front, n-a mai avut o casă a sa, un acoperiş familial, nu s-a mai putut lega de ideea căminului părintesc ce ar fi trebuit să continue a fi locuit de el şi de copiii săi. Cincizeci de ani de pribegie, de goană a hăituitului, de spaime. Oare evoluţia României îi va acorda măcar în ultimii ani dreptul inalienabil de a se aşeza în vatra copilăriei, după care tânjeşte?

- Sunt Anton Arnăuţoiu, fiul învăţătorului Iancu Arnăuţoiu şi al Laurenţiei Arnăuţoiu; frate cu Toma Arnăuţoiu, cu Petrică Arnăuţoiu, care au fost partizani, şi cu căpitanul Neluţ Arnăuţoiu care, după doi ani şi opt luni de la plecarea pe front, a murit în Rusia.

Pare ciudată insistenţa sa asupra numelui de familie. Există la toţi membrii acesteia o mândrie a neamului din care provin, şir îndelungat de preoţi şi învăţători. Îl vom vedea, nu peste mult timp, pe Anton Arnăuţoiu, la ieşirea dintr-un iad pentru a fi zvârlit în altul, tresărind de bucurie că era tocmai un Arnăuţoiu.. Dar nepoata lui, Ioana Raluca Voicu, Pădurea, Floarea de Colţ, cum îi spuneau în pruncie oamenii satului, nu-şi desfiinţează singură vechea personalitate în căutarea uneia ce să răsară sub soarele Arnăuţoilor? Şi are dreptate. Acest soare este printre aştrii rari ce au luminat istoria României în cea mai târzielnică luptă de partizani, din Europa, împotriva comunismului. Ioana Raluca perseverează să-şi dobândească locul datorat în familie, în recunoaşterea neamului şi în urma de sânge lăsată în viitorul ţării, mereu vie şi de fericită amintire între dezastre anevoie de închipuit.

- Fiind invalid de război, sănătatea m-a obligat ca, în toamna lui '48, să mă internez în sanatoriu, ca să mă tratez de un lichid purulent rămas în urma rănilor care-mi perforaseră cei doi plămâni în diagonală. Am venit de Paşte, în '49, pentru câteva zile, acasă şi am asistat la arestarea tatălui meu de către căpitanul Cârnu care mi-a impus să mă întorc imediat în sanatoriu, din motive de securitate; pentru mine sau pentru ei, nu ştiu...Na, m-au obligat să...Într-adevăr, a doua zi mi-am făcut bagajul şi m-am întors în sanatoriu.

Odată cu această plecare, suferinţelor sale datorate sănătăţii şi recuperării ei, li se adaugă, de acum înainte o nouă povară de purtat.

- Fiind primăvară, am plecat în ţinuta de vară, cu un balon. Şi aşa, în ianuarie 1950, în 26 ianuarie 1950, am fost arestat din sanatoriul Toia(?), într-o noapte, Doamne, cumplită pentru mine, că eram şi suferind. Veniseră treisprezece Gaz-uri - că le-am şi numărat -, cu Securitate, cu şube şi căciuli, cu pâslari. Eu, în ţinută de vară, cu pantofi, aşa. Şi m-au transportat la Securitatea Braşov. Ajungând, după treizeci şi cinci de kilometri de mers, la Securitatea din Sfântu-Gheorghe, securiştii se plângeau c-au îngheţat: să mai intre undeva, să se-ncălzească. Ei erau cei care-ngheţaseră! Eu, care eram cu pălărie, nu-ngheţam... Şi am stat o jumătate de oră acolo şi mai departe am plecat la Securitatea din Braşov. Acolo, în cele trei săptămâni de zile, au fost anchete şi torturi sălbatice, cu curent electric, al căror efect ei îl ştiau precis, pentru că atunci când eu le spuneam: - "Domnule, împuşcaţi-mă!"

- "E sigur că şi aşa o să mori, căci cum te 'tratăm' noi

acuma..." Ştiau că or să-mi distrugă plămânii şi că o să mă curăţ.

În schimb aveau simţul umorului: se autoasimilau profesiei medicale...

- În sfârşit, mă duceau, mă coborau la anchetă, mă aduceau iarăşi.

Trăind eu însumi caznele anchetelor, ascultând poveştirile altora, citind, observând, mă întreb ce anume avea preponderenţă în personalitatea anchetatorilor: sadismul sau, pur şi simplu, incapacitatea profesională? Deoarece este atât de greu de înţeles cum de au putut fi chinuiţi zeci şi sute de mii de nevinovaţi, ca la abator, când profesionalismul îţi cere să-ţi domini anchetatul prin inteligenţă şi nu transformându-ţi aproapele într-o masă de carne vie de nerecunoscut; nu ucigându-l sau grăbindu-i moartea, sfârşitul unei vieţi la a cărei aducere pe pământ n-ai nici un merit şi nici asupra ei vrun drept; nu zdrobind creierii - cel mai uluitor sistem viu existent în cosmos. Crime împotriva semenului, ca aceea îndreptată împotriva lui Anton Arnăuţoiu, care nu ştia nimic despre jurământul de luptă al fraţilor săi, nici despre pătimirea lor în munţi, rămân o enigmă a Creaţiei (deoarece şi Securiştii sunt tot din unica plămadă Divină, nu ?). Astfel de atentate împotriva umanităţii se cuvine să stârnească interesul ştiinţific al psihiatrilor penalişti sau legişti - cum se vor fi numind! -, bineînţeles nu aceia a căror activitate a fost dedicată înnebunirii cetăţenilor români sănătoşi, dar anticomunişti. Ar trebui să se petreacă aceasta pentru ca omenirea să scape, în urma tămăduirii celor în discuţie, să scape definitiv de ameninţarea ucigaşilor plătiţi din propriile ei impozite, că poartă uniformă vizibilă sau nu .

Şi să nu uităm că obsesiile lor măcelăreşti, nespus de nocive pentru societate, sunt, pe deasupra, consfinţite, ba chiar impuse, de legiuiri izvodite de minţi la fel de bolnave.

-A trecut şi perioada aceasta. De acolo m-au dus la Piteşti, însoţit de patru inşi. Nu mai eram probabil, acuma - sigur - periculos, în urma atâtor anchete. Intrând la Securitatea din Piteşti, m-au băgat în biroul unde erau toţi şefii ăia ai lor. Am avut satisfacţia ca, totuşi, atunci când au pronunţat numele meu, toţi cinci ofiţerii ăia care erau să sară în picioare, cu pistoalele îndreptate asupra mea.

Cu ironia tristă care îi colorează din când în când rememorarea, adaugă:

- Mă rog, eu am reţinut doar gestul de a onora prezenţa Arnăuţoilor, de a se ridica-n picioare în faţa lor...

O mică pauză.

- S-au continuat anchetele, probabil în direcţia a ceea ce nu scriseseră cei de la Braşov. Şi când am plecat de acolo, vărsam sânge. Norocul meu a fost că, ducându-mă la Bucureşti, sigur, pe banii mei, nici măcar o foaie de drum nu mi-au dat, m-am internat în sanatoriul Dobriţa - Gorj, unde devenisem 'netransportabil'. Şi aşa, în zece zile, pierdusem optsprezece kilograme în greutate... Mă ţineam de pereţi să pot ajunge la grupul sanitar.

A nu avea locuinţă proprie în altă parte a ţării decât aveau ai săi se preschimbase în blestem pentru povestitor.

- Încet - încet, mă rog, după vreo jumătate de an, m-am transferat de acolo la alt sanatoriu.. Acasă nu mai puteam veni. Norocul meu a fost că mă însoţea în acest timp fata care mi-a devenit soţie şi pe care o cunoscusem în sanatoriu.. Apoi au venit copiii. Însă acasă n-am putut să

vin. Scriam; nu sosea nici un răspuns, din nici o parte. Şi am revenit la Nucşoara, în anul '56, când, aflând adresa mea, părinţii, care fuseseră închişi între '49 şi '56, fuseseră eliberaţi. Şi atunci am revenit şi eu la Nucşoara, pentru prima dată din '46. Şi am stat câteva zile. Părinţilor le luaseră casa. Era o casă aicia, unde-i Căminul Cultural, lângă lac. Jumătate o ocupa Securitatea şi jumătate o ocupau părinţii mei: stăteau împreună.

Sănătatea morală a lui Anton Arnăuţoiu - descifrabilă şi în umorul ce răzbate mereu din narare - dovedeşte robusteţea acestei familii asupra căreia ne aplecăm. Zâmbetul său lăuntric, uşor tăios, continuă să mă mire.

- Şi am lăsat pe unul din copii, pe Tomiţă, pe care îl numisem în amintirea fratelui meu, în casă. Şi îmi amintesc, strigându-l în grădină: - "Măi, Tomiţă, nu veniţi pe lac?". Securitatea, în naivitatea sau prostia lor, crezând că vorbesc cu fratele cel mare, au dat buzna în grădină, să-l vadă. Zic: " Fiţi liniştiţi că nu vă face nimic... Ăsta e." De trei ani era sau doi jumătate avea. Mă rog, apoi mi-au spus să nu rămân în comună. Am plecat.

Peregrinarea sa mohorâtă reîncepu .

- Am lucrat pe un şantier, în Ardeal. Şi am încercat să revin, adică am revenit chiar, în '58, chiar la câteva zile după ce au fost arestaţi fraţii mei. Printr-o telegramă trimisă de sora mea, în care scria:" Vino urgent. Tata grav bolnav." Eram tocmai la Oradea Mare. Am venit la Brădet. De la Brădet am trecut dealul şi am venit direct acasă. Securitatea, care era şi ea în casă şi în tot satul, la o jumătate de oră au venit şi mi-au pus în vedere să părăsesc imediat comuna . Deşi m-am opus: - "Acum nu mai aveţi nici un motiv. Aţi arestat tot grupul." -"Plecaţi că altfel vă

arestăm." Zic: -"Atuncia e altă treabă. Dar de plecat, nu plec. Am venit opt sute de kilometri. Sunt invalid de război. Sunt suferind", şi...în sfârşit. Mi-au spus să plec a doua zi dimineaţă. N-am plecat nici a doua zi dimineaţă, pentru că tata, într-adevăr, făcuse o pneumonie şi eu i-am făcut nişte injecţii. Şi am plecat a doua zi după-amiază, când iarăşi au venit să insiste. Au venit cu o maşină. Şi zic: «Mă rog, acuma singurul avantaj ar fi fost dacă m-ar fi dus cu maşina.» Dar, nu mă duceau la domiciliul meu, ci la Securitate.

Pentru cititor, acest trai de du-te vino a şi intrat în firesc. I se cade să-şi închipuiască ce însemna el de fapt. Câte angoase, peste puterile nervilor, presupunea.

16

PENTRU A ÎNŢELEGE MAI bine ce însemna o arestare "de acasă", ne deplasăm în mahalaua Livadia a Câmpulungului, în ziua arestării colonelului Gheorghe Arsenescu, care şi el, tare de demult, sălăşluise dimpreună cu fraţii Arnăuţoiu pe culmile ce domină Râul Doamnei.

Vorbeşte fiica celui numit:

- Era într-o zi de luni: 1 februarie '60. A venit bunica mea şi a zis: "Casa este încercuită şi trebuie să se predea."

- Ce vârstă aveaţi, doamnă ?

- Cinci ani şi jumătate. M-au îmbrăcat, în sfârşit, am ieşit eu prima.Tatăl meu s-a îmbrăcat ca ofiţer.

Îşi cususe aceste haine cu mâna lui.

- Mătuşa, mama sau nu ştiu care a cumpărat materialul şi el şi-a făcut o uniformă. Şi-a confecţionat trese din cutii de conservă. El, când a venit la noi, era îmbrăcat în zdrenţe, după cum ajunsese stând în munţi. Probabil că s-a gândit la momentul ăsta al arestării şi şi-a făcut o uniformă militară. Deci am ieşit afară. E o verandă mare. Bunicul meu stătea în stânga; tatăl meu la mijloc; şi eu în dreapta. Va să zică, de la nivelul ochilor, vedeam dincolo de marginea verandei foarte multe trupe, Securitate, Miliţie şi aşa mai departe. Şi mulţi câini. Cineva a strigat de undeva, cu porta-voce, să se predea. Şi taică-meu a cerut să vină un superior. Să vină cineva probabil egal în grad cu el, cineva 'mai mare' . A venit un tip; i-a pus cătuşele. Iar un soldat l-a lovit cu patul armei peste faţă. Acesta a fost ultimul lui moment de libertate.

Ce curios - eram pe punctul să exclam - : colonelul, după atâţia ani de luptă, bejenie şi ascundere, încă mai credea că cei de la putere puteau purta respect uniformei militare regale... Naivitatea românilor dinaintea prăbuşirii ţării mă înduioşează. Brusc m-am oprit, pentru că am înţeles: colonelul Arsenescu nu aştepta respect, ci intenţiona să-l impună. Şi a avut dreptate încă o dată în ceea ce a gândit. Cât timp a rămas o fiinţă cu fruntea sus şi-a impus demnitatea: s-a înfăţişat duşmanului în ţinută de colonel şi nu s-a predat decât aceluia din hoardă care s-a dat drept grad superior. Apoi comuniştii, având-u-l în mână, au folosit puterea în faţa unui om dezarmat, după obicei, pentru a demonstra ceea ce înţelegeau ei din 'purtarea onorabilă' - i-au zdrobit dinţii cu patul armei.

- Am coborât în curte. Era o scară cu zece-douăsprezece trepte. Acolo o băteau pe maică-mea. Am zis: - "N-o mai bateți pe măicuța, lua-v-ar naiba de comuniști!".

- Aveați de la vârsta aceea noțiunea comunismului ?

- Daaa! Asta mi-a marcat viața pentru mai târziu! O mătușă spune că m-aș fi dus să mă trântesc pe capul mamei mele, dar eu nu-mi aduc aminte. Ceea ce știu este că m-au luat de acolo și m-au dus în spatele casei, de unde n-am mai văzut nimic. M-au întins pe zăpadă și au așezat un câine lup cu labele pe umerii mei. Erau cel puțin -20°, un ger cumplit.

La cinci ani și jumătate, o fetiță înspăimântată, smulsă de lângă mama și tatăl său, de lângă bunici, ruptă de tot ce cunoscuse până atunci, de gingășie, de blândețe, rămasă fără ocrotire, și-a văzut părinții bătuți. Apoi a fost trântită cu burta și obrajii uzi de lacrimi în zăpadă și o namilă de fiară dresată s-o sfâșie, o apăsa cu greutatea ei de nesuportat și pentru un adult, să-i împiedice orice mișcare... Aș repeta la nesfârșit informația și n-aș mai scrie niciodată altceva, deoarece literatura nu-și mai află locul, nici rostul pe pământ, în lumea aceasta a noastră fără pereche, dacă nimeni nu pricepe cele ce am pus acum pe hârtie! Este cu putință să nu fi fost de față, printre călăi, nici un tată, nici un tânăr care să fi visat a ajunge tată, fratele nici unei fetițe de cinci ani , nici un unchi, nici un cumnat, NICI UN OM!!! E cu putință să o fi uitat Dumnezeu în ghearele 'savante' ale câinelui instruit în vederea crimei de care e mândru și inconștient?! Da, pesemne Dumnezeu avea alte treburi.

- Nu mă mai puteam ridica să văd ce se întâmpla cu mama. I-au luat pe toți. Am înțeles că după ce i-au pus lui

taică-meu cătușele, i-au băgat amândouă mâinile într-o singură mănușă. Fiind la noi un loc foarte abrupt, cum era atunci ghețuș mare, n-au putut băga mașina chiar aproape de casă. L-au dus până pe undeva lângă școală. Se pare că ar fi plecat în mașină cu câinele pe picioarele lui.

O scurtă pauză.

- După ce au luat câinele de pe mine, am fost dusă în casă. Era ceva cumplit... Pardoseala era smulsă cu baioneta. În pod - deci după ce tăiaseră ai mei porcul - nu mai era nimic. Mâncaseră tot sau luaseră, făcuseră un dezastru. Pe sacul cu mălai puseseră benzină. Nu știu: cu intenția să dea foc sau nu, dar nu știu; care a fost, însă, intenția, bănuiesc că aia, din moment ce au pus benzină. Au luat toate cărțile: au lăsat o nenorocire cumplită. În beci aveam niște cufere mari cu cărți; ce au adus și el, tata, și un unchi care stă la Brașov. Au tras cu arma-n cufere. Unele cărți au fost distruse, altele furate de ei, de vecini, nici eu nu știu de cine.

- Unchiul era frate cu el ?

- Nu. Frate cu mama. Rudele lui le-am cunoscut numai aseară. Așaaa. Am intrat în casă. În fine, nu mai era nimic. Era un dezastru groaznic. Totul spart. Rămăsesem numai eu cu bunica: o bătrână de 73 ani. Se ivise o situație cumplită : lăsaseră și o poartă deschisă. Ieșise vaca. Ea rămăsese singurul nostru mijloc de trai. Și-a rupt picioarele. Mai aveam și un vecin care ne făcea morală. Este și acuma: Vlad. Că "de ce ați ținut hoțul, criminalul și banditul?!"; și așa mai departe. Asemenea remarci m-au urmărit toată viața. Așa mi s-a spus și mie. Am ajuns în situația în care eram muritoare de foame.

- Deci atunci au fost luate mama, bunica...

- Nu! Nu bunica. Eu cu bunica am rămas. Mama, două mătuşi şi cu bunicul, luaţi din casă; unchiul ăsta care e la Braşov şi încă un unchi. Şase persoane, plus taică-meu: şapte.

- Pe loc ?

- Pe loc pe toţi i-a luat. Pe unchiu-meu l-a luat de la Braşov, dar în acelaşi moment.

- Cum de s-a aflat că tata era ascuns la dumneavoastră?

- S-a aflat. Vă închipuiţi că eu aveam cinci ani şi n-am spus la nimeni. Lumea mă-ntreba: - "Cine-i taică-tău ?", mă rog. Şi eu răspundeam: - "Tata Gică, de la Vlaşca." Deci îl numeam, dar locul îl spuneam cu totul altul.

Nu a fost singurul copil dator să ţină cu dinţii o taină mare. Dar când ne gândim câte atârnau de discreţia lui, nu se poate să nu ne înspăimântăm. Şi dacă ar fi vorbit? Dacă arestarea întregii familii i s-ar fi datorat? Ce viaţă ar mai fi putut duce această femeie ?

- Uitaţi cum s-a aflat. A venit un tip care, probabil, a mai lucrat la bunicu', la tăiatul lemnelor, uneori, sau la mai ştiu eu ce. Cunoştea locul. Ăsta a evadat. Fusese gestionar la un aprozar şi a făcut o fraudă de...- nu ştiu...- , pare-mi-se nouăzeci de mii, dar nu ştiu sigur. Ăsta, deci, fusese arestat pentru fapta făcută şi a evadat, crezând că dacă-l vinde pe taică-meu, va scăpa el. Deci a venit şi s-a ascuns în pod. Casa fiind mai lăturalnică, s-a ascuns în fân undeva. Peretele de la pod era comun cu camera unde locuia tata. Mai era şi coşul sobei. Şi l-a auzit. După aceea s-a dus şi l-a trădat, crezând că el va scăpa.

- Nu l-au scutit de restul pedepsei ?

- L-au arestat în continuare.

- Să ne întoarcem la arestarea tatei şi a celorlalţi.

- A venit o boală cumplită peste mine. A durat cel puţin un an de zile. Mijloace de trai nu mai existau; se confiscase totul. Eu am făcut un şoc. Nu ştiu de ce boală am suferit. Dar, categoric, am fost foarte bolnavă atunci. Aproape un an de zile mă ducea în spate la doctor şi eram destul de [redacted]

- Nu puteaţi merge ?

- Nu puteam merge.Dar nu ştiu ce boală am avut. A fost un şoc. Un an de zile am făcut tratament. Era cumplit. Nici nu vreau să-mi aduc aminte. În seara de după arestare cred că am leşinat, pentru că încercam să-mi amintesc ce mi se întâmplase după ce am intrat în casă, după ce bunică-mea i-a spus vecinului ăla să plece. Era frig. N-aveam lemne să facem foc. Era un miros groaznic de băutură, că exista un butoi de ţuică sub masă. Toţi se îmbătaseră. Băuseră. Aşa că seara ne-am trezit că n-am avut ce să mănânc. Mălaiul din care putea să-mi facă o mămăligă era plin de benzină. Carne nu mai era: rămăsese chiar doar o coadă; coada porcului - undeva în pod. A stat acolo foarte mulţi ani, aruncată ca o ironie: - "Iată ce ne-au lăsat comuniştii", aşa-mi spunea bunica. După ce ne-au confiscat tot, a fost răscumpărat de bunica; când au fost scoase la licitaţie, pământ şi casă. Am deviat de la subiect. În seara aia, aşadar, bunica, se ruga la icoană. O văd şi acum. A jurat: - "Jur în faţa lui Dumnezeu că atâta timp cât voi mai trăi, acest copil nu se va mai culca nemâncat." A avut foarte mare grijă de mine. Şi, cu toate că era o bătrânică simplă, care abia dacă ştia să se semneze sau nu ştiu ce altceva, a fost atât un om intransigent, cât şi foarte iubitor.

- Ce noroc pentru dumneavoastră...

- Vreau să vă mai povestesc ceva despre ea, ca s-o înțelegeți mai bine. Au venit niște oameni la mine, să-mi aducă, probabil, ceva haine, știindu-mi situația foarte grea. Bunica mi-a spus: -"Du-te și îmbracă-te de duminică și spune-le domnilor ce ai mâncat."

- Erau orășeni ?

- Da, orășeni. În orice caz, eram îmbrăcată frumos și le-am zis: - "Am mâncat carne dintr-un borcan." La care, ăștia au zâmbit. I-a luat bunica pe indivizii ăia - erau un bărbat și două femei - și i-a băgat în pivniță și le-a arătat: - "Uite, acolo, acolo; și acolo; și așa mai departe." După care bunica le-a spus: -"N-avem nevoie de nimica, de pomana nimănui. Indiferent cine v-ar fi trimis. Dacă mai auziți pe cineva, să-i ziceți că n-avem nevoie de nimica. Mi-a spus: "Du-te și adu jurnalul și adu ceasul". Și m-a pus să le citesc pe ziar, că am adus un ziar pe care l-am găsit acolo. Și zice: "Arată-le domnilor ce știi tu." Era foarte mândră de mine că știam să citesc, deși nu eram la școală. M-a învățat taică-meu cât a stat cu noi.

- Cum se numea bunica ?

- Elisabeta Poștoacă.

- Și bunicul ?

- Apostol Poștoacă.

- Și mama ?

- Elena Stanciu.

- A fost adoptată cumva ?

- Nu. Bunicul, când a declarat nașterea mamei, s-a îmbătat. El era: Poștoacă a lui Niță al Stanciului, deci bunicul lui a fost: Stanciu. Tatăl lui a fost și Stanciu. Și cine știe de ce s-o fi supărat că era tot fată și i-a zis: Stanciu.

- Rudele dumneavoastră au fost condamnate pe termen lung ?

-Toți au avut peste zece ani. Numai mama n-a putut fi condamnată, pentru că s-a îmbolnăvit de nervi. A fost bătută oribil în curte. Din ceea ce spune, a fost bătută și la Securitate. Era nebună când a venit.

- După cât timp ?

- După trei ani. A stat în spitalul Văcărești.

- N-a fost judecată ?

- Nu. A stat trei ani fără să fie judecată. I-au dat drumul scriindu-se în actul de eliberare: Iese de sub urmărirea penală. Dar nu spune acolo că era bolnavă, nici că s-ar fi ajuns la vreo concluzie. Iese de sub urmărirea penală. Atât.

- De când a revenit acasă nu s-a vindecat ?

- În proporție de 80-85% doar. Probleme nu ne-a creat, nu, n-am avut necazuri cu ea. Eu mă-nțeleg foarte bine cu ea. Am o mamă foarte bună. Ca și bunica. Ca și mătușile mele. Nu-mi pot aduce aminte ceva rău despre ele. Nu m-au învățat niciodată ceva de rău sau, să zic, să aibă ceva și să nu-mi dea.

- Cum de a ajuns tata în casa bunicilor, de s-a stabilit acolo ?

- Prin unchiul meu de la Brașov. Au fost colegi. Nu de facultate, că unchiul a făcut 'Economia'. Dar au rămas foarte buni prieteni. Unchiul ăsta l-a adus. În perioada procesului, s-a întâlnit cu unchiul acesta. A fost ultimul om din familie care l-a văzut în viață pe tata. Au stat unul lângă celălalt, iar tatăl meu, despre care am aflat că a fost un om foarte energic, un om foarte lucid, în momentul acela, când știa că-l așteaptă moartea, îl bate pe umăr pe

unchiul meu şi: - "Nu te speria," zice, "lasă c-o să fie bine". A găsit în clipa aceea posibilitatea să îmbărbăteze pe cineva. După aceea au fost despărţiţi.

- Va să zică, au fost judecaţi împreună ?

- La primul proces, la ăla da. Împreună cu toţi din familie şi cu alţii.

- Numai cu gazde de-ale sale ?

- Da.

- Ce înseamnează "primul proces"?

- Deci a fost un proces în care tatăl meu a fost condamnat la moarte, iar rudele au primit între doisprezece şi optsprezece ani. Şi gazdele. După care, din oficiu i s-a făcut un recurs. În vară a avut loc. După câte am înţeles, între timp se abrogase pedeapsa cu moartea. Şi lui i s-a comutat pedeapsa la douăzeci şi cinci de ani. Toate rudele au scăpat, deşi bunicul şi încă un unchi au murit la timp foarte scurt după ce s-au întors. Numai tatăl meu n-a scăpat.

- Ştiţi ceva despre caietul de însemnări zilnice ale colonelului Arsenescu ?

- Am auzit de el, dar nu ştiu nimica. Vă-nchipuiţi că n-a rămas nimic în urma securiştilor. Eu n-am ştiut timp de treizeci şi doi de ani cum arată măcar tatăl meu. Până ce doamna Raluca Voicu nu mi-a trimis ceva apărut într-un ziar, eu nici n-am ştiut măcar cum a arătat tatăl meu.

Mă impresionează legătura afectivă formată între aceste două femei străine până cu mai puţin de un an în urmă, apropiate de revelaţia tardivă că părinţii lor - într-un caz, tatăl complet uitat, în celălalt, abia rememorat -, că părinţii lor, scriam, au fost apropiaţi, au luptat împreună o scurtă bucată de timp, au împărţit foametea pe din două, fără ca aceasta s-o micşoreze, au împărţit frigul pe din două, fără să-l resimtă mai puţin, au împărţit spaimele pe din două, ieşind din ele de două ori mai curajoşi, unul dintre ei - Toma Arnăuţoiu - rezistând, în cele mai grele condiţii în munte, celălalt izbutind să-şi înjghebeze o nouă familie şi târându-şi zilele ocrotit de ea. Cele două orfane încearcă acum să se informeze una pe cealaltă, să se ajute pe calea descoperirii trecutului iremediabil pierdut.

- N-aţi avut nici o poză?, o întreb pe fata colonelului.

- Nu mi-a rămas nimic, nici măcar fotografiile de copil. Orice copilaş are o poză, o amintire, un nu ştiu ce. Eu n-am mai avut nici de la bunica, nici de la bunicul. N-am ştiut cum arăta maică-mea până a venit din puşcărie. Mi-aminteam vag; exact cum mi-l aminteam şi pe tata. Dar pe ea n-am mai recunoscut-o. Bunicu', săracu', a murit foarte curând după ce s-a întors, trece vorbitoarea la alta dintre obsesiile de care nu va scăpa niciodată.

- Ce condamnare a avut ?

- Şaisprezece ani.

- Şi cât a stat ?

- Patru ani şi trei luni.

- Dar tata ? Ce s-o fi întâmplat cu el ?

- Cumnatul lui mi-a spus că a făcut o cerere la Direcţia Penitenciarelor. I s-a răspuns oficial, asta după Revoluţie, bineînţeles, că nu apare în nici o închisoare pe lista decedaţilor, colonelul Arsenescu..

17

AM PLECAT, povestește Anton Arnăuțoiu în continuare. Și am rugat-o pe mama să ia legătura cu șefii Securității, când vor veni cei mari de la Pitești sau de la Argeș, să le spună că eu vreau să mă-ntorc acasă cu familia mea; am soție, copii; să mă-ntorc aicia... Și la începutul lui august, primesc o scrisoare de la mama mea, în care spune că da, au fost de acord, îmi permit să mă întorc în comună.

În sfârșit, odihna. Pacea.

- M-am întors spre sfârșitul lui august ca, la numai trei zile - de data aceasta venisem cu copii, cu soția -, ca la trei zile numai să vie Securitatea, să mă oblige să părăsesc imediat comuna, cu toată familia. Am plecat.

Mai iau cuvântul unii, mai narează alții, din câți sunt cuprinși pe această casetă video, și iarăși îi revine lui Anton Arnăuțoiu să lămurească metoda Securității aplicată în cazul familiei sale, aceea a 'pământului pârjolit', trăită de Cartagina, după înfrângerea ei.

- Fosta gospodărie a părinților mei se compunea din trei corpuri de clădire. Aici odaia aceasta în care suntem acuma și o cameră alăturată - era chiar camera băieților. În corpul de clădire de trei camere, unde stăteau părinții, era o bucătărie și o cameră a sorei mele. Nu mai există, pentru că au fost demolate după ce au fost arestați părinții. Și în amonte era iarăși alt corp de clădire, cu etaj, corp cu cinci încăperi, cu pivniță la subsol. În față, în curte, aici, erau două grajduri, care nu mai sunt deloc. Și această magazie

de fructe, magazie de mere. În spate, în grădină, era povarna. Povarna, cu două cazane de țuică, cu toate cele necesare unei familii de oameni gospodari. Revenind, am mai avut în comună două corpuri de casă. Unul unde este astăzi Căminul Cultural și care a fost demolat în timp ce părinții mei se aflau în prima detenție. A fost ras și în locul lui s-a clădit Căminul Cultural, deși era loc suficient să se facă și cămin cultural, să rămână și casa. Iar casa unde este acuma postul de poliție, casă tip vilă, șapte camere, cu instalație de baie, closet cu apă, în sfârșit, pivniță mare, construită din cărămidă, acoperită cu țiglă, casă splendidă, a fost ocupată în timp ce părinții mei erau închiși. În afară de un hol și camerele din față, era ocupată de Securitate sau de Miliție.

Apăs butonul. Opresc sunetul, imaginea. Încerc să reconstituiesc cu ochii minții, să visez la ce va fi fost gospodăria învățătorului Iancu, îmbogățită de prezența vajnicilor săi [illegible]

- În timpul acela, în comuna Nucșoara, nu erau numai doi-trei securiști; era un pluton, probabil mascați în civili, în militari, în sfârșit; și ajutoare prin apropiere...Și întrucât această casă de care vorbesc acuma, această vilă, reprezenta pentru regimul comunist din comună și din țară simbol de luptă contra comunismului, au căutat să o radă. O casă splendidă! În timp ce comuna Nucșoara nu avea dispensar medical, ei au găsit de cuviință, ca nu cumva eu să mă-ntorc, știind că frații mei fuseseră condamnați la moarte și executați, părinții în închisoare - nu știau dacă mai vin sau nu mai vin, singurul care să mă întorc eram eu, pe care ei îl alungaseră de câteva ori -, au găsit această soluție. La două săptămâni după alungarea mea

- în 29 august -, în octombrie i-au dat foc; în 1958. Deci, la două săptămâni după ce mă alungaseră pe mine. Acuma, este explicabil, era imposibil să ia foc, că-n octombrie nu e gerul Bobotezei, să zici să facă un foc enorm... Și acel foc se făcea numai în birourile Miliției, dacă numai ei ocupau această casă...

Monstruos impulsul comuniștilor de a distruge martorii și mărturiile trecutului: uciderea intelectualității în pușcării - stăpânitorii cunoștințelor culturale și istorice; desfințarea formelor social-politice vechi; demolarea orașelor, satelor, monumentelor, statuilor, bisericilor, ajunsă la apogeu sub dictatura paranoică a lui Ceaușescu, o culme firească a evoluției acestei doctrine a luptei pentru menținerea puterii, a luptei de clasă. Falsificarea memoriei și a cugetării urmărea să facă generațiile următoare să creadă că România, în 1948, și-a început existența de la zero. Înverșunarea lor, ca indivizi, împotriva a tot ceea ce a fost bun în această țară continuă. Ieri, încă, o fostă provocatoare și denunțătoare dintre vecinii mei îmi spunea, la mai bine de un an de la Revoluția din Decembrie, că tot cartierul de clădiri vechi, boierești, urmează să fie demolat, o spunea uitând că ea însăși era proprietăreasa unui micuț apartament acolo. Spre stupoarea mea, a zis triumfător:- "Sistematizarea există!". De atâta 'sistematizare', însuși poporul român a ajuns de nerecunoscut...

Să-l lăsăm pe Anton Arnăuțoiu să-și încheie prohodirea:

- Am găsit un proces-verbal la primărie, privitor la lucrurile confiscate. Totul s-a confiscat și paradoxal că procesul-verbal întocmit despre lucrurile pe care le-au găsit în casă s-a întocmit în 1959, deci la un an după ce

luase foc casa. Și nu se arată despre nici un lucru că a fost atins de foc. Poate casa a fost golită înainte sau poate că au provocat incendiul la o parte din ea, la care au fost siguri că nu se stricau lucrurile. Și după această dată, mă rog, în '62, au demolat-o din dispoziția Consiliului Popular. Ca nu cumva eu, totuși, să mă-ntorc, să o repar, să intervin mai sus ca s-o repar. Și după zece ani, au construit actualul post de poliție. În casa de aicia - se referă el la aceea cu două camere, singura în picioare - locuia fratele meu Petre, care avea doi copii și soția, în sfârșit; și lui îi lăsaseră părinții gospodăria, ca să zic așa, bătrânească, cu tot ce era în ea și toate aceste corpuri care erau aici. Casa de pe lac, unde e Căminul Cultural, se demolase întretimp, mă rog. Iar cea despre care spun că a incendiat-o Miliția, așa, era ocupată de mine, cu părinții.

18

DUPĂ CÂTVA TIMP DE ÎNGÂNDURARE, i-am spus domnului Nae Ionescu:

- L-ați pomenit pe Ion Marinescu, i-am atras atenția asupra celui de al doilea șef al grupei din munți.

- Ei, prin ce a trecut și el... El este eroul luptei de la Vâlsan! Nu v-am vorbit de ea?

Încerc să-mi descifrez notițele. Pe memorie nu mă mai pot bizui. Informațiile din ultimele săptămâni m-au copleșit. S-au adunat în dezordine, una peste cealaltă, și s-au încâlcit, s-au întrepătruns, s-au amestecat între ele, de nu mai știu a le descurca. Mă vede căutând febril.

- Nu-i nimic. Ce mă costă s-o iau de la început?

El însuși scoate un carnet din buzunar. Remarc că filele acestuia sunt despărțite câte cinci - câte cinci, să-i fie mai la îndemână să se orienteze.

- Așaaa...Va să zică, erau trei când i-au surprins securiștii.Tică Jubleanu, sergentul-major Mămăligă - adjunctul colonelului Arsenescu, asta era - și cu medicinistul. Cel dintâi se aruncase într-un făgaș de torent sau ce o fi fost, vreo potecă adâncită. Pe burtă. Trăgea. Rafalele celor care-i atacaseră îi măturau spinarea. Știți cum ? Mirosea a carne friptă! I-au ars, domnule, pielea și mușchii. Nu mai era om. Mămăligă a murit. Ce credeți că a făcut 'Doctorul', cum i se zicea studentului? Nedându-și seama că sergentul-major se dusese pe ailaltă lume, i-a înșfăcat pe amândoi, adică pe Tică Jubleanu și pe mort, amândoi nărăiți de sânge, și i-a târât pe coastă-n sus, cu treizeci de trăgători pe urmele lui. I-a cărat după el, să-și dea sufletul, până a scăpat de hăitași. Și dus a fost. Îți închipuiești dumneata ce-semnează să fugi încărcat cu greutatea a doi bărbați care nu mai clintesc, însoțit de sute de gloanțe?!... A murit și el, săracu'.

- Sandu Marinescu era rudă cu el?, am întrebat cu ochii pe listă.

- Frate. El a completat lista mea. Om de mare suflet. A stat și el prin munți câtva timp. Nu era făcut pentru asta, spuse fără vreo nuanță a incriminării; dimpotrivă, cu multă

înțelegere. Mai gingaș, mai puțin cunoscător al oamenilor și al vieții. Odată, când se mutau dintr-un loc într-altul și fiecare-și purta-n spinare calabalâcul și arma-n mâini, Maria Plop...

- Mama Ioanei Raluca Voicu ?

- Ea. Era-ncărcată peste puteri, cu un sac mai lung ca dânsa. Se mișca voinicește, dar tare anevoie. Toma Arnăuțoiu o strunea scurt și des. Se ținea de capul ei să nu-ncetinească mersul. Sandu Marinescu, cu inimă blajină, l-a tras de-o parte: - "Ce te porți așa de aspru cu ea ? E femeie. Să nu ajungă să te urască."- "Mai bine să mă urască, decât să moară împușcată; și ceilalți din pricina ei." - "Și dacă se duce să ne denunțe, când n-o mai putea suporta?" Adică Maria Plop! Nu se dumirise cu cine avea de-a face... V-am zis: el știa ce se cade și ce nu se cade. Însă legile muntelui nu-i intraseră-n sânge...

- Dar mama?, se interesase, îngrozită, Ioana Raluca Voicu, atunci când, la timpul său, aflase despre măcelul suferit de familia ei după sânge.

Era și Maria Plop înscrisă în lista aceea a monstruosului aplicat asupra fraților noștri: decedată în închisoarea de femei de la Miercurea- Ciuc.

- A fugit în munți împreună cu cei care depuseseră jurământul. I s-a cerut condamnarea la moarte, dar nu s-a admis. A fost condamnată pe viață. S-a stins în 1962. Dacă ar mai fi putut trăi puțin... prindea decretul din 1963, ar fi fost eliberată și și-ar fi căutat fetița ..., zâmbi înduioșat de acest gând domnul Ionescu.

- Ce fel de femeie era ?

- Toţi au fost minunaţi, o liniştise acelaşi prin care am aflat şi eu despre existenţa lor.

- Dar mama??, insistase violonista - flacără pâlpâind zbuciumat.

- Săraca de tine, o mângâiase cu privirea conlocutorul său

Nae Ionescu nu este un bărbat prea înalt. Croit cu nerv, inimos foarte, se arată iute, stăpân pe sine, se simte oriunde ca acasă. Optimist, îşi evocă anii de întemniţare (pentru nedenunţare şi ajutorare a celor care fără el şi fără toţi ceilalţi din acele opt sate extraordinare ar fi murit de foame): - "Eu le spuneam în fiecare zi - 'Mâine ne eliberează!'. Nu mă credeau. Tot eu am avut dreptate. Am fost sloboziţi înainte de termen, cei care am rămas vii. Acel 'mâine' a venit."

De sorginte sălişteană, familia sa a descins cândva în părţile Muscelului, coborând din Mărginimea Sibiului, fugită de acolo de spaima catolicizării forţate, prin 1772. Au întemeiat sate paralele cu cele existente în zona lor de baştină: Berevoieşti, Pământeni şi Ungureni. Îmi atrage atenţia asupra numelui de botez al lui Jubleanu, tatăl: Titus, specific transilvan. Locuitorii din Domneşti provin toţi din aceeaşi stirpe.

I se adresase cu înţelegere tinerei Ioana - cea numită de sătenii de pe Râul-Doamnei: **Floare de Colţ.**

- Ce-ţi pasă de noi ceilalţi?... Mama! Ai dreptate. Nimeni nu ne este mai aproape ca mama...

- Ba da. Tata, îi tăiase dumneaei vorba grăbit, zvârlind din pupile aşchii de oţel, deşi nu ştia să aleagă între părinţi: nu-l cunoscuse pe niciunul.

'Pădurea', după un alt nume cu care o alintaseră ţăranii locului în pruncie, se opri din relatarea pe care mi-o făcea. Zâmbi imaginilor din sineşi, cotropită de o dragoste pe care o îndrepta adânc înlăuntrul său:

- Zilele trecute m-a sunat la telefon domnul Ionescu. - "Ioana", zice, "am stat de vorbă cu unul dintre aceia care l-au văzut pe Tomiţă pe munte." Domnul Ionescu este plin de bunăvoinţă. Aleargă pe la toţi cei care i-au cunoscut pe tata, pe mama. Îi iscodeşte. Apoi îmi dă de ştire. "Când era nevoit să-şi schimbe ascunzătoarea, te ţinea la piept, în cămaşă; atâta erai de mică. Aşa urca şi cobora. Cu zebeul într-o mână, cu raniţa la spinare şi cu tine la sân...". Închipuiţi-vă..., repeta Ioana, mă ţinea la piept ca o mamă şi risca moartea pentru că mă ocrotea.

O ascult în tăcere, supus de valul cald al unui sentiment sufocant de pioşenie: care tată şi-a mai ascuns astfel fiica de fiare ?

Oana, cum îi spune fata părintelui Ion Constantinescu, continuă să surâdă în faţa scenei închipuite. Chipul ei pare o fragă în rază. După jumătate de minut, adaugă:

- Mama...

Aflase despre o zi călduroasă de toamnă târzie. Ieşiseră toţi la un pârâu să se scalde. Elisabeta Jubleanu spălase rufele tuturora. Înnodaseră o funie de trunchiurile a doi brazi nu prea groşi şi începuse să le care la întins. Taman când se afla cu mâinile înălţate şi ridicată-n vârful degetelor de la picioare, un sclipet metalic dintr-o tufă îi luă ochii.

- Fugiţi! Ne-au încercuit!, a urlat femeia ca din gură de şarpe.

Ceea ce văzuse era o armă. Rotindu-şi privirile într-o

fracţiune de secundă, numărase o haită întreagă de securişti. Atât a apucat să strige că au şi secerat-o. Din rafală, i-au retezat capul. L-au luat cu ei, după ce i-au îngropat trupul decapitat acolo chiar. Ceilalţi tovarăşi ai săi au rupt-o la fugă, risipindu-se ca potârnichile care-ncotro, numai în izmene.

Frigul a venit pe neaşteptate. Nu aveau cu ce întâmpina iarna. Nu le-a rămas decât să năvălească în cabana Bâlea-Lac, să facă rost de haine, medicamente. După ce au luat cele trebuincioase, Maria Plop fu aceea care le-a acoperit retragerea.

19

DIN NOU PRIVESC CASETA VIDEO. Bărbatul scund, cu chipul marcat de suferinţă, îţi grăieşte prin fiecare brazdă a obrajilor acelaşi lucru, de parcă întreaga sa figură, aidoma unei plăci zgâriate de gramofon, nu ar putea înainta dincolo de întrebarea nerostită, dar chinuitoare: «Cui i-a folosit atâta suferinţă absurdă?». Este tragic în acest context timpul verbal utilizat în fraza de debut a declaraţiei sale, perfectul compus, acela desemnând acţiunile desfăşurate în trecut şi tot în trecut încheiate fără de întoarcere:

- Am fost ginerele lui Titus Jubleanu, fugar în pădure.

Vorbitorul nu şi-a mai putut ajuta cu socrii nevoilor. Definitiv pierduţi. Plecaţi dintre noi acolo unde nici iubirea, nici stima, nici recunoştinţa nimănui nu-i mai poate ajunge. Repetă:

- Am fost ginerele lui Titus Jubleanu, fugar în pădure. Pe Titus Jubleanu l-au prins...

Ar trebui să adauge: l-au executat în Valea Piersicilor, la Jilava.

-Soacră-mea a ţinut rezistenţă cu ei, împotriva armatei şi-a împuşcat-o domnul...(şi-a răscrăcărat el degetele dreptei înălţate, să atenţioneze asupra celor rostite... care este acum general. Ăsta a făcut treaba asta.

Omul mic şi slab, cu căciula neagră lăsată pe spate, spre dreapta, în cămaşă albă, neferită de nimic altceva de aerul rece al iernii, purtând peste umeri o scurtă tot neagră, cu mânecile clămpănindu-i pe de lături, mai jos de şolduri, încearcă să expliciteze situaţia în care se afla soacra sa, aceea rămasă într-o baltă de sânge datorită solidarităţii umane în faţa pericolului. Reia descrierea, pe care abia am făcut-o, eliptic, sugrumat, a scenei ce l-a urmărit necontenit de când a aflat despre ea, i-a chinuit somnul şi nesomnul.

- Au fost Tică Jubleanu şi cu Marinescu Ion, că erau desfăcuţi de organizaţia Arnăuţoiu, ei erau separaţi atuncia, un timp - şi-a clătinat capul într-o parte, să susţină cele spuse. Tot partizani în munţi.

Victor Berevoianu intervine. Este un bărbat de statură potrivită, lat în spate, cu piept croit să întâmpine multe nevoinţe, cu umeri neclătinaţi. Toate acestea i se ascund într-un pulovăr ca cenuşa şi sub un trenci de culoare

deschisă. Căciula neagră de miel, cu blană măruntă, teşită la vârf, şi-o ţine mult lăsată pe spate şi înclinată către urechea stângă. Capul, mai curând rotund, prezintă privitorului o frunte înaltă tare. Pe sub sprincenele-i stinse izvorăsc priviri hotărâte, ce-ţi încearcă firea, nu lipsite de oarecare undă a unui haz (cam pierit printre nevoile trecutului). Buzele îi lunecă spre interiorul gurii; pesemne incisivii şi i-a lăsat amintire anchetatorilor, colecţionari ciudaţi, ca de pildă de măsele, de degete de ale oamenilor (cum vom afla mai departe de la altcineva), de gemete, de scrâşniri, de urlete şi de blesteme. Această înclinare a buzelor conferă dicţiei sale ceva metalic, mult îndulcit de bunăvoinţa cu care orânduieşte să limpezească toate câte le spune. Grumajii puternici îi ies dintre aripile cămăşii deschise, cu pătrăţele castanii şi albe, fără să le pese că pe glod, în juru-i, se află zăpadă, iar că sus soarele şi-arată dinţii. Îşi dă seama că celălalt nu expune prea clar. Temându-se că Eugen Popescu lasă impresia unei despărţiri definitive dintre luptători, zice:

- N-au stat împreună că erau prea mulţi şi atunci s-au despărţit în două. Unii luptau pe Valea Vâlsanului...

Lui Popescu îi displace că i s-a luat cuvântul. Îi taie vorba cu o ridicare a degetelor adesea folosite pentru a întregi înţelesurile:

- În Vâlsan.Şi ei se spălau acolo, când i-a înconjurat Securitatea - şi-a adunat palmele către brâu, una peste cealaltă, învinse, să arate neputinţa acelora. Şi ăştia doi au scăpat fără nici o armă, fără nimic-nimic, au scăpat aşa cum s-a nimerit - braţele sale cosesc aerul din jur, disperate. Au fugit unde s-a-ntâmplat, Dumnezeu ştie...

Încă se mai miră cumnatul (fostul cumnat) al lui Tică Jubleanu de cum s-au pierdut cei doi prieteni.

- S-au dus la domnii Arnăuţoiu, deapănă el mai departe, şi s-au întâlnit cu ei - un pumn pătrunde în receptacolul celeilalte mâini, deschise, să ilustreze cât de strâns uniţi erau membrii celor două grupuri.

Urmează explicaţiile dispariţiei lor aproape miraculoase.

- Soacră-mea era împuşcată.

Berevoianu intervine:

- Dânsa a ţinut rezistenţă, să se poată ei retrage.

Gândul lui Eugen Popescu revine la făptaşul acestei morţi cumplit de violente:

- E căsătorit cu o fată de aici. A fost şef de post aici. Este general de poliţie.

Mânia lui creşte abia stăpânită, surdă încă; deodată, tună:

- Ăsta, domnule, în putere! Şi ăsta şi-a bătut joc de femeile noastre, cât am stat noi în puşcărie! Se ducea la ele noaptea.

Nici Victor Berevoianu nu mai rabdă să se abţină. Deşi un om tare potolit, izbucneşte:

- La femeia mea s-a dus şi i-a spart uşa! C-a spus să vadă cine e în casă, că face organizaţie!... Că zicea că voia să vină la refugiul nostru cu nevasta lui (adică a lui Popescu).

Fierberea stârnită de revenirea în conştiinţă a unor atari mârşăvii trebuie stinsă, de dragul pudorii.

Deoarece există controverse în presă asupra acestor afirmaţii, nu am citat numele celui în cauză.

Sunt întrebaţi pe rând când au fost arestaţi.

- 22 iunie'58, răspunde Popescu.

- 22 iunie, e prompt în a accepta schimbarea firului discuţiei Berevoianu .

Eugen Popescu detaliază:

- Am fost dus la Piteşti, la Securitate. Am stat la Securitate un an şi jumătate. De acolo, m-au dus la Jilava; am stat un an de zile. De aici, m-au dus la Luciu - Giurgeni. Am stat acolo, la colonia de muncă şi acolo m-am îmbolnăvit şi m-au dus la Văcăreşti o dată şi nu m-au primit, că au zis că nu mai aveau camere pentru deţinuţi politici. Şi de aici m-au dus la Gherla.

Îşi umezeşte mereu cu vârful limbii buzele arse.

Toate acestea în cursul a şase ani, din cei şapte la care a fost condamnat pentru omisiune de denunţ. Cititorul din zilele noastre nu se poate cutremura pe măsură în faţa acestei afirmaţii. Dacă torturile anchetei nu au izbutit să treacă dincolo de acuzaţia omisiunii de denunţ, este limpede că Eugen Popescu era absolut nevinovat. A suferit extragerea pe viu a şase ani din unica sa viaţă, smulgere efectuată cu barbarie, deoarece, constatând că socrii şi cumnatul său, de la un moment dat înainte, nu se mai aflau acasă, nu s-a dus de bună voie să vestească Miliţia că-i bănuia a fi fugit în munţi; pentru că nu i-a denunţat pe părinţii şi fratele soţiei sale!

Victor Berevoianu se înstăpâneşte mai bine pe bucata de pământ ocupată de labele picioarelor sale ce s-au smuls voiniceşte, la vremea potrivită, din mlaştinile învecinate cu moartea ale detenţiei. A fost condamnat la paisprezece ani de claustrare, pentru tăinuire şi favorizare a organizaţiei, aceasta însemnând că-i cunoştea existenţa şi nu a denunţat-o la timp, din propriu-i imbold, şi că, din când în când, a

contribuit cu hrană la supravieţuirea rătăcitorilor de prin munţi. Spune:

- La Piteşti, am stat un an şi patru luni în anchetă, în Securitate. Am fost anchetat de Micutelu Constantin, Diţă Gheorghe şi Bădicuţ. Şi am fost arestat de Ploscaru, de Codreanu şi de Ispas. Ancheta a decurs în teroare. Cu ciomege, cu bătăi, cu... să spunem ce ştim şi ce nu ştim...

În legătură cu prinderea căpeteniilor de pe Râul Doamnei, îi numeşte pe consătenii care s-au înhămat la vânzarea lor; ridică puţin braţul drept; mişcă niţel arătătorul şi degetul mijlociu, de ca şi când i-ar număra:

- Fostul brigadier Ungureanu, care este şi acuma... e aici. Aşaaa... membru al partidului comunist şi omul Securităţii. Şi actualmente e pensionar. E 'fesesist'. Şi alţii. Şi Paşol Constantin.

Acest nume din urmă revine pe buzele tuturor supravieţuitorilor. Principalul profitor material al arestărilor. S-ar spune că întreaga sa prosperitate se întemeiază pe pământurile dobândite de pe urma dispariţiei temporare sau definitive a proprietarilor de drept. Totuşi, transcrierea de faţă a casetei nu se cuvine luată drept un probatoriu; nu acesta este rolul nostru, ci de a creea o atmosferă, de a îngădui cititorului să parcurgă nişte ani ai dezolării şi să descifreze nişte suflete definitiv rănite. Restul ţine de aplicarea dreptăţii; şi nu cum suspină abătut Hamlet: " Restul e tăcere".

-Şi ce aş vrea să vă mai spun... Teroriştii numărul unu în comuna Nucşoara, au fost familia Şerban şi cu Costică Paşol, zis Chiţă. Ăla e stăpân pe toate locurile astea pe aicia.

Se referă la proprietatea Arnăuţoiu.

- Şi-au împărţit pământurile care cum au vrut!... Şerban Gheorghe ăsta a fost primarul comunei, preşedintele - cum se spunea pe atunci. Ăsta a făcut fel de fel de nelegiuiri: ne-a luat pământul, ne-a demolat casele, ne-a terorizat familiile. Nu aveam nici un drept pe nicăieri.

Dacă nominalizarea persoanelor o lăsăm in răspunderea vorbitorilor, adevărul constatării asupra realităţii kafkiene a epocii tulbură: aşa este, românul nu şi-a găsit dreptul pe nicăieri. Nu se poate uita şi nu e bine să o facem: au fost destule cazuri individuale de persoane care s-au străduit să repare mizerabilele 'indicaţii de la centru', acelea urmărind distrugerea nobleţei umane, a cumpănirii, a raţionării asupra diferenţierii dintre situaţii, pe scurt a spiritului justiţiei. De nu ar fi fost acelea, nici a respira nu i-ar mai fi fost dat românului. Berevoianu exemplifică cum se petreceau lucrurile cu familiile deţinuţilor politici:

- Dacă se duceau la Cooperativă sau să facă o cerere la primărie, la Consiliul Popular, cum se zicea pe atunci, soţiile noastre, care nu eram - eram arestaţi -, nu aveau nici un drept. Copiii noştri, pe la şcoală, erau tot persecutaţi, spuneau - nu ? - că erau copii de "bandiţi ", ai unor oameni..."duşmani ai poporului"!

Poate că este momentul să privim această stare de fapt mai de aproape. Nici o realitate a comunismului nu a fost mai odioasă decât răzbunarea împotriva celor lipsiţi de vină şi apărare în absolut: copiii.

Fata colonelului Arsenescu se instituie pildă vie a numărului impresionant de necazuri ce i-au însoţit în viaţă pe cei apropiaţi deţinuţilor politici, pe rudele care n-au avut nici umbra de vină necesară şi suficientă măcar pentru o reţinere la Securitate în vederea cercetărilor, chit că ea ar fi

fost urmată de o încetare imediată a urmăririi şi de punerea în libertate.

Referindu-se la zona natală, dumneaei îmi încredinţează:

- Am plecat de acolo fiindcă, pentru mine, nu exista loc unde să lucrez. Indiferent unde m-aş fi dus şi prin cine sau cu ce aş fi intervenit, când era vorba despre fata colonelului Arsenescu, nu era loc pentru ea. Deci pentru mine - nimic nicăieri.

- V-au contactat vreodată cei de la Securitate?, am întrebat stupid; lucrul era foarte puţin probabil, ţinând seama de vârsta copilei când fusese arestat părintele său; însă experienţa a jumătate de veac înecat în absurd mă îndeamnă spre convingerea că de negânditul este mai firesc pentru nişte stăpâni ca aceia care ne-au condus destinele - care ne-au frânat destinele -, decât logicul şi bunul simţ.

Să nu se mire cititorul că am nimerit în plin cu întrebarea pe care o şi regretam. Aşa este, prunca de cinci ani şi jumătate, când a crescut niţel, n-a rămas uitată de gărzile groazei.

- Bineînţeles. Cel puţin cât am fost copil, în foarte multe rânduri.

- Ce-i interesau ?

- Să vă spun ce i-a interesat cu prilejul ultimului contact pe care l-am avut cu ei direct. Era unul care zicea că-l chema: Uncioiu. A venit când aveam vreo şaisprezece - şaptesprezece ani; eram prin clasa a X-a - a XI-a, nu mai reţin chiar atât de bine. Zice: - "Spune-mi ce scrii tu!". Era foarte informat de cineva probabil de la şcoală. Scriam o grămadă de versuri, mici nuvele, mă rog, scriam o grămadă de chestii. Era hobby-ul meu în perioada aia. Să-i

arăt tot ce scriu. Lucrurile astea erau scrise pe toate cărţile şi caietele mele. La orice sfârşit de carte scriam ori câteva versuri, ori câteva rânduri, ce-mi treceau mie prin cap în momentul ăla. Deci ei erau informaţi până şi de la şcoală, că n-aveau de unde să ştie că scriu în orice oră sau mâzgălesc ceva.

- Şi ?

- Şi am arătat două-trei cărţi: -"Cam asta scriu". Zice: - "Nu-i adevărat. Scrii mult şi o faci şi în caiete". Am refuzat să i le dau.. Atunci a lăsat-o moale. Şi mă-ntreabă: - "Cu distracţia cum stai?". Zic: - "Despre ce vorbeşti dumneata? Ce-i aia: 'cu distracţia' ?".

Splendidă inconştienţă a adolescenţei!

- "Îţi propun să-ţi dau o cheie a unei camere din oraş. Acolo o să venim şi eu şi colegii mei." Deci eu trebuia să devin ceva foarte urât. Am fost cât pe ce să-i dau cu oala-n cap! Tipul n-a mai venit. Asta s-a-ntâmplat acasă la noi, de unde a fost arestat taică-meu. Aşa m-am hotărât în cele din urmă să plec.

Ce putea fi mai decisiv eliminatoriu din pioşenia ţării întregi faţă de numele colonelului Arsenescu decât să se probeze, cu fotografii şi celelalte mijloace, că fiica sa era, cum s-a exprimat singură, "ceva foarte urât"? A fost o tactică permanentă a vechiului regim să pângărească renumele moral al caracterelor ce riscau să-l pună în primejdie. Am denunţat procedeul încă din acele timpuri, în pofida cenzurii, în piesa mea: **Beaumarchais la Saint - Lazare sau Ceasornicarul Revoluţiei.**

Dar încercările adolescentei nu luaseră sfârşit.

- M-am dus la Braşov, să muncesc acolo. La un moment dat, mă cheamă şeful meu: - "Ia spune-mi, de ce te caută de la 'Moravuri?' - "Există două motive ce-i împiedică pe cei de la 'Moravuri' să mă caute. Trotuarul nu-l fac; pe de altă parte, lucrez. Aşa că n-au de ce să mă caute. Ăştia care spuneţi că m-au căutat sunt de la Securitate." A rămas foarte impresionat: - "Îi ştii pe cei care te caută?" - "Nu-i ştiu anume, să spun cum îi cheamă. Dar ştiu că sunt de la Securitate." - "Şi eu am înţeles că sunt de la Securitate; dar ei ziceau că sunt de la 'Moravuri'. La plecare, mi-au atras atenţia să fim foarte precauţi cu tine, că eşti un element periculos...".

Sta Statul să se clatine că avea şi fiica lui Arsenescu servici şi-şi câştiga pâinea cinstit!...

Nu s-au mulţumit s-o ispitească pe când se bănuia că avea prea puţină experienţă şi minte pentru a nu călca greşit; nu s-au mulţumit nici cu răspândirea zvonurilor pe socoteala ei - cu cât mai neprecizate, cu atât mai perfide, ca şi cu crearea unui halou în jurul său, al suspiciunii... Ceva mai târziu, au trecut la provocarea soţului ei, doar - doar ar fi muşcat nada... Că oricât de corect ai fi vieţuit, dacă displăceai Securităţii, cum-necum erai împins cu orice preţ să joci rolul 'duşmanului de clasă' pentru a ţi se motiva arestarea şi distrugerea.

Când bărbatul ei se afla în schimbul III, s-a apropiat de el un coleg, i-a făcut pseudoconfesiuni, despre o aşa-zisă organizaţie de spionaj economic, din care pasă-mi-te făcea parte el însuşi, şi i-a propus să i se ralieze. E suficient să menţionez că încercarea s-a soldat cu introducerea unui microfon în locuinţa lor, descoperit de cei doi soţi şi înapoiat Securităţii, să nu carecumva să iasă păgubită din

ditamai deconspirarea planurilor ei. Dezvoltarea aventurii este mult mai amplă, ba chiar palpitantă, dar nu aici se află locul acesteia.

Acum suntem cât de cât edificați asupra riscurilor ce amenințau liniștea, ba și libertatea copiilor unor deținuți politici. Să întoarcem urechea către agricultorul Berevoianu, tocmai întrerupt de noi. După ce a pomenit modul cum viețuiau familiile lor, ale celor arestați, el trece la progeniturile primarului din perioada dată.

- Copiii lui au fost instruiți și au făcut tot felul de nelegiuiri. De exemplu, era unul care a fost activist al uteceului, fiu-su Nae. P-ormă a intrat în Consiliul Popular cu....propaganda asta, cum îi spunea, tot cu problemele cu propaganda, așa. Nevastă-sa era cu Starea Civilă, tot la primărie, la Consiliul Popular, așa. Când te duceai după ceva, "mai stai, mai așteaptă...". Noi n-aveam nici un drept. Toate pământurile care le-au confiscat le-au luat ei. Și-a împroprietărit copiii lui întâi, așa, la pământurile noastre. Pământurile noastre le-a dat numai la cunoscuți.

"Pământurile" lor, săracele pământuri necesare întreținerii familiei...

Te întrebi cum era cu putință ca un om singur să-și fi făcut de cap, înconjurându-se de o mică mafie locală. Ca și când ți-ar fi ghicit gândul, Victor Berevoianu extinde panorama asupra relațiilor din comună, lămurind cum de a fost posibil să se aplice atât de strict doctrina: 'Dreptul meu este puterea mea'.

- În perioada aceea, la Miliție conducea căpitanul Ispas, de la Securitate, care, sub formă de sergent major de Miliție, era pe post de șef de post, dar în schimb era căpitan de Securitate. Și avea agenții lui care ne urmăreau

pas cu pas, doar or depista pe cineva să afle de urma organizației ăsteia a "Partizanilor Libertății". Nu știai cu cine stăteai de vorbă. Aicea putea să fie și o companie de la Securitate, în comuna Nucșoara, da' îi știa cineva? După arestarea noastră, căpitanul a mers la Securitate. Pe urmă, nu ne-a anchetat el pe noi, acolo? Așa. Și în locul lui a venit altul, cu grad de sergent major, plutonier de Miliție, ce grad o fi avut, care actualmente este general, avansat pentru 'virtuțile' care le-a făcut.

Revine la drama sa personală.

- Am fost susținătorul acestei organizații a "Partizanilor Libertății", cu alimente și îmbrăcăminte. Și am fost condamnat paisprezece ani, din care am executat șase. Am fost anchetat de colonelul Micutelu Constantin, de Diță Gheorghe, de Bădicuț, nu știu cum îi mai spune, de Ispas. Și am stat un an și patru luni în Securitate. Pe urmă m-au dus la Jilava; de la Jilava, la Luciu-Giurgeni, la Strâmba; de la Strâmba m-am 'liberat. Pe 22 iunie am fost arestat; pe 22 iunie '64, exact la șase ani, am fost pus în libertate.

Se vede că Eugen Popescu nu a apucat să vorbească de mult timp despre astfel de lucruri. Ele îl năpădesc, nu-i dau stare. Cuvântează ca pentru sine:

- S-a-ntâmplat greu. Mi-au confiscat tot. N-a mai rămas nimic. Femeia era a nimănui, că era tat-su 'bandit', soacră-mea împușcată, cumnatu-meu împușcat și el, și a fost a mai amărâtă. Pe copil îl executau toți, că ziceau că e fiu de pușcăriaș. Și mai ținea un învățător la el; și ăștilalți, comuniștii: "Ah, că ține la copilu' 'banditului' ". Copilu', nici la facultate, nici... N-a reușit nicăieri din cauza mea, c-am fost deținut politic.

Totuși o lumină caldă pătrunde în vorbele lui:

- Este bine cum este, că tot, până la urmă, a intrat la subingineri, la Argeş...

Acestea îi amintesc lui Victor Berevoianu cazul similar al celor lăsate şi de el în urmă:

- După ce am fost arestat, familia mea a fost dată afară din casă. Au locuit la socru-meu până am venit eu. Am avut o fetiţă - pe care o am şi acuma. În fine, după ce am venit eu, fata a învăţat, a făcut liceul postliceal din Bucureşti, apoi a ajuns asistentă la spital, la Curtea de Argeş. Am un nepoţel.

Eugen Popescu n-a isprăvit de lămurit tot greul îndurat:

- Atuncia, după ce m-au arestat, am avut casă şi eu, am avut pământ, am avut căruţă, am avut tot. Au venit să-mi dea femeia afară din casă; a plătit chirie, ca s-o lase-n casa făcută de mine ! Şi mi-au luat pământul. N-am nici în ziua de azi nici o palmă de pământ. Mi-au luat cal, mi-au luat căruţă, mi-au luat tot. N-avem colectiv în sat şi nu mi l-a dat, pământul, înapoi...

Îmi vor fi îngăduite două întrebări. Cea dintâi: a sesizat cititorul sensul tainic al Perfectului Compus folosit de Victor Berevoianu când a explodat - "AM AVUT O FETIŢĂ!"? Acest bărbat este un mare iubitor de copii, iar exclamaţia sa trădează inexorabilul pierderii dreptului de a-şi mai fi văzut 'fetiţa' crescând sub ochii săi beţi de uluire. Acea fetiţă a pierit pe totdeauna; la eliberare, el a întâlnit o fată de altă vârstă; iar pe precedenta nicicând nu o va mai cunoaşte. A doua întrebare este: a fost atent cititorul la faptul că toate gândurile lui Eugen Popescu roiesc în jurul soţiei sale şi al familiei ei? Câţi bărbaţi ştiu să-şi iubească nevasta atât de frumos ca acest ţăran? Dar el n-a

avut parte să se bucure de tinereţile ei; nu i-a rămas răgaz decât să deplângă suferinţele femeii lângă care i-ar fi plăcut să i se înşiruiască anii cei mai plini de vitalitate.

Valul indignării se umflă în pieptul lui Berevoianu:

- Pământul nostru îl stăpânesc foştii comunişti!

- Comuniştii ăştia!, face Popescu un ocol cu privirile, să-i indice pe cei aşezaţi în gospodăriile victimelor.

- Foştii comunişti! Care şi actualmente sunt tot comunişti !

- Pământurile noastre, care au fost ăle mai bune - uite, cum sunt ale domnului Arnăuţoiu, de aicea -, ei le-au luat, le-au luat comuniştii toate - uite. cum sunt domnii ăştia icişa şi alţii...

20

-MARIA PLOP, bolnavă, s-a retras la mine vreo două săptămâni, îi povestise doamna Preduţ Ioanei Raluca Voicu.. "Bâzule" , îi spunea tata, că plângea tot timpul. Ar fi vrut s-o adopte, dacă se schimbau vremurile. Uite, s-au schimbat; dar sunt morţi amândoi.

Maria Plop nu era din Nucşoara. Se refugiase din satul natal de pe Prut, din faţa armatei invadatoare ruseşti, ea singură din toată familia sa. Aşa ajunsese protejată în casa învăţătorului Iancu Arnăuţoiu, că s-ar fi zis a nu mai fi avut pe nimeni pe lume. Dădea o mână de ajutor la gospodărie,

prelua o parte din grijile coanei Laurenţia, găsise acoperiş şi grijă părintească. Inima, liniştită cât despre nevoile traiului, îi dădea ghes către frumosul şi neînduplecatul fiu al gazdelor sale, proaspăt divorţat, Toma. Nici acesta nu rămase insensibil la întunecoasa ei frumuseţe sălbatică.

Atunci când el înclină către lupta fără întoarcere, Maria nu suferi să rămână mai prejos. Şi ea cunoştea povara stăpânirii străine: fusese martoră crimelor săvârşite în Moldova, în numele 'eliberării'. Iubirea lor se logodea cu moartea, cu o moarte dimpreună, pe care, dacă n-o primea de la acelaşi glonţ ca şi Toma, Maria simţea că şi-ar fi pierdut minţile. Trupul ei mărunt şi iute se înhăma la cea mai cumplită vieţuire, la lipsurile cele mai fără de scăpare, la imposibilul renăscut din sine însuşi clipă de clipă, de dragul de a nu se despărţi de bărbatul adorat cu disperare.

Oricât i se părea de năzdrăvană hotărârea de a o lua cu sine, la jertfire, nici Toma nu se încumetase s-o părăsească în sat. Mână în mână, au urcat pe rugul ce le-a ars sufletele nouă ani, cei mai frumoşi ani de dragoste purtată vreodată de pământenii ţării noastre.

Poate că părintele Constantinescu, dacă vorbea de 'adoptarea' Mariei Plop, gândea că se afla ca o orfană în satul lor, uitând că acum ea era a lui Toma şi a fiicei lor.

- Când s-a mai înzdrăvenit, intru-ntr-o zi în camera mea, îşi reia amintirile doamna Preduţ, pentru încunoştinţarea fiicei lor. Îmi găsesc toate rochiile risipite pe pat şi scaune. Mama ta le încerca în faţa oglinzii. - "M-am săturat să fiu bărbat!", mi-a spus. "Vreau să devin iarăşi femeie!..."

- Mama.., repetase Ioana vocabula pe care n-o putuse rosti adresându-se Mariei Plop, decât până la doi ani. După scurgerea acestora, urmă o înecare a mamei în uitare, lungă de treizeci si doi de ani.

- Maria, mi-a istorisit domnul Nae Ionescu despre aceea care i-a dat viaţă tinerei din faţa mea, se ruga în fiecare seară în celula din Jilava. Apoi îşi săruta copilul şi şi-l binecuvânta. La încheiere, striga din rărunchi:-"Noapte bună, Toma!", pentru care era bătută cumplit înainte de se-ntindea să moţăie. Dacă Toma Arnăuţoiu, zăcând şi el pe acolo, la celula O, a condamnaţilor la moarte, nu o auzea când îi ura somn uşor, o va fi auzit când se văita, zdrobită sub cizme, din dragoste pentru el... Dar lucrurile acestea le istoriseşte cu mult mai multă căldură următorul personaj din casetă.

Elisaveta Rizea este o femeie bătrână tare, dar cea mai tânără dintre toţi cei filmaţi, căci e 'neastâmpărată' ca un copil de patru-cinci ani. Nu în înţelesul ostenitor; dimpotrivă, e atrăgătoare cât se poate închipui. Serviabilă cât încape - nu cu vorba, ci, pe dată, cu gestul ce-ţi poate fi de folos, sare - zvârlugă - să-ţi potrivească un scaun mai la îndemână, să-ţi arate unde te-ai aşeza mai comod, să te facă să te simţi mai acasă. Ai o idee ce nu i-a trecut ei prin minte? Cade de acord cu tine înainte de a-ţi încheia tu rostirea şi a şi trecut la faptă. Cuvântarea i se întemeiază, pas cu pas, pe câte o mişcare însoţitoare. Dacă ai privi-o

când vorbește, fără sa auzi nici un sunet, și dacă ai cunoaște dinainte tema abordată, ai înțelege tot ceea ce comunică, deoarece jumătate din sens îl transmite cu mâinile care mereu zdrumică aerul, expresiv, indică, subliniază, pedepsesc, ogoiesc, frământă, amenință, alintă și aduc între tine și ea toate simțămintele grăbite să-i manifesteze trăirea.

Hotărâtă până-n pânzele albe; încrezătoare în zodia proprie, fără ezitare; umplută de optimism, ca sacul ce stă să plesnească de boabe de porumb; cu umorul mlădios și sprințar; cu trecerea de la înduioșare la haz și de la haz la mânie, abruptă și captivantă; cu chipul aidoma unui ecran pe care sunt proiectate toate aventurile sale lăuntrice, cu zâmbetul îmbietor și dătător de ghes, Elisaveta e drojdia pâinii, e sarea pământului, este aurul din adâncul propriilor ei întâmplări. Pe scurt, este așa cum a văzut-o și o iubește România toată, de când și-a mărturisit păsul, credincioșia și revolta pe micul ecran.

Dăruită cu toate aceste haruri, cine s-ar putea îndoi că, îndrumată la timpul cuvenit și încăpută pe mâinile unui meșter bun cunoscător într-ale artei, ajungea cea mai strălucită interpretă de pe scena românească? A fi fost reținută pe peliculă, în serialul Memorialul Durerii sau, anterior cu mult, în caseta privită de noi, constituie nu numai mărturii istorice, ci și merite culturale ale autorilor, de cea mai mare însemnătate. Urmărești Arta în procesele cele mai intime ale facerii ei, cum ai urmări țâșnirea izvorului din măruntaiele pământului, cu sute de kilometri înainte de a se preschimba el în fluviu, unul dintre acele izvoare ce te lasă să-i intuiești măreția ulterioară.

Și lipicioasă, Elisabeta Rizea, ca mierea!...

- Am luptat și lupt pân-oi muri!, e fraza ei inițială și definitorie; în ea se cuprinde pe sine însăși mai bine ca-n orice portret aș înjgheba, se cuprinde cât îi este ființa de carne de mică sau mare și cu tot sufletul ei generos cât încape sub Soare.

- M-a pus căpitanul, legată de mâini la spate, în casa lui domn‘ Arnăuțoiu. M-a legat . M-a suit pe un scaun. De pe un scaun, pe masă. De pe masă, pe altu‘ scaun. Legată, cu mâinile la spate, și m-a ridicat sus.

Fiece verb e lovit în aer cu o repezire a brațului.

De fapt, era spânzurată de încheieturile bietelor sale mâini hăt sus deasupra creștetului.

- “Spune unde e bărbat-tu? Unde sunt bandiții lui Arnăuțoiu?” Nu m-a-ntrebat de Arsenescu. “Bandiții, bandiții lu‘ Arnăuțoiu!”. Asta a strigat într-una - “ Nu știu, dom‘le! Tăiați-mi capu‘! Scăteți-mi ochii! Tăiați-mi limba! Face-ți-mi-i ce vreți, nu știu de nici un bărbat; nu știu nici de bandiți. Eu nu știu nimic!”

La fiece negare s-a lepădat cu mâna de respectiva idee.

- Dar dumneavoastră știați, comentează persoana care-i dă ghes la povestit.

- Aoleu! Doar sara venisem!, strânge coatele pe lângă coaste, să arate că traistele cu alimente ori muniții destinate partizanilor fuseseră grele.

- Le cărați armament...

- Aveam “căsuță poștală”, unde le puneam scrisori. Aveam gropi, unde le puneam mâncare. Da‘ nu știa nimeni decât eu. Pă astea nici lui nu-i spuneam toate, se referă ea cu dragoste, ca față de un copil, la soțul ei care râde pe neauzite, ca de o glumă bună. «Că, dacă», zic, «să-nșală!». L-a bătut, dom‘le, de a rămas izmenele cu sânge și

le-a băgat sub saltea; l-a bătut căpitanul Cârnu şi l-a mânat câte două săptămâni pe munte, să cioplească (izbeşte-n palmă cu o bardă imaginară), să se iscălească; să facă cioplitură în fag sau brad, să se iscălească. Bietul Gheorghe se întâlnea cu ei - Elisaveta îi desemnează pe luptătorii ascunşi - da' nu le spunea lor, nu le spunea (de data aceasta este vorba despre securişti). Pân' l-a bătut de l-a întărâţit rău, de n-a mai venit, s-a ascuns. Şi a stat la fie-mea, într-un grajd la câmp, numa' aşa, uite (se ciuceşte dânsa; îl imită cu tonul zdrobit; pe când el, jenat, îşi caută altă poziţie pe pat), în fân, băgat pe de-a rândul. Uite aşa. Întrebaţi numa' : aşa a stat.

Auzindu-se pomenit, moşuletele, numai zâmbet, moşuletele de soţ al ei s-a intimidat. Şi-a potrivit gulerul cămăşii. Şi-a verificat cum îi erau încheiaţi bumbii vestei groase de lână. S-a aplecat şi şi-a încercat de mai exista dunga pierită de un car de ani a pantalonilor. Ea, întretimp, îl înşfacă de mânecă din când în când şi îl scutură de parcă e lucru şi nu omul său drag.

- Nu vă era frică ?

E indignată peste puterile ei de înţelegere, căci se cunoaşte bine pe sine însăşi:

- Eu ?! Păi, eu... pe min' mă lua, mă bătea, mă lega, mă bătea...

- Nu vă era frică ?

- Nu l-am spus, doml'e!, se repede dumneaei, pe deplin edificată. Uitaţi-l!

Adică: dacă-i tot viu şi e cu mine, înseamnează că nu l-am spus...Brusc, i se moaie inima:

- Îl am şi azi lângă mini. Am ştiut eu unde se ţinea. Da' nu l-am spus! Am făcut, uite fac Crucea şi Dumnezeu.... Să nu-mi apuc ziua de mâine!

Urmează exemplificarea a cum s-a ţinut de tare.

- Făcusem patru ani şi aveam încă doi. Şi a venit în Mislea, la mine, şi m-a luat de la atelier, de la război. Lucram la persane.

- La închisoare, nu ?

- La închisoare, dom'le, aşa, la închisoare, rosteşte, de parcă l-ar încuraja pe orăşeanul cu care discută şi parcă ar adăuga: 'Am ştiut eu că nu eşti prost de tot...'. Şi am văzut că mă scoate. Vine un locotenent şi-mi spune aşa, zice - mă scuzaţi, că eu sunt simplă, sunt o ţără aşa, emoţionată. Zice: -"Rizea, ce aparţine de dumneata ia şi dă-i drumu' afar'." «No, unde m-oi du ' ?», îşi împreună ea mâinile în poală, a nedumerire. Aveam zeghea de puşcărie, vărgată. Vărgată, să vă scape Dumnezeu să n-o cunoşti. Legată aşa işi (arată cum), că m-a pus la război drept în uşă (lămureşte prin gest cum se deschidea şi se închidea aceasta; cu alte cuvinte, se apăra de curent legându-se cu haina). Mă duce, mă scoate, mă scoate din puşcărie.«Vai de mine, unde mă duc?», că nu era vorba de împuşcat. Acu', la urmă, am fo' condamnată la moarte; da' înainte, nu la moarte.

Deci cele relatate se petreceau după cei dintâi patru ani ai primei sale detenţii.

- Aţi fost condamnată la moarte?

- Vaai! Şi-n lanţuri!... Să nu moară cine m-a legat până n-o sta pe unde am stat eu până mi-a ieşit sentinţa a doua oară: în apă.

Brusc, constată că cei care o ascultă se amuză de vivacitatea gesturilor ei.

- Așa vorbesc, dom'le, fac, fac din mâini să vă spun.

Își dă seama că se zbânțuie prea mult. Vrea să se cumințească. Zice:

- Așaaa. Și mă cheamă. -"Dă-i drumu'!". Mă duc încolo; mă duce. Mă duce, domnule, încolo, în câmp, pe cuvântul meu.«Unde mă duce?», **își citează ea frământarea, cu tonul interiorizat de atunci.** Zăpada până aicea. Pe o potecuță mică. Când colo, un domn borțos așa **(bineînțeles că împresură aerul cu ambele brațe, cât de departe de sine poate, s-arate ce burtă mare avea)**; să fiu a dracului, așa, evreu **(a spus ea altfel, adică pe șleau)** era ăla! Arăta mutră de evreu **(repetă termenul lipsit de simpatie)**, cu burta mare. Ìi! Degera de-l lua dracu'! Și mie mi-era frig, da' el cu câteva cuvinte m-a-nfierbântat! Așa. O măsuță mică și-o sobiță numa' atât: godin. Lângă porci, acolo, pe câmp. Dosarul mieu pe masă. Când trecea cu spatele, mă uitam. Am văz't că-i dosarul meu.«E anchetă!», în gândul meu. Așaaașa. «Mă, nu m-am prostit eu atâția ani. Nici acu'...! Fir-ar al dracu'. Mor în pușcărie si nu spun nimic», **își reproduce ea gândul, scurtat.** Mă duc acolo. - "Uite ce faci dumneata. Dumneata mai ai doi ani de făcut. Noi îți dăm drumu' - acasă. Te duci acasă", zice, "și ne dai bandiții-n mână". Dom'ne, m-a-ncălzit! Să fi fost soba de teracotă de-o zi întreagă arsă și nu mă-nfierbânta cum am transpirat atunci. Da' eu zic: -"Domnule! Eu sunt bolnavă! Sunt păpușă de cârpă!". Da' el către mini: -"Cum ești păpușă de cârpă ?!" - "Mă vezi legată cu zeghea aici ? Sufăr de mijloc. Sufăr cu inima. Când oi vedea mașina la poartă, cu alea roșii aici...", **se referă ea la emoțiile stârnite de petlițele ofițerilor din respectivul automobil, a căror culoare o încurcă.** Uite, să

nu mă mișc de pe pat dacă vă mint. Zic: "Am căzut jos și am murit. Și dumneavoastră m-aduceți îndărăt. Că eu n-am de un' să vi-i dau în mână, că nu știu de ei. Nu i-am văzut niciodat' și nu știu nimic". M-a sucit și m-a luat pe toate...-"Te-nvățăm noi." Auzi, ai dracului! Să dau eu băieții-'n munți ?! **(Adoptă ton de bocet, sfâșietor).** Băieți, domnule, ca bradul!...Și-au luptat!...Și-au flămânzit!...

Amintindu-și de flămânzirea acelora, se oprește la o seară anume:

- Când m-am dus o dată și-a venit Maria Plop la gard, la mine, la câmp.-"Tanti, tu , țață, suntem nemâncați de două săptămâni. Numa' urzici și apă; fără mălai." N-au avut mălai nici să mănânce...Și-aveam doi inși cositori în grădină, drept lângă lacul lui Jubleanu, dacă știți unde e. Am zis vorba asta către ea:- "Mario, Mario, eu îți dau, da' să nu mă bagi la pușcărie!" Cosașii-i aveam acolo, domnule. Și le-am dat, domnule. M-am dus, uite-așa, pe brânci, să nu mă vadă cositorii. Doar damigeana cu țuică n-am luat-o că, zic, să nu cumva să bea să-i... Așa, nu erau bețivi, da' tot nemâncați... Îmi era frică. Am luat dăsagii, cum se pune la noi la spinare, și i i-am dat peste gard.**(Tot ce rostește, închipuie și cu mișcările trupului.)** Am luat o oală. Am dat-o peste gard. Am luat oala -'laltă. Am dat-o peste gard. Aveam într-un coș o cașă, cașcavală, că, mde, nu era cum e acuma - săracă și grădina casei confiscată -, dom'le, cum e. Casa, atât mi-a dat-o și fără nimic. Am muncit uscăturile astea **(își arată degetele noduroase)** de mi-am pus și eu câte ceva. Cu ziua... Săracă, vezi, că mi-au luat tot. Așa, confiscare la amândoi. Ei, așa. I-am dat. -"Mario!" Apuca prin gard și pleca prin brad, prin pădure, că era pădure dincolo de grădina mea, cu dăsagii."Mario,

Mario, să nu mă bagi, mamă, -n puşcărie..." Nu m-a băgat, săraca, a ştiut...

E uluitoare capacitatea sa de a-şi schimba timbrul vocii după personaj ori simţământul necesar istorisirii.

- Dar soţul era tot acolo, cu partizanii ?

- Ai, era! Soţul îmi bătea numai pe munte! Eu n-aveam zor. Soţul era undeva, da' eu alimentam d-alanţi, că pe ăsta avea cine, că aveam fata la Brădet, aveam pe ginere-meu.

- Era în altă parte, în alt grup de partizani...

- Eeee! Păi, noa! Era urmărit. Îl bătea şi-l mâna după ei.

Adică: Securitatea.

- Se-ntâlnea cu ei.

Deci cu fugarii.

- Şi le spunea tot.

Pe nepusă masă revine la cele ce au urmat după acea propunere de la Mislea, de a fi eliberată înainte de termen, cu învoiala de a deveni spioană.

- Şi mi-au dat, după şase ani, drumu'. Adică, patru şi doi zicea că-mi dau ei şi cu doi dinainte. Da' eu am refuzat. Am zis aşa : - "Dom'le colonel, dacă trăiesc, dacă trăiesc, dom'le colonel, mă duc acasă, îmi daţi drumu'- acasă. Dacă mor, mă-ngropaţi dumneavoastră aici, dacă mor. "

- La-nchisoare.

- La-nchisoare!, **îl confirmă ea pe bucureşteanul căruia îi povesteşte în faţa camerei de luat vederi.** În Mislea. "Dacă trăiesc, dumneavoastră îmi daţi drumu' şi mă eliberaţi. Eu n-am unde."

Vrea să spună că n-are unde-i căuta pe cei fugiţi.

- "Şi mă aduceţi îndărăt."

Sărmana, şi acuma când istoriseşte, i se încurcă vorbele, înghesuite de emoţii. Intenţiona să explice că neavând cum dobândi veştile solicitate, ar fi fost adusă iarăşi la închisoare, să-şi termine executarea pedepsei.

- "Şi mai bini să mor aicea, decât să mă aduceţi odată îndărăt." Colonelul ascultă, ăla de era evreu, n-ar mai trăi, m-a ţinut trei-patru ore. Şi când mă duce îndărăt - ofiţerul a plecat - , când mă duce, dom'le, -ndărăt, văz că mă bagă la clubul militar. Dom'le, ziua de mâine să n-o apuce care minte, aşa sta capetele la ăia cu d-alea roşii, în altă cameră, ca să mă vadă. Ca să mă vadă, el m-a băgat numai aşa o leacă şi pe urmă m-a scos. Da' eu, el mergea înainte, domnu' ăla, da' eu - ochii ca de drac! - mă uitam în toate părţi', i-am văz't cum sta, galoanele şi ălea, 'trestili' (tresele) alea.

S-a ridicat. S-a aplecat înainte. Duce degetele încârligate mai sus de tâmple, parcă ar imita cornițele dracilor. Continuă:

- Băgaseră acolo 'lufţi' în casă, dom'le, pernii mari dă fulgi. Şi noi unde dormeam şi cum dormeam! Şi ce mâncam! Şi cum făceam închisoarea care-i acuma! Nu vă supăraţi, că nu ştiu eu de ce parte sunteţi, da' domnu' Iliescu le-a da' şi televizor, le-a dat şi aparat de radio, le-a dat tot ce au vrut acolo!

Soţul i se prăpădeşte de râs. Îşi petrece palma peste faţă, să nu-l vadă cum chicoteşte.

- Păi, dacă-s comunişti, dă-i dracului să-i ia! Dă-i dracului să-i ia! Mâine s-aud c-au murit! Păcat c-acum îs şchioapă! Păcat că nu mai pot! Nu e, domnule, ăsta nu e, domnule, om, ca să faci o treabă cu el.

Ceea ce îi îndreaptă gândul către colegii de partid ai președintelui numit, cei din Nucșoara, cu o vehemență de nebănuit până în clipa aceasta:

- Toți comuniștii sunt la fel în sat la noi! Toți ! Câte n-am putut să vorbesc...-"Bandito, fire-ai a dracului!" Mi-au luat și grădina casei și tot ce am avut. Îmi pare rău că au murit unii din ei - **reia apostrofa privitoare la membrii nomenclaturii** - că mă ducea careva cu mașina. Făcea rost de un pistol, să fiu a dracului dacă nu-i împușcam și pe ei. **(Le înlătură de lângă sine, cu pumnul, făpturile închipuite.)** Dar au murit...

Ce deosebire între această femeie vârstnică, îndârjită pînă la un ridicol ușor iertat, și aceea cu care am luat contact inițial pe casetă. Domnul Barbu Pițigoi, inițiatorul filmărilor, ceruse cameramanului să nu omită din imagine fota înflorată a Elisavetei Rizea. Prezentă la tot ce se petrecea în jurul său, încântată că îi era apreciat straiul, se grăbi să-și ridice un colț al fotei, să se laude în fața străinilor cu ea. Le atrase atenția că pe dos avea alt model de țesătură. Văzându-l apreciat, cu o cochetărie frustă, se și decise pe loc s-o îmbrace pe cealaltă față, ceea ce, fără ezitări, făcu, încântată că avea să fie ' filmată'.

Ca acum să urmeze întrebarea:

- Dar cum ați fost condamnată la moarte ?

- Așa. Mă eliberează, dom'le. Și fără să..., vă spun fără să ocolesc nimic, poate să mi se și audă... Vine și mă ia din celulă, din celula de la Pitești, ca și când i-a prins; m-a adus îndărăt pentru Arsenescu, așa. M-a adus pentru Arsenescu acolo. Când m-a dus, domnule, mă cheamă, le-a chemat pe toate - eu eram cu pedeapsă mare - așa - douăzeci și cinci de ani. Le spune la toate - nu mi-a spus

niciuna, numa' una condamnată. - "Eu plec acasă." Da' eu - friiică ! -, că era băgată și-n celulă spioană.

Cu alte cuvinte, n-o cunoștea pe aceea care i-a vorbit, fiind o deținută introdusă în celulă de curând - după cum socotea - pentru a le provoca pe mai vechile locatare.

-"Să te duci sănătoasă", zic, că n-am spus nimic să le spuie la copiii mei, că aveam și eu doo fete, mă durea sufletu' de ele, da' n-am putut, că mi-o fo' frică de ea. Atuncia, domnule, îmi spune unu' Popa, să-i dea Dumnezeu sănătate, așa securist cum o fi, da' el m-o luat din celulă. Și mă duce la un domnu' colonel. Era o băncuță și cu aia unde pui călimara, parc-o văd și azi. -" Cum te nume'?" - "Rizea 'lisabeta" - "Pentru ce ești aicia?" Zic: - "Pentru partizani." -"Care partizani?" - "Arnăuțoiu, Rizea...".

Râde că l-a numit și pe soțul ei alături de numele atât de temut de Securitate.

- Păi, nu l-am pus? Ce eram să...? Să nu minț! Așa, da, de Arnăuțoiu am zis. Zice: - "Și câți ani ești condamnată ?". Și i-am spus: - "Domnule", zic,"m-a arestat și m-a băgat în lanțuri că mi-a dat să fiu executată, unu'... un domn care era procuror c-un ochi." Și să dea Dumnezeu să nu-l mai aibă nici pe ăstălalt, că cerea cu sete mare, cerea cu sete mare să fiu executată, așa. Așa și eu, cu mâinile în jos am stat. **(la poziția smirna. Nu mă pot împiedica să constat că această femeie atât de agitată, ale cărei brațe constituiesc un mijloc suplimentar de comunicare, se dovedește pentru a doua oară pe parcursul vorbirii ei conștientă de faptul că ea grăiește și prin postură, ca și prin gestică).** Parcă spuneam o poezie, bre, nu mă tenta viața...nimic.

Şi-şi leagănă mâinile pe deasupra poalei, dintr-o parte într-alta.

- "Mi-a cerut douăzeci'cinci de ani. Şi m-a băgat", zic, "m'-a dus la Jilava, m-a băgat în lanţuri. Am stat cu Maria Plop. Maria Plop era într-o rochiţă lunguţă, cu o basma în cap. Şi zice ăla - că m-a băgat pe nişte scări în jos şi m-a băgat subsol, acolo: - "O cunoşti?" - "N-o cunosc, dom'le!" (Cele două glasuri se înfruntă de moarte.) - "O cunoşti?!" - "N-o cunosc, dom'le!!" A treia oară a dat din picior la mine: - "O cunoşti?!!" - "N-o cunosc, dom'le!!!"

Este suficient acest fragment al relatării pentru a înţelege mutaţia insensibilă prin care trece faptul trăit când se preschimbă în act de creaţie. Elisaveta Rizea ne ajută să asistăm la modificarea ce are loc în cugetul scriitorilor, când aceştia efectuează metamorfoza respectivă. Pentru a ne lămuri cum stau lucrurile în cazul de faţă, să ne amintim de genul basmului popular. Întrebarea, în acesta, este repetată în trei rânduri, ceea ce se petrece şi în relatarea bătrânei şi atât de simpaticei ţărănci din Nucşoara. Răspunsul revine tot de trei ori, cu stereotipia menţionată. De ce oare s-a petrecut în psihicul povestitoarei respectiva adoptare inconştientă a unei structuri specifice unei recreări ce ascultă de nişte reguli precise şi străine trăirii cotidiene? Bănuiesc că răsărirea în semiumbra înceţoşată din celulă a nesperatei eroine din munţi i-a sugerat naratoarei mutarea în lumea nefirescului, fiindcă numai într-aceasta poate fi acceptată bucurie atât de mare ca cea a întâlnirii cu Maria Plop, pentru care Elisaveta îşi dăruise sufletul, durerea, zilele şi pe cei dragi. În urma respectivei sugestii, ea a fost invadată de elementul de formă fix al poveştilor, de unde cele trei întrebări, cele trei încăpăţânări.

- Da' nici ea n-a spu'. Da' cum era să n-o cunosc, când ei îi dasem de-atâtea ori mâncare? N-o cunoşteam eu pe Maria Plop?!, exclamă ea indignată. Aşa: - "Să ai grijă că asta te omoară", 'ce, "cum şi-a omorât copchiii pe munte." Da' eu: - "Nu este adevărat!", izbucneşte deodată. Adaugă şmechereşte, să arate că a doua oară a fost mai inteligentă decât atunci când a sărit să-şi apere prietena; deci, zice despre sine: - Hoţu' de mine...- "Că ni s-a spus la proces că copilu'-l are." Aşa i-am zis. Eu i-am luat apărarea şi acolo, bre, că mă condamnase la moarte. Muream, bre; dacă muream, mă mai amăram şi acuma terminam.

Înduioşarea stârnită din senin de ideea că a apucat să îmbătrânească alături de bărbatul ei, în mizerie, după atâtea nenorociri, o copleşeşte.

- Că acuma, uite, suntem amândoi vai de lume, suntem amândoi...Aşa. (Ochii i se luminează. E uluitor câtă plăcere îi face să povestească. Plină de bucurie, reia:) Şi mă duce, mă bagă la Jilava, mă scoate. Când mă scoate de acolo, dom'le, era părul grămadă lângă pat. Dinţii ieşise din gură. M'-ieşea ei singuri (mişcă de câteva ori din mână, să dovedească cele spuse) - am proteză, numai unu.-i de-al meu ; încolo mi-au ieşit acolo cât am stat - şi păru' din cap grămadă, că n-aveam pe nimeni lângă mine, decât pe Maria. Când au scos-o pe Maria, am rămas singură. Mi-a scos-o pe Maria de acolo. Aoleo, domnule, - încearcă ea să descrie atmosfera celulei - pe unde băga mâncarea, nu era geam, nu era nimica decât un bec. Când stingea becul, era noapte. Eu, să-ntorc rogojina, că numai rogojină era. Când să-ntorc, praful pe partea ailaltă; ruptă praf. Zic: «Aştia au uitat-o afară când a plouat.» Ce să ştiu eu, domnule, că pe la douăsprezece, cân' m-a băgat, s-a udat păru-n cap şi

hainele pe mine. Nu că sunteți bărbat, nu știți, da' care a făcut copii, Dumnezeu să nu-mi ajute dacă mint, cum suge copilu' de trage (**demonstrează cu trei degete ce face pruncul**), simți. Așa simțeam eu de-mi intra umezeala în corpul meu. M-a dezbrăcat, dom'le, putoarea aia de milițiancă. Mai rele ca bărbații, dă-o dracului, c-aș strânge-o de gât s-o prinz! Mi-a luat tot de pe mine. Și cârpa, basmaua, betele de tot, să mă omor. Am stat acolo, dom'le.

Urmează o nouă lovitură de teatru.

- Și-ntr-o zi se dechide ușa. S-a dat ușa la părete. Și intră. -"A venit sentința Mariei Plop!" Și eu n-am spus că nu e Maria Plop. Am tăcut. Și am lăsat de a citit-o ca să văz eu (**râde satisfăcută de 'poznă'**). Am tăcut și a citit. După ce a terminat, am văz't că e condamnată pe viață, ea. Așa. Și atuncia îi spui: - "Domnule, nu vă supărați", zic, "da' pe mine mă cheamă Rizea Elisaveta." Vai, domnu', doar nu m-a bătut; că de ce n-am spus, că să nu-mi citească mie sentința ei. Și a plecat. Încuiată am fost până m-a scos, de mi-a venit sentința mea. Când mă scoate, dom'le, de acolo... Nu mai puteam merge, că n-am mâncat. Și cu feliuța atâta - **se referă la cele 125 gr. de pâine** - de trei ori pe săptămână. Și mâncarea o băgam în tinetă - **este vorba despre hârdăul pentru necesitățile fiziologice.** Era o tinetă, de când o fi fost acolo, dom'le, mare, să ne scape Dumnezeu să nu...

- Cu capac deasupra, **o ispitește cu o glumă careva dintre ascultători.**

- Nu mai avea nici un capac, dom'le! N-a avut capac, n-a avut. Și-un butoiaș așa, de alumin', cu apă-n el. Atâta era, de când o fi fost apa aia caldă. Așa-m trăit eu până

mi-a venit sentința. Așaaa..., **revine ticul verbal ce indică încheierea unei paranteze în cadrul narațiunii.** Și am stat. Ce era să fac? Deschide ușa. Îmi cădeau așa măselele din gură. Păru-mi ieșea din cap. Deschide ușa și strigă:- "...ceea ce aparține de dumneata și dă-i drumul afa'!" Zdrang - zdrang, zdrang - zdrang, **își imită a zgomotul lanțurilor,** încet după el, săracu' ăla! Și aici nu am putut să-i mulțumesc eu la ăla, că mi-era frică de putoarea de milițiancă. Ce zic? «Să nu-i fac rău.»

Tot deținutul să se gândească la apărarea caraliilor...

- Mă duce, domnule, și mă bagă într-o carceră, cu niște blebe (zăbrele, așa). Și zice: -"Uite, bagă-te cu fața aicea. Bagă-te..."

Întâmplarea este întreruptă brusc de firea prietenoasă a povestitoarei care, constatând că au intrat în încăpere alte câteva persoane și că au rămas în picioare, strigă:

- Aurică, nu mai e nici un scaun dincolo, în casă?

Cineva protestează că s-a rupt firul povestirii, iar ea:

- Lasă, bre, că le dau dumnealor!

Ei, asta a fost tot.

- Așa. Și...mă duce acolo, mă bagă în cutia aia de lemn, așa. Pân' s-a dus ăla de a anunțat, cân' a venit, eu am crezut că mă-mpușcă. Rămânesem cu un șoc, domnule: făceam din umărul ăsta așa.

Ridică în mai multe rânduri umărul stâng.

- Știi c-aici e inima. Și-mi trage-n inimă. Și am rămas c-un...

Explică originea ticului: teama de a fi împușcată în cord.

- Doi ani de zile am făcut așa, uite. Rușine îmi era. Da' de frica aia că mă-mpușcă, mde, că așa-mi spun ei (**cu alte**

cuvinte, că n-o-mpuşcă). Când mă duce şi mă scoate de acolo, - "Da' de ce eş' dumneata aşa?" **(adică atâta de speriată).** - "Căci dacă mă-mpuşcaţi, daţi-mi prin spate, nu mă-mpuşcaţi prin faţă!", îi spun eu la ăla. Da ' el: - "Da' nu te-mpuşcă nimenea," zice, "te duc în altă parte. Nu te-mpuşcă nimeni," mi-a spus, să-i dea Dumnezeu sănătate. Da' eram pe ducă. Când intru acolo, domnule, era plin d'-ăştia mari. Da' a vinit Dumnezeu cu mini, că am cunoscut grefieru', cunoscut grefieru' de la judecată. Şi a-nceput să-mi citească: - "Dumneata ai fost condamnată la moarte. Şi noi ne-am gândit, am fost oameni buni şi ne-am gândit să mutăm pedeapsa la douăzeci şi cinci de ani muncă silnică. Şi degradare civică. Aşa. Cu drept de recurs." Da' eu, cu mâinile-n jos, cu capu' sus **(ia poziţie de 'drepţi', fără să se mişte de pe marginea patului)**, «Bine că nu m-a-mpuşcat», în gându' meu. Da' eu când m-am dus, eu nu am stat să nu-mi fac cruce cu limba-n gură. De un' m-a luat şi pân'-acolo, limba mea în gură numa' Sfânta Cruce a făcut, să nu mă vadă. Aşa. Şi îmi spune aşa, dom'le: - "Şi ne-am gândit să-ţi dăm aşa", zice, "cu drept de recurs." Da' eu am stat: - "Să trăiţi, Onorată Instanţă şi Dom' Preşedinte, Dom'le Colonel, sunt mulţumită de pedeapsa care mi-aţi dat-o. Adică nu mai fac recurs." Eram mulţumită de douăş'cinci de ani, decât să mă-mpuşte... Ştiam numa' că mor.

Şi astăzi, când relatează, adresează un gând de bine aceluia care i-a hotărât să nu i se ia viaţa:

- Să trăiască ăla care mi-a dat drumu'! Sănătate să-i dea Dumnezeu! Şi am plecat. Ei au văzut cum sunt şi mi-au făcut o ijecţie. Mi-au făcut o ijecţie. A venit unu'-mbrăcat în alb, un sanitar, şi mi-a făcut o ijecţie. **(S-a ciupit de**

pulovărul negru, la încheietură.) Aşa şi p-ormă am văzut că-ncepe, ştii parcă mai îmi veneam o ţâră **(ticăie mâna)**. Şi m-a luat, dom'le, şi m-a dus afară şi m-a pus cu piciorul drept întâi pe un trunchiuleţ aşa, cu un de ăla de mi-a tăiat nitu' - că au fost nituite...

- Eraţi în lanţuri ?

- În laaaanţuri, domnule, în lanţuri!... La Jilava. Şi unde?! Unde-i condamnatu' de moarte, nu vă mint!...

- Lângă Reduit.

- Vai, domnule, să nu mai întâlneşti ce este pe unde am stat, că pe-acolo, vai, domnule, că nu-i părete, nu-i nimic. Auzi, da' pe domnu' Petrică îmi pare că atunci l-au.... **(vrea să spună: executat)** şi pe urmă nu i-am mai auzit vocea. Şi pe domnu'..., că...

- E vorba de domnul Petrică Arnăuţoiu...

- Da. Şi pe domnu' Tomiţă.

- Pe domnul Tomiţă. Erau în celulă lângă dumeavoastră ?

-'ai di mini! Ce oameni au fost... Păi, acolo au fost băgaţi, săracii, şi ei! Da' ce, puteam lua legătura cu ei? Unde au stat acolo, vai di mini! Au fost condamnaţi la moarte, daaa... Aşa. Şi m-a scos de acolo, dom'le, şi m-a dus şi mi-a luat şi de la piciorul ălălalt. Şi când mi-au dat drumu', uite aici am simţit, domnule, aicia-n cap. Aşa a plecat sângele. Că cum oi fi fost eu de mi le-a strâns aşa de trecuse umflătura prin fiarele alea ...?

Revine la momentul când fuseseră bătute lanţurile adineaori scoase:

- Erau grămezile-n Jilava **(este vorba despre grămezile de lanţuri dotate cu câte un inel pentru fiecare picior)**, care cum e purcoaie, cum le spunem noi, de fân. Şi a spus unu' comandant d-ăla - aşa să-i spuie şi lui! -: - "Alege-le care

sunt mai groase!", să mi le puie de picioare. Şi m-a pus, dom'le, aşa, pe spate **(se lungeşte de-a-ndaratelea)**, dom'le, pă aia şi mi l-a nituit şi p-ormă mi-a pus şi p-ăstălalt **(întinsă, a înălţat picioarele pe rând)** şi mi l-a nituit şi pe ăla. - "Scoal'-te!" Acu', legată de picioare şi-aşa, n-am putut. Ce mă fac? M-am dat într-o parte, dom'le, m-am dat aşa, câte-o ţâr', câte-o ţâr', m-am dat într-o parte. Şi m-am ridicat. Şi pe urmă am pus mâna pe caldarâm, în curte, câte o leacă , câte o leacă. M-am pus pe picioarele mele.

Toate mişcările le-a executat încă o dată, ca Atunci, în ziua cutremurătoare.

Ascult întruna acest fragment al casetei. Nu mă pot desprinde de imaginile evocate, de femeia trântită pe spate, pe ciment, încercând să se conformeze ordinului zvârlit, neizbutind să-şi găsească echilibrul, punctul de sprijin pentru a se ridica iar, rostogolindu-se, să-şi propteascã palmele şi coatele, genunchii. Apoi o văd în celula umedă, cu smocuri de păr căzute la picioare, cu măselele scuipate pe jos, cu carnea gambelor umflată de-i atârnă peste inelele groase ale lanţului. Mă întreb: cititoarele mele, cititorii mei îşi pot imagina ce se petrecea în sufletul ei? Pot prelua o parte din durerea ei? Pentru ca scrierea aceasta să-şi atingă ţelul: să dispară tortura bestială din închisorile pământului... Pot ele, pot ei oare?

- Şi a venit o scârbă de miliţiancă şi mi-a luat toate hainele, de nu mi-a lăsat nimica pe mine. Şi cu fota şi cârpa din cap, tot, şi acolo m-am nenorocit. Că acolo era umezeala aia. Să nu moară pân' n-o sta acolo! Aşa. Şi am stat, dom'le, acolo. Când mă bagă, dau de Maria Plop. Pe ea a scos-o. A dus-o în altă cameră. Şi m-a ţinut acolo, pân' a venit de m-a scos. Ce am făcut? M-a scos; după aia

m-a băgat şi pe mine-ntre femei. Şi era o fată, domnule, că dumneavoastră sunteţi din Bucureşti. Dac-aţi auzit de un Stupcaru nu-mai-ştiu-ce. A avut o fată. Şi era-n Jilava. Făcuse un cadou la unu' din ambasadă. Aşa, şi i-a făcut cadou' şi au arestat-o. Şi când m-a dus din lanţuri, fata aia a stat de a plecat miliţianca, m-a spălat, m-a spălat fata lu' generalu' Stupcaru; Doina o chema. N-o pot uita nici cât oi trăi. Erau de miniştri acolo, erau de tot felu' de femei; d'-aia mai îndrăzneaţă fată! N-am vrut să primesc mâncare, dom'le! - "Nu mănânc!" Ca să mor, să termin. - "N-o luat mâncarea! Îi dau eu cu lingura pe gât ." Că dacă am stat aşa acolo, n-am mai putut. C-am zis ca să mor. Şi fata aia nu bea surogatul ăla de cafea. Şi mi-l turna mie pe gât şi mâncare ce era. Zic: - "Mâncaţi care vrea; luaţi mâncarea, că eu nu mănânc." O săptămână - două, după aia-mi da fata. Când să ne scoată cu păturile, colo-şa, domnule, eu am căzut jos. Că n-am mai putut să duc nici păturica, că n-am mai fost în stare să mai duc. Aşa. Miliţianca mi-a dat, aşa, cu piciorul. Aşa. Şi fata aia mi-a luat-o ea. Aşa. Nu mă scotea din 'bandită' **(se referă ea la miliţiancă)**. Ne-a băgat. Am stat în Jilava, acolo. Când o putoare de miliţiancă o pune pe Maria Plop, Dumnezeu s-o ierte, săraca, să mănânce! Auzi! O pune pe aia să mănânce pe tinetă.... Ea ce făcea? - "Noapte bună, Ica! Noapte bună, Tomiţă! Poftă bună, Ica! Poftă bună, Tomiţă!"

Ica era diminitivul de la 'Ioana', copilul de doi ani al lui Toma Arnăuţoiu şi al Mariei Plop, numele acestei tinere a cărei strădanie de a-şi face recunoscută obârşia nu-mi dă tihnă până ce nu voi afla tot adevărul despre martirii de pe Râul Doamnei. Izolata Maria Plop nu ştia că fetiţa sa de doi ani ajunsese într-un orfelinat, pradă unei potenţiale

handicapări psihice, soartă ce le aştepta pe majoritatea progeniturilor nevârstnice ale celor căzuţi în mâinile Securităţii.

Cu foarte puţin timp înaintea apariţiei acestei cărţi - şi nu în perioada când a fost scrisă, de care publicarea se distanţează cu doi ani -, Elisaveta Rizea şi-a mai amintit un amănunt. Iar Ioana Raluca l-a aflat abia acum. Înainte de a părăsi puşcăria, unde prunca a fost zvârlită fără judecată, nici sentinţă, a fost dusă să o vadă tatăl său. Cine ştie în ce fel a fost chinuit locotenentul şi cu ce tărie s-a îndârjit să nu semneze un proces verbal de anchetă sau alt document strict necesar călăilor, de s-au milostivit să-i aducă fetiţa... Revenită în celula femeilor, maica ei s-a repezit la ea să descopere cum arăta Toma Arnăuţoiu . Se pare că a obţinut informaţia că avea capul înfăşurat în feşe. Pieptul deasemeni. Atât. Cât n-ar da astăzi doamna Voicu să poată zmulge din beznele memoriei acea imagine fulgurantă a chipului tatălui său...

Lupta de clasă îşi alesese duşmani vrednici de comunism: plozi de câteva luni şi de câţiva ani. Maria Plop striga din răsputeri cuvintele dragostei ei de mamă, să străpungă zidurile de beton ale Jilavei, de un metru grosime şi mai bine, să năruiască, prin iubirea ei, piedicile puse-n calea celei mai frumoase trăiri de care am ştire.

- Şi a auzit-o una, la fereastră. Ai văzut că e fereastră la camera 4 Femei, se adresează Elisabeta Rizea aceluia dintre ascultătorii săi care a trecut şi el prin Fortul nr.13. La camera 4 am stat după ce m-a scos de acolo, de pe unde erau ăi 'de la moarte'. Şi a auzit-o. Şi ea să primească mâncare, să mănânce pe tinetă! Cum să stai, domnule?! Nu era capac. Să stai aşa cu picioarele pe tinetă, să

mănânci? Nu.. - "Maria, refuză mâncarea! că trebuie să se rezolve." Da' tot ea să spuie, că mi-era frică mie. Zice: - "Păi, pe tinetă nu pot să mănânc." Şi, domnule, cum i-a spus şi a venit anchetă şi a spus ce miliţiancă a pus-o, nici n-a mai venit miliţianca aia. O condamnase, bre, să mănânce...! Şi a scăpat Maria. M-am dus cu ea la Miercurea-Ciuc, am stat cu doamna Arnăuţoiu... După aia pe noi ne-a luat de la Miercurea-Ciuc. Am plecat eu, că pe noi ne-a dus la Arad, la lucru... Doamna Arnăuţoiu, cu Ana Chirca şi Maria Plop au rămas la Miercurea-Ciuc. De-atunci nu ne-am mai întâlnit, dom'le, cu ele, dom'le. M-am sărutat cu coconiţa; mi-a spus multe de toate; mi-a spus de domnul Tomiţă, de fata ce are. Şi eu am ştiut, c-o văzusem. Eu o văzusem pe fata Mariei după ce am venit (din prima detenţie, se subînţelege).

- În munte?

- Eee, aici, la pâinărie, am văzut-o. Păi, pe Maria Plop de sute de ori, şi pe ăilalţi, i-am văzut. Acum, vă spui cum i-au prins, cum ştiu...

Dar este prea ostenită povestitoarea să se mai poată antrena într-o nouă dezvăluire. Nu i se cunoaşte oboseala. La fel de iute, la fel de plină de suflet în rostire. Doar că şirul i se dezlânează. Sare prea repede de la o întâmplare la alta. Le crede pe toate ştiute. Uită că cei de faţă, aceia care vor să reînvie istoria neamului, nici prin închisori n-au prea fost - majoritatea -, nici tragedia aceasta, desfăşurată nu departe de Câmpulung, n-o cunosc prea bine. Vorbeşte ca între ai ei. Şi, de fapt, are dreptate. Toţi, oriunde şi oricând am vieţui pe pământul românesc, ai ei suntem şi ni se cade să fim familiarizaţi cu destinul acestor fraţi mai mari, minunaţi...

- Am trac. Daţi-mi dumneavoastră (‘o armă‘, ar vrea să adauge, revoltată la amintirea prinderii eroilor) şi duceţi-mă cu maşina; să fie a dracului care iartă! Mâna nu mă doare. Mă dor genunchii şi picioarele, domnule; nu pot să merg. Mâna nu mă doare. Eu ştiu cine a făcut rău în sat! Eu ştiu cine a făcut rău în sat! Cine-a luat tot! Nu mâncare, nu nimic! (‘nu ne-a rămas‘, adică). Dom‘le, să vă mai spun de un domn. Poate şi să i se audă şi să mă lege mâine... Să audă. Când mă scoate să-mi dea drumu-acasă, tot cu vorbe bune mi-a spus domnu‘ colonel: - “Ia, doamnă, maşina, să te duci să-ţi iei bagaju‘, calcă-ţi hainele, că nu mai e ce afară ai lăsat.” Şi un domn, că nu l-am văzut niciodată, n-am ştiut cine e, ‘ce: - “Vezi când îi trece pe lângă casa ta, aşa să faci capu‘!”. Suci-ar Dumnezeu şi lui capul, cum l-a sucit el să nu mă uit eu !

Îşi întăreşte blestemul apăsându-şi pe frunte-un semn mare al Crucii, aşezat cu greutate şi cu nădejde.

- Mincu, de la Piteşti. Fost colonel, îşi dă seama careva că mai auzise istoria despre cel pomenit.

- Domn‘, e din Brădet! Eu nu l-am cunoscut!

Pentru a invoca un martor mai presus de orice bănuială, tot aşa cum ai face apel la icoană, ori din alt motiv, pentru a face o comparaţie între lipsa de semnificaţie a insului menţionat şi un om vrednic să fie luat în consideraţie, se întoarce către fotografia înrămată, a lui Toma Anăuţoiu, îmi vine să cred, agăţată pe perete, şi exclamă cu toată puterea convingerii:

- Uite-l, cineva împuşcat de comunişti! Uite-l, ăsta a luptat niţel. Îl ştie ţara-ntreagă cine-a fost şi lumea-ntreagă!

Şi se aruncă iarăşi asupra individului din pragul temniţei, parcă anume venit să-şi bată joc de ea cu prilejul

eliberării şi să-i menească de rău. Se repede asupra lui ca asupra unui gândac dăunător, să-l strivească:

- Şi-a sucit capul, domnule, să nu mă uit spre casa mea. Ce am făcut eu, domnule?!

Urmează cea mai cutremurătoare dovadă de nesupunere la interdicţia ofiţerului originar din cătunul alăturat:

- Ce am făcut eu, domnule?! După câteva zile, noaptea, domnule, când a-ntunecat, a luat omul meu - nu era nimeni aici -, şi-a luat pălăria din cap, s-a închinat şi a pupat scările... Şi ne-am uitat pe fereastra asta, că era încuiat. Şi dincoace era dispensar. Dincolo făcea doctorul vizită. Şi m-am închinat. Mincu nu ştie că eu m-am uitat în casa mea. A sucit capu‘, eu să nu mă uit! Om din comună aproape de Domneşti, dom‘le, să-mi spună el mie să nu mă uit, după atâţia ani de puşcărie, să nu mă uit şi eu în dreptul casei mele, cât e casa mea!...

O întrebare îi mută cugetul către fiinţe mai nobile, pentru care merită să trăieşti şi merită să mori.

- Domn‘ Iancu era om!, răspunde ea despre învăţătorul Arnăuţoiu. Avea trăsură cu cai. Şi era un copil bolnav. Eu nu vă mint! Şi te lua în casă. - “Ce e?“ - “Am copchilu‘ bolnav.” -“Fuga!”, îţi spunea. Pleca. Îi dai bani să salveze copilul; sau om; sau femeie. Domnu‘ Iancu! Păi, eu de-aş fi murit şi pe domnu‘ Iancu şi copchiii lui domnu‘ Iancu nu-i lăsam! Că au fost oameni de omenie! Muncitori! Coseau, domnule! Făceau fân! Nu erau din ăia cu şa mare! Aveau vite! Parcă-i văd...

Îi trec prin minte cei vinovaţi de arestarea neamului pomenit:

- Au murit câţiva, că le-aş trage eu. Da‘ s-au dus dracului, au murit. Că ne-au luat boii, caii, vacile, şi

curcile, şi gâştile mele, douăzeci de gâşti, mi le-au tăiat în beci la domnu' Iancu ! Că au zis că-s ale lu' domnu' Iancu. Aveam doi gâscani... Şi coconiţa 'ce: - "Lasă-le cu ale mele." Veneau de la lac. Aşa. Le-a luat cu totul. Uite, aşa treceau pe aici. Da' i-a luat Dumnezeu. S-au curăţat, fir-ar ai dracului! Că mă duceam, uite, cu maşina, că trag! Trag cu mâna. Pot şi ştiu!

- Când ai venit acasă, fetele unde erau ?

- Acolo. Când am venit acasă, i-a murit nevasta la un frate al meu.. Că atunci când am fost, am avut şi fraţi, domnule, fraţi şi cumnaţi arestaţi, am avut gineri, copchil, pe Leanţa, băiat, cuscru... Noi am fost toată familia adunaţi. Şi de pe la Brădet, ginere-meu ăla. Luau şi pe ailaltă, da' născuse atunci, că ne-o luau şi pe asta. Aşa, cu toate neamurile am fost. Când a venit bietu' frate-meu, Luca, când i-a dat drumu' şi-a auzit (se referă ea la soţia aceluia), el nu i-a dat telefon, domnule, şi a murit femeia de bucurie. A căzut peste... şi a murit femeia. Uite lume; ştie toată lumea. Luluca. I-a murit femeia, când a venit, de bucuria aia mare, a făcut d-aia la creier, infarct, aşa. Şi a murit femeia. Nae e pe ducă şi el acum... **(se referă la propriul său soţ)**. Tot din puşcărie. Bătut. I-au tăiat degetele. L-au chinuit. L-au **bătut**. El n-a spus nimic, nu le-a dat pe mână. L-am-'brăcat femeie, cu fotă, cu iie şi cu sac în spinare, că-l duce la moară; şi l-am mutat dintr-o parte-ntr-altă parte, că-l căta ăla să-l împuşte, că a văz't că nu mai erau iscălituri pe munte. C-ăi din munte se-ntâlneau cu el, da' nu-i pâra.

În sfârşit, apucă şi soţul ei să strecoare prima vorbă în această după amiază atât de bogată şi cumplită:

- Am stat multă vreme lângă Securitate. Eu aici şi Securitatea peste drum.

- Îmbrăcat femeie ?

Confirmă, smerit, din cap.

Soaţa lui, însă, nu şi-a întrerupt mitralierea cu informaţii. Apucă noul episod din mers şi goneşte înainte cu el:

- A stat în butie! Într-o butie. Şi cânepa deasupra. Şi o scară pentru el băgată, să iasă... Şi ce am făcut ? Să vă spui cum am luat legătura iar.

N-o mai rabdă rememorările. Se-nghesuiesc peste cele glăsuite. O smucesc. O frământă. O trag. O împing. Nu-i dau tihnă.

- Mă dau jos din rată. Ăia m-au rugat, că-mi dau drumul cu doi ani înainte. Şi am refuzat. Haida că după anii ăştia mi-au dat drumu'. Ce credeţi, dom'le! Un picior în rată...

Vrea să exemplifice 'pe viu', însă nu-i este cu putinţă să-şi păstreze echilibrul, cu un picior în aer, aşa, fără trepte la îndemână.

- ... nu pot... Un picior în rată şi unu' jos.

Renunţă să le mai arate celor prezenţi poziţia de atunci.

- Mă-ntâlnesc cu popa Constantinescu. 'ce: - "Băieţii...", vezi, aşa a vrut Dumnezeu s-aud de ei. A pus mâna pe mâna mea 'ce: "Băieţii din munte sunt bine sănătoşi ". Atât mi-a trebuit. Cum e azi; cum e mâine, m-am dus la Băşoiu. Am trimis vorbă la el, cu bănişori, cu hăinuţe îmblănite...

- În munte ?...

- Unde au v'nit ei; au v'nit ei sara, la Băşoiu. Haine căptuşite care le-oi fi găsit eu acolo în bordei. Da' dacă eu n-am vorbit...

Își flutură arătătorul în dreptul buzelor, s-arate că i-a slujit în credincioșia aspră a muțeniei.

- N-am vorbit. Bietu' frați-mieu a murit. Da' cât i-a îmbrăcat și cât a stat arestat...! În fine, am fost cu tot neamu'. Nu e nimic, dom'le! Să-mi dea pământu'! Să-mi dea pământu', dom'le, că toată grădina casei, trei prăjini am. Dom'le, eu n-am pământ aciia. Pământ n-am deloc.

- Pământul dumitale unde e ?

- L-au luat. L-au luat și dat cui au vrut ei. L-au dat la comuniști. Eu n-am, domnule! Că atât mi-au dat: casa goală. Nu mi-au dat nimic. Mă duceam cu ziua de lucram. Cu mânile astea uscate am muncit de făceam și eu câte ceva:

- Dar pământul ăsta din jur e al dumneavoastră ?

- Nuuu ! E la altu' acu'!

- Dar a fost al dumneavoastră ?

- Al mieu ! Trei prăjini. Da' mi le-au luat și pe alea. Le-au dat. Daaa! Tot. Tot. N-am o palmă de pământ. Luptați cât o-ți putea! Domnule, luptați! Luptați să...!

Așa se încheie sfântul testament al Elisavetei Rizea din Nucșoara.

21

PE CÂND ÎL ASCULTAM pe domnul Nae Ionescu, în ziua în care ne-am cunoscut, în dreptul crucii celei noi de stejar implantată în Valea Piersicilor, am auzit comenzi militare și pași cadențați. Am întors capul peste umăr, la dreapta, dincotro proveneau sunetele.

«Plutonul de execuție...», am pufnit în râs în sinea mea. Polițiștii înarmați mărșăluiau unii în spatele celorlalți, câte doi. Față de cel care avea cuvântul ar fi fost nepoliticos să-i urmăresc pe tot parcursul. Ajunși îndărătul nostru, ofițerul de a cărui poruncă ascultau, nemulțumit de cum se orânduiseră, făcea diverse manevre cu ei. Discursul luă sfârșit. Fanfara se lansă într-un marș funebru nou. La încheierea lui, răsunară porunci scurte și ne pomenirăm că 'plutonul' dă onorul. Câtă mulțime ne aflam acolo ne răsucirăm către drum, urmărind gestul protocolar al gradaților. Ispita umoristică ce mă încercase îmi trecu fără știre. Morții noștri, simbolizați de întrunire, putrezind la capătul cimitirului sătesc ce nu-l puteam zări de unde ne aflam, primeau cel mai solemn omagiu de la urmașii acelora care-i uciseseră. Alături de ei ni se vădea și nouă, acelora rămași vii, dreptul la recunoștință și cinstire. NU, gândul era prea îndrăzneț. Nu mă știam să merit așa ceva. Am mutat întreaga impresie și grandiosul clipei asupra numelor rostite grav, spre aducere aminte, cu osebire asupra celei dintâi victime impunând reverență, Mareșalul Antonescu.

Oamenii înarmați se depărtaseră. Instrumentiștii la fel. Ne îndreptarăm către temnița noastră. Niciodată nu mi-a trecut prin minte că aș fi putut reveni în ea în aceste condiții; pe când în 'celelalte', da.

- Eh, cu Aurel Chirca și cu ai săi a avut loc o altă tragedie... Domnule, ți se rupe sufletul când te gândești la

câte s-au petrecut în aceste opt sate de pe Râul Doamnei și pe culmile ce le umbresc..., urma să-mi povestească la mine acasă, mai târziu, Nicolae Ionescu. Chirca se poate să fie singurul român din epoca noastră care a stat fugar în munți mai bine de cincisprezece ani. Gândiți-vă că *Haiducii Muscelului* au rezistat aproape zece ani. Cine a mai atins astfel de recorduri ?

- Nu a fost arestat odată cu ceilalți ?

- La arestarea noastră era mort. Executat de altcineva dintre ai lor. Acela a murit la rândul lui până la arestare. Văd că nu vreți să mă opresc. Bine. Mergem mai departe.

Oaspetele meu se delecta cu surpriza pe care mi-o făcea. Citeam aceasta în sclipetul privirii sale albastre. Erau într-adevăr întâmplări cum nu mai întâlnisem niciodată decât prin cărți. N-aș fi crezut să fiu tocmai eu cel ales drept recipient în care să se adune atâta suferință omenească.

- Chirca a trebuit să-și facă urma pierdută încă de prin 1939. Nu era un 'politic'. Omorâse un jandarm, mi se pare. I se zicea 'Dezertorul'.

- De ce s-au unit luptătorii cu el, dacă nu le împărtășea crezul?

- Nu aveau de ales. Întâi, împărțeau același teritoriu. El era stăpânul mai vechi al locurilor. Nu puteau risca să-l aibă dușman și pe fugar. Destul cei din vale. În al doilea rând, el cunoștea tainele codrului și ale supraviețuirii în sălbăticie; ei, nu..

- Va să zică, primii lui tovarăși i-au venit abia la zece ani după ce se bejenise prin pustie.

- 'Pustie' este un fel de a vorbi. Cobora destul de des în sat. Ca și ceilalți mai târziu. Fie după hrană, fie după

nevoia înșelării urmăritorilor, fie de dorul celor dragi. Omul avea nevastă: Marinica; surori; familie. Îl avea, nu departe, și pe cumnatu-său, poreclit: Haracciu.

- Costică Tefeleu, așa e?, mi-am amintit.

- Întocmai. Avea copii, făcuți și de când își părăsise gospodăria. Casa îi era așezată chiar la poalele codrului. Cu viața n-o rupi cu una cu două. Surorile lui, cele nemăritate, au pătimit cel mai rău; mai ales Anica. Deși, dacă judecăm lucrurile, au scăpat cel mai ieftin din câți aveau legături cu ei.

- Anume?

- Un maior M. A. I., din București - parcă-i zicea: Linie -, s-a dat drept muncitor. S-a angajat magazioner la I. P. I. L., s-a strecurat în sufletul uneia dintre ele, a făcut-o să se-ndrăgostească de el, i-a cerut mâna și le-a invitat pe ambele să-l însoțească în Ardeal, să-i cunoască familia. La Sibiu, au fost înșfăcate, vârâte la Securitate și a-nceput chinul. Maiorul ședea în camera de alături și dirija tortura. Ele, mute. Bărbate, nu alta. Au fost datori să le dea drumul, neizbutind să le împricineze. Revenind la Nucșoara, s-au ascuns în podul unor rudari, la doi kilometri de satul natal, în Slatina. Au zăcut acolo șase ani, până la decret. După aceea au ieșit în lume; nu li se mai putea face nimic. De altfel, nu tot într-un fel de închisoare liber aleasă se ofiliseră?

- Înțeleg că de pomană le-a fost cazna. Aurel, fratele lor tot s-a prăpădit.

- Da. Căpitanul care răspundea la fața locului de prinderea de vii a tuturora a izbutit să ia legătura cu el. Au avut o întâlnire. I-a făgăduit bani mulți și iertarea pentru faptele sale. Dar Marinica i-a avertizat pe partizani.

Nevasta lui Chirca. Ce femeie cinstită! Gura lumii zice că bărbatu-său și securistul au stabilit să îndemne grupul să taie muntele printr-o trecătoare dinainte fixată de cel din urmă. Armata o ocupase din vreme. Sergentului major Mămăligă i se năzări că prea insista Chirca mult asupra căii de apucat. Porni în recunoaștere. La cele ce văzu se învineți. Soldați, câtă frunză, câtă iarbă. Reveni. - "Chirca, ne-a fost jurământul că trădătorul îl omorâm?", i-a aruncat în obraz, năpustindu-se asupră-i și smulgându-i zebeul pe care-l ținea între picioare și de care nu se despărțea. De atâta judecată a avut parte și l-a împușcat. Cum a fost împușcat Mămăligă...

- Știu. Mi-ați povestit.

Privirile îmi rătăcesc pe listă, înecate în amărăciune. Nu-l mai întreb de fiecare nume în parte. Mă urmărește ce fac. Intuind prin ce treceam, nu mai insistă nici el cu istorisirea. Gustul trădării îmi provocase o stare de rău, îmi întorsese stomacul pe dos, mă asprise. Îl aud rostind:

- Bietul învățător Ion Popescu... Lucra la Poenari. A ascuns în corul bisericii părintelui Constantinescu, fără știrea acestuia, o căruță de armament rămas din război. Printre arme, și o pușcă dintre cele cu lunetă. I-a vestit pe frații Arnăuțoiu de comoară. Mai ales arma din urmă le-a fost de mult folos. Pentru această faptă a fost și el executat. Iar acesta, puse domnul Nae Ionescu degetul pe un nume din listă, a ajuns în fața plutonului de execuție, nevinovat; Nicolae Nițu era doar tatăl primei neveste a lui Toma Arnăuțoiu.

- A fugit și dânsa cu ei ?

- Nu. A refuzat să plece. Au divorțat. S-a remăritat.

- În acest caz, tatăl ei...

Conlocutorul meu ridică din umeri, cu înțelesul: ce poți pricepe din logica Securității ?...

- Pe Maria Plop de ce o menționați cu numele de fată, dacă i-a fost și ea soție ?

- I-a fost!, mă întrerupe categoric. Dar dacă astea erau condițiile și nu-se puteau căsători și la Starea Civilă! Ea i-a dăruit un copil. Și ce copil!... I-a fost nevastă!

E vehement. Iubește tare mult amintirea acelor oameni fără pereche.

Gândul îmi fuge la Ioana Raluca Voicu. Pe coridoarele reduitului și ale fortului Jilava, cu ocazia acelui pelerinaj, pașii ni se încrucișau din când în când. Nu vorbeam decât arareori. Acum sunt curios să-i descifrez impresiile. Atunci nu resimțeam decât invazia propriilor mele năluciri. Oriunde îmi parveneau fragmente de conversații, nu auzeam alta decât întrebări privind identificarea celulelor în care se risipiseră zilele și anii vorbitorilor. Astăzi, cele două întreprinderi ale groazei sunt aproape pustii. Câteva magazii cu veșminte vărgate, cu gamele și castroane metalice, cu saltele. Paturile de fier n-au dispărut din celule. Într-unele sunt zvârlite în dezordine. Într-altele - astfel dispuse încât dovedesc o folosire destul de recentă. De ce aș crede caraliii, cu aerele lor paternaliste, de operetă, când se laudă că aceste corpuri ale fortului nu mai găzduiesc pe nimeni, că nu mai funcționează decât penitenciarul nou, umplut cu condamnați de drept comun. De când să fie serviciile de reprimare atât de rele cu hoții? Doar e țara în care hoții de sus sunt prieteni buni și rude cu cei de jos. Nemții și sovieticii știau să pregătească, pentru vizitele Crucii Roșii Internaționale, adevărate hoteluri, în unul - două colțuri ale lagărelor lor de exterminare, pentru

uzul naivităţii occidentale şi a dorinţei apusenilor de a nu-şi creea prea mare bătaie de cap. Românii n-au fost cei mai silitori elevi ai lor?

S-au introdus godine. S-au instalat chiuvete; până şi closete turceşti. Sau te pomeneşti că au existat şi pe vremea mea şi n-am fost eu privilegiatul care... Oroarea 'tinetelor' rămâne actuală, în majoritate camerele nefiind dotate cu aceste inovaţii. 'Tinetele' sunt hârdaie utilizate pentru excremente şi urină. Le căram cu rândul, câte doi, ele având o greutate prea mare. Cei cu experienţă de închisoare ne-au învăţat pe cei proaspăt culeşi să le cărăm fără să le vărsăm pe noi. Cu o mână apucai de mâner, cu cealaltă te propteai în umărul tovarăşului de corvoadă. Te împingeai în acesta cu toate puterile şi zbucneaţi amândoi într-un pas pripit de însăşi greutatea mânată prin aer cu viteză maximă, altfel ea riscând să te tragă în jos şi să te arunce în fecale. Şi câţi bătrâni n-au trecut şi prin asta! Sau câte femei, îmi închipui.

O doamnă de vreo 65 de ani, istoriseşte unor curioşi politicoşi cum, abordată insultător de o gardiancă, pe când ea, fosta deţinută de pe vremuri, se găsea întâmplător în mână taman cu cana de apă, de enervare a strâns-o ca-ntr-o menghine, între degete, până a boţit-o. Ca pedeapsă, paznica a vârât-o la 'neagra'. Deabia vizitasem această încăpere lipsită de orice deschizătură în afară de uşă. Cu apă pe jos. Cu cimentul de pe pereţi şiroind. Aici erai aruncat doar în indispensabili şi cămaşă. Rogojina-pat era putredă, zemuia. Primeai mâncare doar la trei zile. Bătaie de câte ori aveau chef caraliii.

22

CÂND AU VENIT părinţii să mă ia de la Leagăn, mi-a mărturisit doamna Voicu, după împrietenire; constatând că nu mă dumiream, reluă: când au venit părinţii mei adoptivi, dormeam. Mi-au spus să mă-mbrac, că plecam cu dumnealor. Eram atât de supărată că mă treziseră din somn încât, îmbufnată, le-am retezat-o scurt că nu voiam să mă duc nicăieri.

- Cum v-au ales ?

- M-au ales. Mereu sfătuiţi de bunicul, pe nebăgate de seamă. El singur ştia de ce m-a vrut pe mine şi nu alt copil. Mare noroc am avut cu el... L-am iubit foarte tare. Dacă nu se lupta dânsul, n-aş mai fi fost niciodată adoptată.

- De ce?

- Mai încercase să mă adopte şi un medic. Cineva din Câmpulung. Poate tocmai fiindcă era de acolo nu i-au dat voie.

- Credeţi că putea interveni un motiv legat anume de părinţii dumneavoastră de sânge?

- Sigur. Ar fi fost posibil ca medicul să-mi fi cunoscut părinţii adevăraţi. Cred că Securitatea îl bănuia că voia să le crească fata, din spirit de solidaritate cu dânşii.

Îmi amintesc spovedania domnului Nicolae Ionescu:

- Cât am fost închis, m-am gândit deseori că, eliberându-mă, o voi căuta pe fata lui Tomiţă, s-o adopt. La ieşire, nu i-am dat de urmă. N-am putut afla nici măcar unde fusese dusă după arestarea Mariei Plop. Şi ce să vezi, domnule! La ani şi ani de zile, doi colegi de-ai mei, de la

servici, discută între ei. Nu prea eram atent. Lucram ceva. Deodată îmi dau seama că se înflăcăraseră taman asupra nenorocirilor noastre. Când funcționara mea a pomenit-o pe fiica lui Toma, nu m-am mai putut abține. M-am amestecat în discuție, am recunoscut - ceea ce n-aş fi făcut pentru nimic în lume în alte condiții -, că fusesem condamnat pentru a-i fi ajutat pe cei din munți - şi m-am interesat de Ioana. Ce părere aveți?! Locuia - e de neconceput o astfel de coincidență! Dar de ce s-o numesc coincidență?! Joc al destinului, domnule! Joc al inteligenței universale! - locuia la al treilea bloc de mine, adică la familia Voicu. O văzusem crescând; o întâlnisem la coadă la pâine, la farmacie, în stația de tramvai, tot timpul, de când fusese măruntă cât o gâză şi până s-a făcut mare domnişoară şi mai apoi s-a măritat. Şi eu să nu fi ştiut nimic! eu care, fără s-o cunosc, am iubit-o ca pe copilul meu...

- Părinții de acum, vreau să spun familia Voicu, nu aveau cunoştință de trecutul acelui copil ce ați fost ?, am întrebat-o iar pe Ioana Raluca, referindu-mă la ea însăşi când au retras-o de la Leagăn.

- În mod sigur nu. Poate bunicul... Dar el n-a pomenit nimic niciodată până s-a stins.

- Nici dumneavoastră nu vă aminteați nimic?

- Absolut nimic, aduse ea acelaşi cuvânt al zădărniciei între noi. Cel puțin nu eram conştientă de a-mi fi amintit ceva. De fapt, se întâmpla cu mine un lucru...O dată bunicul se pregătea să se ducă la vânătoare. Când l-am văzut curățindu-şi arma, m-am repezit la el, m-am agățat de poalele hainei sale: - "Nu te duce! Nu te duce! La vânătoare se-mpuşcă!... doare... curge sânge... plângi...! ".

- Era desigur o amintire subconştientă, uciderea vreunui animal, la care ați asistat - ceva ce văzuseți şi v-a impresionat...

- Nu! Amintirea prinderii tatei şi a mamei... Tata care sângera... Zgomotele împuşcăturilor... aruncarea în aer cu dinamită a... Dar nu despre asta vorbeam. Mai țineți minte de unde am plecat ?

- Când ați început să vă dați seama că ceva nu era în regulă cu trecutul dumneavoastră ?

- Ah, foarte târziu. La moartea bunicului. Mama m-a pus să caut o hârtie printre actele sale; nu putea, săraca, s-o facă singură. Durerea îi era prea mare. Am dat din întâmplare peste actul de adopțiune. Şi am rămas uluită.

- Până atunci niciodată, chiar niciodată nu v-a surprins nimic ?

- Niciodată. Totuşi s-a petrecut ceva ce i-a dat de gândit mamei...

- Voiați să spuneți...?

- Mi-a povestit mama, după descoperirea mea din sertar. Pe timpul când eram copil, a sunat la uşă o necunoscută. A întrebat-o dacă ştia a cui era fetița adoptată cu câțiva ani în urmă. Atâta a insistat încât misiunea ei apărea cu evidență. Mi se pare că a pomenit şi numele: Arnăuțoiu. Mama nu avea cunoştință că tata murise secerat de plutonul de execuție. Numele lui nu-i spunea nimic. Dar scormonirea străinei era dubioasă şi înspăimântătoare. Nici eu, nici părinții care mă creşteau n-am bănuit adevărul cumplit.

- A fost un noroc extraordinar că mama era total neinițiată asupra adevărului. Cine ştie ce ați fi putut păți, dacă ar fi mărturisit a fi ştiut că erați fiica lui Toma.

- Da, de bună seamă că nu mai eram în viaţă, dacă Securitatea s-ar fi edificat că taina naşterii mele fusese deconspirată. Urma Arnăuţoilor trebuia să piară. Uite, însă, că Dumnezeu n-a vrut astfel.

- Cum au căzut părinţii dumneavoastră după sânge ?

- Toma şi cu Petre Arnăuţoiu se aflau în casa unui vechi prieten. Urmau să urce muntele, cu baciul Ion Sorescu. Au băut o ţuică. Probabil că fusese amestecată cu vrun drog. Aşa bănuiesc cei care i-au cunoscut şi le ştiau puterea de a reacţiona vijelios la orice semn de pericol. După câtva timp de mers, nu departe de bordeiul de lângă Poenărei, au fost atacaţi. Eu mă aflam cu mama şi cu Tică Jubleanu în bordei. Tata, adică Toma, a fost curând rănit. Petre a izbutit să fugă. O babă din Corbşori, unde a ajuns, i-a indicat ascunzătoarea urmăritorilor. A fost prins pe când se pregătea să-şi ia viaţa. Întretimp, soldaţii îl târâseră pe tata la pârâul deasupra căruia se înălţa o stâncă de vreo opt metri. Locului i se spunea: "Râpele cu brazi". În vârful stâncii se căsca o deschizătură de intrare în refugiul lor. O acoperea un chepeng cu latura de jumătate de metru, bine dosit sub muşchi, iarbă şi vreascuri lipite de el. Unul dintre ofiţerii atacanţilor îi strigă lui Tică Jubleanu să se predea cu toţi cei dinăuntru. Acela le răspunse că li le trimitea pe Maria Plop şi cu fetiţa, singure. Lansă scara de funie necesară pătrunderii şi coborârii în şi din ascunziş. Mama apăru cu mine sub braţ. Când ajunse la vreo doi metri de apă, Tică tăie mijlocul de acces şi începu o luptă disperată. Cu ultimul glonţ ce i-a rămas şi-a zburat creierii. Târziu, căci le era teamă, securiştii au trimis un ostaş să verifice dacă mai era viu. Când se constată decesul, au dinamitat

stânca, a doua zi, cred. S-a făcut praf şi pulbere locul odihnei lor fără de odihnă..

- Despre aceasta pomeneaţi, poate, fără să ştiţi, bunicului, când îşi pregătea arma de vânătoare, să plece prin codri...

- Posibil. Deşi nu am păstrat nimic în memorie, acum, că am aflat povestea, mi-o închipuiesc ceasuri întregi la rând, încercând să smulg ceva din bezna vârstei mele inconştiente de atunci. Totul rămâne în întuneric.

- Cumplit spectacol pentru copilul ce eraţi...

Printre nesiguranţele violonistei mature se numără şi aceea că nu-şi cunoaşte vârsta decât cu aproximaţie, la fel şi ziua naşterii. O altă situaţie specială a sa este că a fost botezată în două rânduri, numele Raluca provenindu-i ca urmare a celui de al doilea botez, dăruit de familia adoptivă, aceasta neavând ştire de cel dintâi, săvârşit de preotul martir Ion Constantinescu, în leagănul stâncilor. Actul sacru a constituit, dealtfel, cum am mai scris-o, unul dintre capetele de acuzare în urma cărora a fost executat.

- Fie că au participat de-a dreptul la luptă; fie că i-au ajutat pe cei din munţi cu arme, ca învăţătorul Ion Popescu; ori cu hrană, ca profesoara Iuliana Preduţ; sau dându-le adăpost; nedenunţându-i; ori arătându-se 'complice', pentru că le-au cedat unica ţigară din buzunar - aşa a făcut baciul Petre Bălţel -, groaznic şi-a răzbunat Securitatea cei câţiva morţi din cursul bătăliilor...

- Mi-e milă şi de aceia. Vremurile au fost cumplite. Dacă soldaţii erau trimişi să-i împuşte pe cei fugiţi, aceştia îşi apărau viaţa, nu ?

Chipul ei caută o confirmare, un sprijin. Ce greu trebuie să-i vină unui suflet adult, cum este tânăra doamnă din fața mea, să i se dezvăluiască atât de târziu că părinții ei au fost hăituiți ca niște fiare sălbatice, că ea însăși , când abia de gângurea, căuta lumina soarelui mângâietor, zi după zi, prin coclauri vitrege, fără cămin, fără pace, fără surâsuri fericite.

Ioana Raluca Voicu - Oana, Ica, Pădurea, Floarea de Colț - se străduiește, astăzi, fără s-o poată nimeni lămuri pe ce cale să apuce, să dovedească legal că este fiica lui Toma Arnăuțoiu. Nu o face pentru sine. Reverența față de familia sa, de care o leagă întreaga ei existență, reușitele și bucuriile, am numit familia Voicu, o împiedică să intenționeze a-și relua numele de drept. Cel puțin astfel simte astăzi. Însă, apariția unui roman polițist ce a stilizat vag procesele verbale ale anchetelor privindu-i pe eroii din grupul *Haiducii Muscelului*, roman în care personajele poartă numele persoanelor, prea puțin modificate, iar caracterele celor din urmă sunt nămolite și relațiile interumane josnic terfelite, o obligă să înfrunte toate aceste demersuri birocratice, exasperante și cu puține șanse de izbândă. Morala însă i-o cere. Cartea la care fac aluzie se înscrie într-o serie de măsluiri ale adevărului, scornite de Securitate în scopuri propagandistice, de murdărire a idealurilor rezistenței române.

Este rușinos că editurile noastre, ce se refuzau unor scriitori câteodată de talia unui George Călinescu, a unui Vasile Voiculescu, Ion Vinea, Ion Barbu și alții la fel de însemnați, reducând la tăcere și conștința neamului, s-au dedat la atari acte de colaboraționism antiromânesc.

Tânăra artistă nădăjduiește să fie hărăzită cu un copil. Vrea ca acest copil să cunoască adevărul asupra neamului său, să nu dea crezare minciunilor puse în circulație de acea maculatură a represiunii, vrea ca el să prețuiască puritatea de cristal a vitejiei și imensa și vrednica de laudă jertfă patriotică a bunicilor lui. Deaceea luptă pentru dreptul de a fi recunoscută fiică a tatălui său, Toma Arnăuțoiu, ucis încă o dată când a fost eliminat din certificatul de naștere al copilului său, eradicându-i-se dreptul la posteritate. Puștile plutonului de execuție, romanul de trei parale cu pricina, acest certificat de naștere fals, au constituit armele ce i-au luat viața în trei rânduri și în trei chipuri osebite.

Paginile de față se străduiesc să i-o rèdea și să o dăruiască, în toată noblețea ei, fiicei sale însetate după adevăr și dreptate.

În strada Mântuleasa nr. 10, în curtea Asociației Foștilor Deținuți Politici din România, se află un panou de afișaj cu ramă de lemn decolorată de ploi. Este unul dintre acelea ce adăposteau ieri oțioasele și inutilele 'gazete de perete', penibile scorniri ale agitației stradale comuniste. Acestuia i s-a găsit un rost cu înțeles și necesar. Aici am zărit-o întâia oară pe Ioana Raluca Voicu, la începutul acestei odisee. Citea bilețelele scrise de câte un membru al familiei unui dispărut fără urmă prin temnițele dictaturii; văduve, orfani, frați, veri, care doreau să afle măcar cum

le-au murit cei dragi, să rămână fie şi cu atâta dintr-o viaţă ce n-a fost să fie trăită.

Printre ele şi următoarele rânduri:

"Cine l-a cunoscut pe preotul Constantinescu Gh. Ioan, din satul Poenărei, din comuna Corbi, judeţul Argeş, condamnat la moarte de Tribunalul Militar al Regiunii a II-a, la 19 mai 1959, Bucureşti, vă rog să anunţe familia la telefonul: 44.19.88. Vă mulţumesc. Iuliana Preduţ."

Am vizitat cândva comuna Corbi. Ba, am şi mâncat la iarbă verde, pe malul Râului Doamnei, cu mama, cât mai trăia. Comuna respectivă este celebră datorită bisericii. Pe unul dintre zidurile sale exterioare există un ornament reduplicat în numeroase rânduri; el reprezintă pasărea cobitoare pe când zboară în stol ameninţător. Precum se vede din cele precedente, opţiunea pentru motivul decorativ arhitectonic a fost de rău augur: corbii şi-au dus menirea până la capătul ei funebru. Asupra întregii regiuni clănţănesc crengile uscate, streşinile desprinse muşcă din cărămizile putrede şi dezgolite de tencuieli şi var, pleznesc sec porţile rămase deschise, trântite fără pricină aparentă, la îndemâna crivăţelor aducătoare de nouri şi grindină, mugesc straniu culmile încremenite. Zgomotele misterioase se adună în dezordine, dând glas, ca din întâmplare, unor silabe confuze şi reiau veşnic croncănitul refren din inimitabilul poem al lui Edgar Allan Poe: NEVERMORE (*Niciodată iar*)... Este glasul morţii. E glasul irecuperabilului.

Ce coşmar de prooroci să fi avut meşterii de altcândva, atunci când au hotărât să pună satele acelea sub semnul macabru al corbilor ?

Şi totuşi...

Gândul îmi fuge la părintele de optzeci de ani, din cătunul Ciuta, din Siberia, care afirma: "Eu sunt preotul Ioan Gh. Constantinescu, din Poenărei..."

Şi totuşi, reiau, o legendă populară povesteşte că Sfântul Ilie, pustnic, era hrănit, în deşert, de către corbi. Străbătând pământul ocol, păsările negre îi aduceau bucăţi de pâine în cioc. Corbii din comuna sa argeşană, aceia de piatră, nu se desprind oare, nopţile, de pe arca bisericii, să-l cuminece pe părintele pierit, acolo, departe, unde tânjeşte el după plaiul românesc, tocmai la capătul pământului?

Şopotul lacrimilor din curgerea turburată a Râului Doamnei ştie răspunsul, dar eu nu m-am născut a-l înţelege.

Rămâneţi cu bine ostaşi fără uniformă şi oştence cu dinţii şi părul căzut. Dragostea Ioanei Raluca Voicu - Floarea de Colţ - reprezintă ultimul chip al existenţei voastre, înscrisă cu cerneală de ceţuri în acest file.

Corbii ne dau ocol din Veşnicie.

EPILOG

EPOPEEA GRUPULUI DE REZISTENŢI

Haiducii Muscelului, ce a activat pe Valea Râul Doamnei, din martie 1949 până în mai 1958 - cea mai prelungită opoziţie armată la dictatura comunistă, din toată lumea dominată de fascismul roşu - pătrunde treptat în conştiinţa publică.

De la bun început, legenda nutrită de viaţa eroică a membrilor săi vibrează în sufletul tuturor locuitorilor zonei. Din cuvintele lor emană lumina dragostei neîntinate.

Autorul cărţii de faţă, fondând Colecţia DEMNITATE ROMÂNEASCĂ, a intenţionat să pună la dispoziţia neamului său - cu cât mai mult a tineretului anti-educat şi anti-instruit din rândurile acestui popor orbit de minciună - temeiuri pentru întărirea sentimentului, frustrat timp de jumătate de secol, al demnităţii personale şi naţionale. El nădăjduieşte că a izbutit să apropie de cititori, prin mijloacele investigaţiei literare - şi evitându-le cu grijă pe acelea ale reportajului ziaristic, ca şi pe ale interviului sec şi incolor, - modestia şi buna credinţă copleşitoare ale unui luptător mult prea puţin cunoscut, Majestatea Sa Regele MIHAI I AL ROMÂNIEI, când a publicat prima carte despre Monarhul nostru, de după Revoluţia din Decembrie 1989, anume cu prilejul sărbătorii Sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavril din 1990, în chiar tipografia din subsolurile Palatului Regal : **O VIZITĂ LA REGELE MIHAI I.**

Acelaşi efort l-a depus pentru a ilumina în faţa poporului nostru neştiutor beznele în care a fost înfundat prestigiul eminentei personalităţi politice române, aceea a urmaşului lui Iuliu Maniu, domnul Corneliu Coposu, despre care a scris: Unii vor să impună ideea că domnul Corneliu Coposu este doar umbra celui mai nobil trecut al neamului nostru; ei nu-şi dau seama, dar va veni vremea să fie siliţi de împrejurări a o recunoaşte, că Domnia Sa reprezintă plămada în care a şi început să strălucească soarele Viitorului (TRAGEDIA LUI LUCREŢIU PĂTRĂŞCANU. CONVORBIRI CU OMUL POLITIC CORNELIU COPOSU, în Colecţia DEMNITATE ROMÂNEASCĂ - 2).

Pe parcursul unui an de cercetări, scriind **SÂNGE PE RÂUL DOAMNEI**, autorul s-a confruntat cu o dificultate insurmontabilă, pentru moment, în descifrarea caracterelor deosebit de impunătoare ale personajelor sale: 16 participanţi la existenţa *Haiducilor Muscelului*, cei de frunte, cei aflaţi în permanenţă în cătarea armelor, au fost împuşcaţi cu mai bine de treizeci de ani în urmă; ca să nu vorbim de eroii care au adus prinosul sângelui şi sufletului lor, murind de moarte violentă în munţi. Cu osebire, Lt Toma Arnăuţoiu s-ar fi cuvenit a fi focarul demnităţii românilor, focar iradiind din acest pagini. Cu toate aceastea, figura marelui martir rămâne una dintre nedelimitatele pete albe din harta psihologică, afectivă şi evenimenţială schiţată mai sus. Toţi aceia cu care a tăinuit el în nopţile când hăitaşii Ministerului de Interne îi îngăduiau acest răgaz au pierit. Personal, ne-am interzis să imaginăm gândurile acestui om al cărui statut moral şi a cărui inteligenţă strategică au depăşit uimitor normele

obişnuite; dacă am fi făcut-o, rezultatul constituia o penibilă încătuşare a dimensiunilor sale spirituale în haina prea strâmtă a banalităţii. Repetăm ceea ce am scris anterior: sperăm ca patriotismul natural al celor câteva dintre victimele care-şi grăiesc amarul în filele noastre, după ce au suferit mucenicia înveşmântate în straiele iubirii pentru Toma Arnăuţoiu şi soţii săi, să înlăture o parte dintre vălurile negre ce împiedică intuiţia să perceapă trăsăturile acelui Făt-Frumos înfruntător, în Muscel, al miasmelor şi otrăvurilor după care cunoşteai căpcăunii din România.

De fapt, alături de povestirile celor situaţi la marginile lucrării sale de refuz al unei societăţi intrată în descompunere, nici un document nu ne rămâne la dispoziţie decât Sentinţa nr. 107, pronunţată "astăzi 19 mai 1959 de către Tribunalul Militar al Regiunii a II-a Militară - Colegiul de Fond. Dosar nr.1220/59". Unui atare 'document' nu i se poate acorda nici un credit. Autorul paginilor de faţă, fiind el însuşi victimă a anchetelor, ofiţerilor Securităţii şi a instanţei judecătoreşti militare, cunoaşte prea bine măsluirea la care a fost supus adevărul faptelor, intenţiilor şi coloratura lor de jertfă pentru neam în acea epocă, schingiuirea realităţii, deformarea ei în sensul schimonosirii, întru instituirea unor acuzaţii false, menite să acopere ilegalitatea 'justiţiei' distribuite de către un regim la fel de ilegal, în temeiul unor legi redactate peremptoriu împotriva omului.

Nu e vorba, liniile mari ale evoluţiei în spaţiul geografic şi acela al luptelor pot fi deduse şi dintr-o astfel de sursă coruptă.

Dimpreună cu Nicolae Niţu, fostul socru al locotenentului Toma Arnăuţoiu, cu Iosif Niţu, Maria Plop, Ioan, Gheorghe şi Eugen Chirca, fiul directorului şcolii locale, l-am numit pe acelaşi Toma Arnăuţoiu, a optat pentru Izvorul Grosului ca prim adăpost în munţi. Li s-au asociat: Titu, Constantin şi Maria Jubleanu, Benone Milea, Constantin Popescu, Elena Chirca şi Aurelia Costea. Ei păstrau legătura cu Virgil Marinescu, Ioan Săndoiu, Cornel Drăgoi, Ioan Paticu, Ioan Oproiu, Gheorghe şi Elisabeta Rizea, Alexandru Moldoveanu, Luca şi Gheorghe Suţu, Ioan Sorescu, Marina Chirca, Ana Simion, Aurel Chirca, Verona Băncescu şi cu alţii. Aurelia Costea, Marina Chirca şi Ana Simion au fost printre primele femei curajoase care transportau alimente şi muniţii celor care-şi părăsiseră satele.

Aflându-se în casa părintească a învăţătorului Iancu Arnăuţoiu, Toma, dimpreună cu colonelul Gheorghe Arsenescu, cu Ion Chirca şi cu Benone Milea au fost atacaţi prin surprindere de trupele Securităţii, în zorii zilei de 19 iunie 1949. Aidoma cu cele petrecute în nenumăratele reînnoite lupte viitoare, care le-au fost impuse de către vânătorii de oameni în haine kaki, cei patru au scăpat strălucit din încercuire, provocând în rândurile inamicului moartea plutonierului major Constantin Apaveloaiei şi rănirea plutonierului Florea Lungu.

După această primă probă a focului, în iulie, colonelul Gheorghe Arsenescu s-a despărţit de grupul locotenentului Toma Arnăuţoiu, în scopul de a reînvia propria sa mişcare, activă doar din primăvara până-n toamna anului 1948. În jurul lui Toma Arnăuţoiu s-au strâns numeroşi alţi săteni;

dintre aceştia îi cităm pe: Nicolae Ciolan, Mihai Gheorghe, Nicolae Paticu, Alexandru Marinescu, Nicolae Adamoiu. De pe acum ni se cuvine să atragem atenţia cititorului că toate aceste aşa-zise precizări ale actului de acuzare rămân nesigure, argumentul meu când afirm aceasta fiind că numele celor antrenaţi în rezistenţă revin în acest act, în etape succesive distincte, cu o lipsă elementară de scrupulozitate, ce trădează un penibil amatorism în treburile intelectuale şi ale justiţiei, din partea organelor de anchetă şi justiţie, revin, spuneam, ca şi când n-ar mai fi fost înscrise şi anterior, revin ca nişte noi incriminări, atitudine de-a dreptul criminală, căci ea aglomerează unele şi aceleaşi persoane ca pe nişte noi convertiţi la cauza patrioţilor. Mi-am asumat eliminarea celor deja citaţi în text, pentru introducerea unei oarecari ordini în acest document oficial.

Partizanii îşi schimbau într-una ascunzătorile, bântuind în această primă etapă mai ales munţii Borţiu şi Oticu. La sfârşitul anului, li se alăturară Gheorghe Mămăligă - până atunci sub ordinele colonelului Arsenescu -, iar în martie 1950, medicinistul Ion Marinescu.

Ultima informaţie este, la rândul ei, îndoielnică, deoarece imediat în continuare textul oficial spune: "La începutul anului 1949, teroriştii (în original se practică dezacordul de număr, după cum e de aşteptat, N.N.). Marinescu Ioan şi Marinescu Gheorghe, din însărcinarea inculpatului Arnăuţoiu Toma, au luat legătura cu fostul plutonier de miliţie Ionescu Nicolae, din comuna Nucşoara, care urma să dea pentru bandă armament, muniţii şi informaţii. Cu acel prilej, cei doi terorişti au tras focuri de armă împotriva organelor de securitate care i-au surprins. Aceasta s-a întâmplat în luna aprilie 1949." Socotim că e limpede pentru oricine că

judecătorii nu erau interesaţi nici măcar de înşiruirea logică a faptelor ce le judecau. Atari contradicţii abundă în paginile sentinţei.

În iunie 1950, ciobanul denunţător Gheorghe Săndoaia a fost avertizat cu focuri de armă asupra riscurilor pe care şi le asuma pactizând cu forţele de asuprire, aceasta la stâna din Valea Lungă. Peste o lună, la 7 august, Ioan Marinescu şi Constantin Jubleanu au fost forţaţi la un schimb de focuri, la încheierea căruia au căzut din rândurile vrăjmaşilor locotenentul major Alexandru Ghişă şi căpitanul Băloiu. La 2 septembrie, Toma şi Petre Arnăuţoiu, Ioan Marinescu şi Constantin Jubleanu au dat peste un grup de securişti în haine civile, dintre care plutonierul Pais Ghervase nu-şi luase măsura de prevedere de a-şi lăsa legitimaţia la unitate. Patru din cei cinci au plătit cu viaţa tentativa de doborâre a celor din munţi.

În 1951, preoţii Nicolae Andreescu şi Ioan Constantinescu pun la dispoziţia fugarilor o puşcă semiautomată, una Z.B., una Mauser, o carabină, cinci pistolete, o puşcă de vânătoare şi circa 1000 cartuşe.

Aflând că în jur de o sută de 'turişti' au ales cabana din muntele Padina ca sediu al unor incursiuni de urmărire (se ştie prea bine că în perioada respectivă era interzisă practicarea turismului montan, ca şi acela pe malul Dunării cât lungeşte Jugoslavia sau în zona litoralului maritim, fără o aprobare specială ce nu se elibera oricui), în noaptea de 17 - 18 august 1952, oamenii lui Toma Arnăuţoiu au înconjurat-o. A fost o simplă demonstraţie de putere; partizanii, nefiind atacaţi, n-au tras nici un foc de armă. S-au mulţumit să părăsească locul, luând cu ei doar alimente, îmbrăcăminte şi medicamente.

Aici vom cita o declarație publicată în revista "22". Ea aduce o lumină și în privința incursiunii efectuate la cabana mai sus menționată.

"Dată și citită în ședința publică astăzi 19 mai 1959 la București.

Serafim Pâslaru (medic): "Într-o bună zi am fost anunțat telefonic de către medicul șef al raionului Muscel că trebuie să plec pa Valea Dâmboviței, împreună cu o echipă sanitară, ca să-i îngrijim pe muncitorii forestieri care nu puteau coborî jos, la consultații. De la Rucăr am plecat călare, cu rucsacii cu medicamente, însoțit de responsabilul politic. A doua zi, spre seară, am ajuns la un centru de adunare a tuturor lucrătorilor forestieri de pe toată Valea Dâmboviței, de la izvoare până la Rucăr. Fuseseră adunați toți muncitorii, urmând să li se citească un referat despre cum trebuie exploatate pădurile după sistemele sovietice.

"La un moment dat, s-a stins lumina și responsabilul politic a hotărât să se continue la lumina felinarelor. Când, dintr-o dată, ușa de la sală s-a deschis și a apărut țeava unei puști-mitralieră.

"Toată lumea știa că în munți activează partizani. A intrat înăuntru un tip cu barbă și mustăți care a zis: "Bună seara, tovarăși. Continuați-vă ședința, că noi stăm la ușă, afară". Și pe urmă , cel cu mitraliera: "Rugăm pe domnul doctor Pâslaru să vină afară". Am ieșit, mă temeam să nu mă împuște. Și, afară, mă ia de braț și zice: - "Mă cunoașteți?" - "Nu." - "Sunt Cutare." Era vărul meu, plecat în munți, dar acum avea barbă și eu nu-l mai văzusem de ani de zile. El

fusese locotenent de cavalerie la Casa Regală. Mi-au cerut medicamene: aspirine, piramidoane, alcool, vată, feșe - au luat din rucsacul cu care venisem numai ce le-a trebuit. Și mi-au dat un bilet: 'Materialele următoare... au fost ridicate de noi de le dr. Pâslaru'. Și au semnat:*Partizaniii Libertății*.. Pe urmă, m-au dus înapoi, în sala de ședințe. Responsabilul politic credea că m-au luat afară să mă împuște, dar oamenii, muncitorii forestieri au început: - "Ei nu împușcă pe nimeni. Păi, ăștia vin prin pădure, pe la noi, dar nu ne fac nimic, noi stăm de vorbă cu ei. Ei nu au nimic cu noi. Dacă au cu cineva, atunci cu dumneavoastră au..."

"Era vorba de responsabilii politici. Deci, intrăm înăuntru și partizanul care era cu mine începe să le vorbească: - "V-ați vândut țara. Tăiați pădurile ca să le trimiteți rușilor. Asta nu e o faptă românească" și multe, și multe. Și, la sfârșit, adaugă: "Continuați-vă ședința, dar să nu iasă nimeni afară timp de jumătate de oră, că nu răspundem de ce se poate întâmpla". Responsabilul politic și cu inginerul se băgaseră sub masă, pentru că pe fereastră se vedea cum se plimba unul cu pușca-mitralieră.

"Pe urmă am fost arestat. A început ancheta. Ce legătură aveam cu cei din munți. Și pe urmă... Jilava. Din '56 până în '64.

"În 1957 eram la Văcărești, la spitalul penitenciar. Și, la un moment dat, a venit în inspecție un general de securitate cu medici după el. Cu noi în celulă era și Ionică Suciu, nepotul mitropolitului Ardealului. L-au întrebat ce condamnare are. - "20 de ani ." - "Pentru ce fapte?" - "Pentru acțiune în munții Făgărașului." Eu

eram în al doilea an de închisoare, iar el, Ionică Suciu, în al şaptelea. Şi generalul zice: -"Ei, vezi unde-ai ajuns dacă nu ţi-ai văzut de treabă?" - "Da, domnule general." - "Aşa e că regreţi?" - "Da, domnule general." Şi cu tonul ridicat:- "Regret, îmi pare rău: atâta timp cât mai puteam să fac ceva, trebuia să fiu acolo, în munţi, nu aici."

Cititorul l-a recunoscut desigur, în şeful partizanilor, pe locotenentul Toma Arnăuţoiu, cel mult iubit de popor.

În 1953, după executarea, a cărei motivare a rămas necunoscută, a lui Ioan Marinescu, grupul şi-a săpat în stâncă adăpostul de la "Râpele cu Brazi". Simpatizanţilor lui li s-au adăugat: Nicolae Ticu (Sorescu) şi Gheorghe Tomeci. Aici au rămas până în mai 1958, când au dat lupta finală.

Acestea ar fi, în mare, etapele cunoscute din existenţa luptătorilor de pe Râul Doamnei.

În sentinţă sunt menţionate numeroase stâne, amenajări silvicole şi stupine de unde partizanii se aprovizionau, ca şi pedepsirea unor colaboraţionişti. Incriminările aduse fugarilor acuză intenţia unor atacuri împotriva Securităţii sau a activiştilor din conducerea satelor, dar cum acestea nu au avut loc, sugestia nu trebuie luată în seamă.

Concluzia generală ce poate fi dedusă din cele relatate mai sus este că *Haiducii Muscelului* s-au retras în munţi deoarece nu acceptau normele de viaţă aduse de comunism în România, fiind pregătiţi pentru eventualitatea când forţa lor ar fi fost necesară unei ridicări în masă a ţării. Ei niciodată n-au atacat, ci totdeauna s-au apărat. Victimele lor - ATENŢIE!, niciodată SOLDAŢII, ci doar ofiţeri şi gradaţi - au fost victimele de drept ale Securităţii

care şi-a mânat permanent batalioanele de reprimare împotriva acelora o dată pentru totdeauna optând pentru libertatea de cuget şi de vieţuire în sălbăticie, ca opusă temniţei noastre comune extinsă cât cuprindeau hotarele patriei.

Astfel de bărbaţi şi femei au pregătit, în Muscel şi pretutindeni, treptata conştientizare a necesităţii opunerii înarmate la dictatura comunistă. Ei au risipit frica din România, au întreţinut flacăra demnităţii naţionale, au învins până şi în faţa plutonului de execuţie.

Revoluţia din Decembrie 1989 a dovedit că ei au fost înaintaşii jertfei obşteşti, şi mai presus de toţi, locotenentul Toma Arnăuţoiu, mesagerul fără egal al democraţiei române înecate în sânge.

Nici un comentariu ne mai fiind necesar, aducem la cunoştinţa românilor următoarele două documente.

"Prefectura Jud. Argeş
Direcţiei Administraţiei locale de Stat
nr. 2478 / 24 - III - 1991

Către Primăria Comunei Nucşoara

Vă trimitem alături în xerocopie adresa Camerei deputaţilor şi cererea unui grup de veterani *(sic)* din com. Nucşoara privind modul de aplicare a Legii fondului funciar şi unele aspecte legate de aplicarea Decretului lege 118 / 1990 spre soluţionare.

DOMNULE PREŞEDINTE,

Mai mulţi cetăţeni din comuna Nucşoara, judeţul Argeş, am avut foarte multe de suferit din cauza unor necazuri ce au avut loc pe aceste meleaguri în perioada dictaturii comuniste. Datorită grupării anticomuniste din această zonă am fost arestaţi şi condamnaţi politic pe diferite perioade de timp în funcţie de felul cum am fost încadraţi de tribunalele de atunci. Ne-au fost confiscate bunurile, fără a fi toate menţionate în procesele verbale, torturate familiile, iar cei consideraţi pe nedrept vinovaţi au căzut în temniţele comuniste. Pământurile confiscate au fost atribuite altor cetăţeni care au posedat terenuri în satul Slatina unde s-a constituit o fermă.

În urma apariţiei legii fondului funciar am sperat cu toţii că ne vom reîntoarce la terenurile noastre. Nu mică ne-a fost mirarea când am constatat că în loc a ni se atribui pământurile pe nedrept confiscate, am fost trimişi ca acţionari în fermă, la unii fără a le repartiza cel puţin suprafaţa de 5000m2 cât prevedea legea. Comisia a fost lipsită de un jurist cum se cerea şi, mai mult, au făcut parte din comisie persoane implicate în împărţirea terenurilor. Aşa a fost cazul numitului Popescu Gheoghe care stăpâneşte pământ confiscat de la deţinuţii politici.

Noi dorim cu toţii a ni se repartiza terenurile pe care le-am posedat, nu să devenim acţionarii unei ferme care de ani de zile a fost anti-agricolă. Considerăm că şi pământul acestei ferme a fost o victimă a regimului trecut deoarece găsindu-se într-o zonă de munte şi fiind greu de lucrat a făcut ca respectiva fermă să meargă numai pe pierderi.

Ne durea inima văzând iarba rămasă necosită, iar cea cosită înnegrindu-se pe teren, iar iarna pentru oile fermei se cumpăra fân de la cetăţenii din comună, plătindu-se sume neînsemnate.

Foarte mâhniţi eram şi când vedeam elevii celor două şcoli generale din comună scuturând livada cu mere şi pere sub privirile conducerii fermei, care nu vroia să le culeagă, deşi fructele în marea lor majoritate erau de bună calitate.

De fapt pe aici se vorbeşte că livezile cu pomi nici nu figurează în inventarul fermei respective. Nu ştim care este adevărul, dar vrem a se cerceta aceste lucruri. Cerem deasemenea să fie măsurată întreaga suprafaţă de teren a fermei pentru a vedea dacă ea corespunde realităţii.

Am aşteptat ca odată cu apariţia legii fondului funciar această fermă să se desfiinţeze iar pământul posedat să fie înapoiat celor care l-au posedat. Credeam că prin desfiinţarea ei să rămână pământ disponibil şi pentru o serie de familii, în special de rudari, care doresc pământ pentru a putea să crească animale. Nu ştim cine doreşte a mai menţine această fermă, dar noi credem că în continuare va fi greu de lucrat. Îşi asumă cineva răspunderea că va funcţiona bine această fermă ? Dacă o face înseamnă că nu e bine intenţionat.

Noi credem că ar fi necesară desfiinţarea lor ca ferme, cele care sunt nerentabile, şi ne referim în special la cea din Slatina.

Prin aceasta s-ar rezolva problema pământului, mergând fiecare la proprietatea lui. Ştim că cei ce stăpânesc pământurile noastre nu vor pentru că au pământuri rele şi au primit în schimb pământ foarte bun. Unii din ei, imediat după revoluţie, de frica luării pământului de proprietari, au tăiat o serie de pomi fără a-i împiedica cineva. Mai mult decât atât au făcut o sesizare parlamentului în care ne-au blamat denaturând adevărul şi fiind apăraţi de primărie care nu vrea să ne prezinte copia de pe reclamaţia trimeasă spre analiză de la parlament. Au fost unii care au cumpărat nişte terenuri rele în jurul fermei, le-au predat acesteia şi au luat livezi de la cei condamnaţi pe nedrept.

Sperăm că nu vom rămâne tot noi în continuare victime ale nedreptăţii.

Credem că a sosit timpul adevărului şi al dreptăţii.

Redăm în continuare semnăturile acelor ce doresc dreptate şi adevăr:

1. Săndulescu Constantin; 2. Chirca P. Aurel; 3. Simion Ana; 4. Popescu Verona; 5. Moldoveanu Ion; 6. Izbăşescu Ecaterina; 7. Berevoianu Victor; 8. Popescu Eugen; 9. Rizea Gheorghe; 10.

Rizea Elisabeta; 11. Lemnaru Elena; 12. Cujbescu Ion; 13. Preda Ion; 14. Preda Aurelia; 15. Drăgoi Elena; 16. Drăgoi Ion; 17. Chiriță Laurenția; 18. Stăniloiu Ion; 19. Berja Petre; 20. Oproiu Ion; 21. Ion I. Elena; 22. Anton Arnăuțoiu; 23. Arnăuțoiu Doru; 24. Arnăuțoiu Ion.

26 Iunie 1991
Domnului Președinte al Parlamentului.

Parlamentul României
Adunarea deputaților
Comisia pentru cercetarea abuzurilor
înregistrată la nr. 2478 / III 19

În ziua de 13 III 1991, la Parlamentul României, s-a prezentat un grup de cetățeni din com. Nucșoara, jud. Argeș, care a depus un memoriu cu privire la modul de aplicare a Legii fondului funciar și unele aspecte legate de aplicarea Decretului lege nr. 118 / 1990.

De asemenea au mai sesizat că se exercită presiuni asupra cetățenilor de către diferite persoane, pentru a lăsa libere actualele terenuri deținute legal, pentru a fi distribuite.

Pentru evitarea unor situații deosebite, cu implicații sociale, vă rugăm să luați măsuri în vederea restituirii pe baze legale a Comisiilor și Supravegherii lucrărilor acestora.

În baza articolului II din Decretul lege nr. 118 / 1990, persoanele condamnate pentru infracțiuni contra umanității sau cele care s-au dovedit că au desfășurat o activitate fascistă în cadrul unei organizații sau mișcări de acest fel nu beneficiază de prevederile legale, cuprinse în actul normativ mai sus menționat.

În consecință, Direcția de muncă și protecție socială a județului Argeș este necesar să revizuiască unele dosare ce

beneficiază de prevederile Decretului lege nr. 118 / 1990, la sesizarea celor interesați sau a procurorului.

Față de aceste aspecte vă rugăm să dispuneți în sarcina Comisiilor Comunale și Județene de aplicare întocmai a prevederilor Decretului lege nr. 118 / 1990 și să ne comunicați modul de soluționare.

Președinte
Deputat - Ioan Dumitrescu
Secretar
Sandu Nichita - Deputat. "

Lotul Haiducii Muscelului n-a fost acuzat în nici o sentință ca "fascist ", deși sugestia de a se aplica legea în acest fel există în răspunsul Comisiei.

P.S. Cu prilejul înaintării acestei cărți tiparului, aflăm de la Dl Deputat Dr. ing. Barbu Pițigoi că tribunalul a început să facă dreptate acestor jefuiți . Când își vor primi pământul înapoi vor ajunge la capătul chinului lor.

DE ACELAŞI AUTOR:

SHAKESPEARE - UN PSIHOLOG MODERN; Bucureşti; Editura Albatros; 1979.

CIVILIZAŢIA ARMENILOR; Bucureşti; Editura Sport-Turism; 1983.

STILISTICA SPECTACOLULUI. Elemente de stilistică antropologică; Iaşi; Editura Junimea; 1985.

MOZART. ŞAPTE ZILE PENTRU NEMURIRE. ROMAN; Bucureşti; Editura Muzicală; 1987.

PE BULEVARD ÎN JOS; Bucureşti; Editura Litera; 1990.

CAIDUL. NUVELELE ADOLESCENŢEI ÎN TEMNIŢELE COMUNISTE; Bucureşti; Editura Divers-Press, Editura Ramida; 1992.

În Colecţia **DEMNITATE ROMÂNEASCĂ**, fondată de autor în 1990:

1. O VIZITĂ LA REGELE MIHAI I; Bucureşti; Editura "Semnalul"; 1990.

2. TRAGEDIA LUI LUCREŢIU PĂTRĂŞCANU. CONVORBIRI CU OMUL POLITIC CORNELIU COPOSU; Bucureşti; Editura Ramida; 1992.

Dramaturgie:

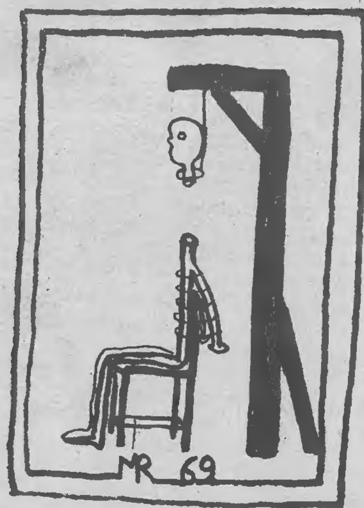
CEASORNICARUL REVOLUŢIEI SAU BEAUMARCHAIS LA SAINT-LAZARE; în "Teatrul", nr. 2; 1982.

ULTIMA NĂDEJDE; Consiliul Culturii şi Educaţiei; 1983. Interpretele Nadia Marinescu şi Elena Rădulescu au obţinut Premiul I la Festivalul "Masca", acelaşi an.

ŞOARECI DE APĂ; premiera la Teatrul Foarte Mic: 11 octombrie 1983. Actorul Florin Călinescu a obţinut premiul de interpretare masculină la "Gala Spectacolelor de Teatru pentru Tineret - Piatra Neamţ '85".

MISTERUL MANUSCRISULUI BABUR-NAMAH; scenariu radiofonic difuzat în premieră la 10 martie 1985.

Preţul include şi taxa de timbru literar

Tiparul a fost executat la tipografia editurii

Patron unic şi Director general Cristian Bulusino

O TRAGEDIE A LUPTEI DIN MUNȚI:

GRUPUL LOCOTENENTULUI TOMA ARNĂUȚOIU

"Apoi o văd în celula umedă, cu smocuri de păr căzute la picioare, cu măselele scuipate pe jos, cu carnea gambelor umflată de-i atârnă peste inelele groase ale lanțului. Mă întreb: cititoarele mele, cititorii mei își pot imagina ce se petrecea în sufletul ELISAVETEI RIZEA? Pot prelua o parte din durerea ei? pentru ca scrierea aceasta să-și atingă țelul: să dispară tortura bestială din închisorile pământului..."

MIHAI RĂDULESCU

EDITURA RAMIDA

ISBN 973-95742-6-2 250 LEI